

Київський університет імені Бориса Грінченка

СОНЯЧНЕ ПРОМІННЯ

Студентський альманах
Київського університету імені Бориса Грінченка

Київ — 2021

Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту філології
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 26 жовтня 2021 р.)

Редакційна колегія:

- Ірина Руснак,** директор Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філологічних наук, професор;
- Олена Бровко,** завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, доктор філологічних наук, професор;
- Олена Бондарева,** головний науковий співробітник кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, доктор філологічних наук, професор;
- Микола Луцюк,** доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, кандидат педагогічних наук, доцент (*літературний редактор*);
- Ольга Башкирова,** доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, доктор філологічних наук (*літературний редактор*);
- Марія Половинкіна,** старший викладач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, кандидат філологічних наук.

Сонячне проміння: Студентський альманах Київського університету імені Бориса Грінченка. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 146 с.

Новий випуск альманаху представляє творчість молодих авторів — студентів і випускників Київського університету імені Бориса Грінченка, а також гостей і друзів Університету, переможців щорічного Всеукраїнського конкурсу творчої учнівської молоді «Березневі містерії». На читача чекає захоплива подорож у світ яскравих персонажів, карколомних сюжетів і витонченого поетичного слова.

УДК 821.161.2

© Автори публікацій, 2021
© Ольга Башкирова, фото до розд., 2021
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021

Передмова

Живучи у нашому мінливому світі, неможливо не відчувати його складність, дисгармонійність, суперечливість, а часом і несправедливість, надто ж — коли йдеться про людину юну і обдаровану. Таким завжди важче миритися з усім потворним, облудним, недосконалим, усім, що заважає бачити світ настільки прекрасним, наскільки він міг би бути, якби не війни, сирітство, страх і самотність людини серед людей. Однак юні автори, яких об'єднав новий альманах, прагнуть знайти вихід... І знаходять його у слові, у щирій і відвертій розповіді про світ, свої сумніви та відкриття, надії та сподівання.

Перше, на що я звернула увагу, готуючи збірку до друку, — значно більша, порівняно з попередніми випусками, кількість драматичних творів. І це також закономірно. Досвід грінченківців та їхніх молодших друзів-школярів вже містить сторінки війни й пандемії, тож диктує драматичну форму, максимально гостру, емоційну й водночас таку, яка спонукає до діалогу, до безпосереднього спілкування. Глибока символічність і разом з тим влучність життєвих спостережень характеризують «Полуничну сповідь» Поліни Пушкіної, на межі філософської притчі й буфонади розгортається дія в «Останньому виступі» Поліни Хаджинової. Цікаво, що в обох творах з'являється образ дитини, яка прагне зазирнути за паркан — переступити визначену дорослими межу, побачити світ на власні очі і переконатися, що його ще можна врятувати. Про незнищенність людського в людині йдеться в гостросюжетному кіносценарії Дар'ї Даценко. Дивовижна людська здатність ставати дзеркалом для світу і постійна небезпека згубити себе у нескінченній галереї відображень — такий філософський підтекст цього позірно «ігрового» твору, послідовно витриманого в ключі гангстерського бойовика.

Цьогоріч гостями альманаху знову стали переможці Всеукраїнського літературно-мистецького конкурсу творчої учнівської молоді «Березневі містерії», який традиційно проходить у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Серед них — чимало талановитих поетів і прозаїків. Вражають точністю психологічних спостережень твори «Принц із камери схову» Дар'ї Ремез, «Додому, мамо...» Дмитра Луценка, «Солов'їха» Анастасії Нікурової, «Помилка ідентифікації» Віталії Бондаренко. Між рядків у них неважко прочитати головну настанову, якою керуються молоді автори: кожна людська доля неповторна, кожна заслуговує на те, аби розповісти про неї щиро, відверто, з глибокою

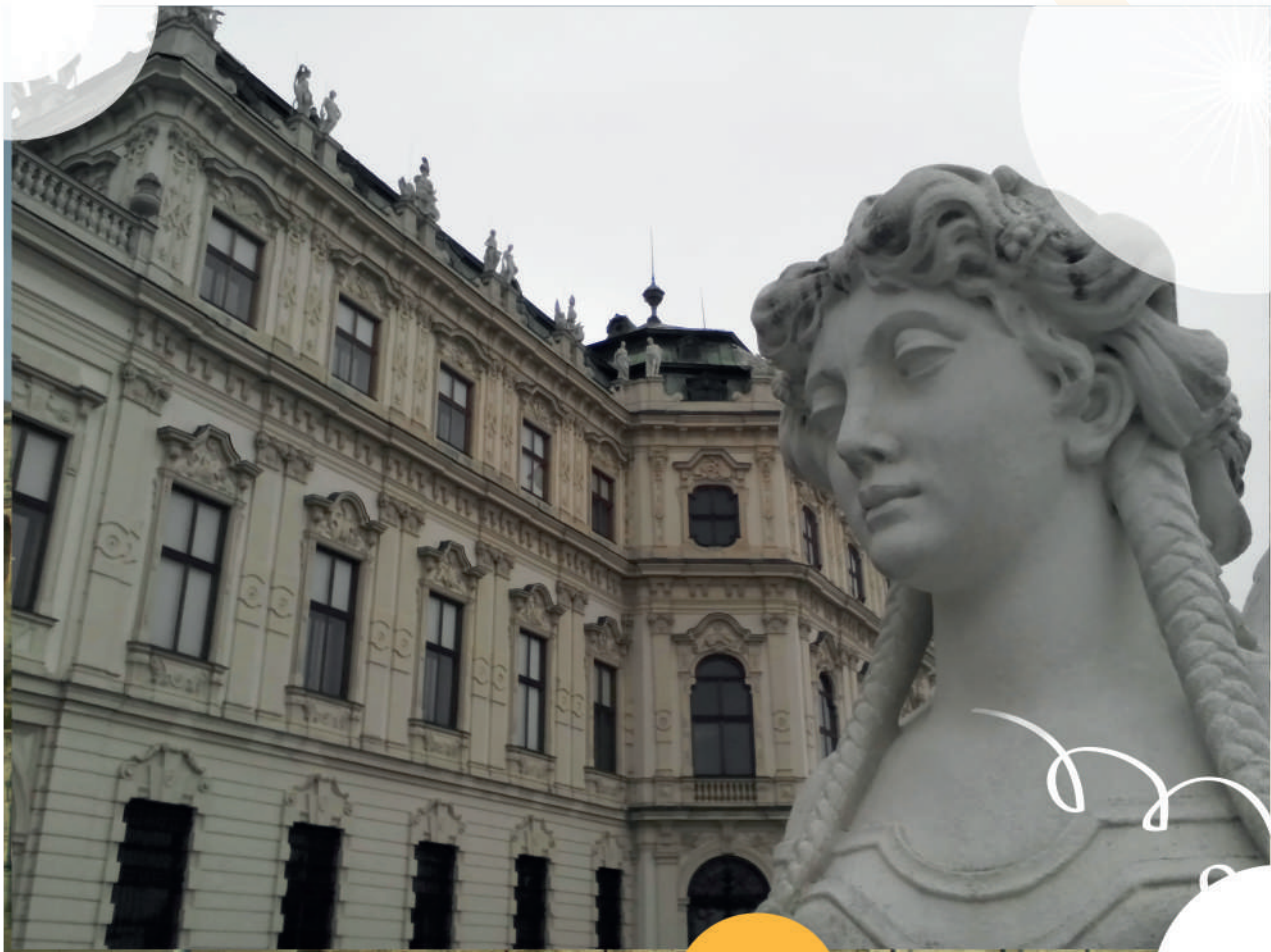
увагою до чужого життя. Зв'язок з кращими традиціями нашої літератури засвідчує проза Миколи Барабаша, Альони Лежавської, Максима Мариніча. Тонке відчуття стилю і часу, природність інтонацій, вільний політ уяви й разом з тим увага до деталей — ці риси вже зараз характеризують їхній творчий почерк. Самобутність погляду на світ, витончений звукопис і складну образність знайдуть читачі у поетичному доробку Дар'ї Фоменко, Марти Різоль, Віктора Ткачова, їхньої старшої колеги, випускниці Університету Ірини Стасюк та інших авторів.

І навіть створюючи зовсім уже фантастичні світи й колізії, грінченківці не залишають поза увагою людину з її тривогами, радощами й прозріннями. «Зробити життя більш красивим і менш правдоподібним», — цим знаменитим афоризмом Оскара Вайлда, здається, надихаються Марина Кухтик, Поліна Лівшиць, Вікторія Тютюн, Ярослава Нікуліна. Але це тільки здається, бо за витонченою красою твореної ними художньої дійсності завжди стоїть сучасник, який тонко відчуває чуже страждання, усвідомлює власну відповідальність за здійснений життєвий вибір, шукає і віднаходить гармонію, втрачену соціумом.

У передмові важко охопити весь спектр почуттів, проблем, творчих знахідок, який відкривають тексти молодих літераторів. Автори цього випуску альманаху — люди різні, як за віком (випускники, студенти, школярі), так і за творчими вподобаннями. Однак усіх їх об'єднує віра в те, що слово переможе в одвічній боротьбі за людину, що світ — таки прекрасний, а життя має сенс. Залишається тільки побажати нашим авторам щасливої життєвої і творчої долі, а читачам приємних вражень від знайомства з творами, літературний шлях яких починається тут, у стінах Університету.

Ольга Башкирова

ПОЕЗІЯ

Поліна Пушкіна
Ірина Стасюк

Поліна Пушкіна

Про себе:

Мене звати Поліна. Живу в Авдіївці, це на 10 км північніше Донецька. Але не треба мене жаліти, бо я пишаюся своїм містом, займаюся волонтерством та громадською діяльністю. Тут красива природа та багато пам'яток, зокрема мурали. Мені подобається писати прозу та вірші. Я вважаю, що в кожного є потреба у мистецтві.

Студентка III курсу освітньої програми «Українська мова і література».

***

Хто починає з нуля?
Навіть той, хто плететься позаду.
В жодному разі не я,
Бо іду, а дороги не знаю.

Наразі сприймаєш мене
Хоча б зооморфним малюнком,
Свідомості лютої носієм,
Від нудьги твоїм порятунком.

Моя суть — лише жалити вуха.
Котрий день цього не розумію.
А чи личить душі ця розруха?
Уможливлення простір псує мої мрії.

Я виходу бачити зовсім не хочу!
Увагу свою приділяй кому треба.
Ніколи не звикну дивитися в очі,
Бо замість тебе безкрає в них небо.

***

Ще одна черга, і знову я крайній.
День — сухе поле — вкрай неврожайний.
Я далі від фінішу, ніж всі присутні,
І біле знамено, бо бовдури судді.
Набрид емоційний життя луна-парк.
Самотній, неначе у небі літак.

***

Блакитно-рожевий туман.
Я в світі один, сам на сам
З собою та купа речей,
Не варта вологих очей.

Ірина Стасюк

Про себе:

Народилася у невеличкому селищі Понінка Хмельницької області. Закінчила Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, на магістратуру вирішила вступити до Київського університету імені Бориса Грінченка на спеціальність «Літературна творчість», бо душі було мало творчості у стінах педагогічного закладу.

У вільний час насолоджуюся життям по-своєму: читаю, пишу, мрію. Не уявляю свій світ без поезії, яка супроводжує мене впродовж усього життя і є моєю цілителькою.

Випускниця освітньої програми «Літературна творчість» 2020 року.

Творче кредо:

Кожен погляд і кожен порух людський — найвище мистецтво.

[Жінка]

Стіни серед кімнати стояли криво,
невідворотно ковтаючи хворобливі крики.
Дитини/тварини/рослини/каміння —
ще не зрозуміло.
Мерзотно тріщало небо, і падали блискавки
перестиглими гронами едемського листя.
Нікчемна Доля в закривавленій долоні
стискала Доню.
Крики затихли.
Виросла серед голості
в тряпчині єдиній із моху,
яка заміняла їй Маму і Дім.
Зустрівши його, тулилася до теплого одягу,
до теплого серця і тіла,
до слів, які ставали для неї поживою,
а згодом плелися по ній від найменшого пальчика на нозі
до найбільшої звивини думки.
Крик відновився під час падіння:
коли розірвалась земля на сім частин —
вона розірвала себе разом з нею,
щоб врятувати його.
Тепер
на дні, в глухій порожнечі,
безкінечно самотня.

Вільна. Дурна. І сильна.
Буде стояти осторонь кожного дня.
Спостерігатиме,
як тіло її, вкрите позолотою,
горітиме.

Без нього.

Зацілована тепер чортами
із залізним чолом.

Люди будуть прокльони сипати,
бити до крові, кидати у клітку,
демоном кликати, воду святу заливати у горло
істоті, яка ще колись була жінкою,
а потім спалила себе для нього.

[Відмова]

Мої очі відмовляються дивитися на світ,
який перетворюється на суцільне кладовище
з мільйонами безликих і безглуздих могил.

Кожного дня мій організм відмовляється прокидатися,
бо світ, в якому доводиться жити, занадто брудний.
І вся моя сутність не витримує цих авгієвих стаєнь,
які навіть Геракл не в силі очистити,
які навіть Алфей і Пеней радше оминули б,
радше висохли б і перетворились на пустелю,
аніж пустили свої води у цей світ.

Моя душа відмовляється думати, що так буде завжди.
Моя душа відмовляється бути частиною цього безладу.

[Трамвай]

Трамвай реве.
Біжить.
Минає всі будинки,
магазини, музеї, шумні кав'ярні.
Плаче гіркими сльозами.
Він хоче спочинку.
Він хоче поспати.
А в нього все лізуть з брудними ногами,
п'яні.
...наздоганяю, хапаюся за ненадійні дверцята
і обриваю шматочок фарби із них.
Бачу, як щось витікає із рани.
Це сльози його чи кров?
Крик.
...штовхають у спину,
б'ють кулаками
і проливають спирт.
Дверцята скрегочуть під тиском рук —
мене душать сльози.

Не можу знайти
шмат фарби дверцят, що я зірвала.
Їм, певно, болить.
Цілую іржу, щоби згоїти рану —
вона лиш ще гірше кровить.
Збиває із ніг.
Хто? Що?
Кінцева зупинка.
Штовхають у спину.
Тримають міцно флягу з спиртним,
щоб не пролити знов
[бо грошей на нову нема].
І вибігають дико з трамвая
[у мене болить спина].
Лишилась сама.
Виходити треба.
Завмерла. Ноги не йдуть.
Шукаю шматочок, що я обірвала.
Бо інші знайдуть і викинуть.
А я б ще змогла врятувати...
трамвай.

***

Моя тривіальність перенеслась за горизонти твоєї тривимірності.
Було мало місця.
Я задихалася.
Я помирала серед доріг цього міста.
Слова мої, викинуті із глибин свідомості, ніяк не хотіли лягати на аркуш,
ніяк не хотіли ставати частиною цього світу.
І не хотіли прийняти мене,
стати моїми словами.
Моя тривіальність прикипіла до шкіри смолою.
Тепер не тільки легені відмовлялись дихати земним повітрям.
Тепер і шкіра моя не хотіла відчувати на собі життя:
відмовилась від одягу, який обпікав до кісток,
відмовилась від доторків, від поглядів, від мене, від тебе, від себе.
Відмова ця звучала, як вирок.
Шанси виграти поселилися нижче земного ядра,
а я була тут.
Над землею.
Над небом.
Над межею твоєї тривимірності.
Одна.

***

Світ переходить у стан чекання.
Все залишається на своїх місцях.
Час застигає.
Кожен наступний порух робиш із обережністю,
щоб випадково не знищити все,
що тримається на срібній мережці.
Художник без голосу з промовистим поглядом
протягає руки до полотна,
яке вже давно припало пилом,
але ще досі у всій своїй м'якості
тримає надію колись стати картиною.
Звуки чекання виринають з-під пензля
таємними зміями [але без сичання].
Тік-так, тік-так, бум-бум...
Тільки так розумієш, що продовжуєш жити
і мріяти
колись намалювати свою картину,
яка стане ліками
від всього й для всіх.

***

Поза часом недосяжний простір
біліє сталевим обрусом.
Серед всього цього видива
чую твій голос.
Десь зовсім близько ілюзія твого образу мені висвистує
звуками інакшості.
Вимальовує контури майбутнього.
Без попередження стріляє у груди
й запалює там щось, раніше мені невідоме.
Згодом темінь випалює очі:
хоч би один ліхтар;
хоч би один маяк;
хоч би душа моя заспівала сиреною,
щоб у місячному сяйві ночі
Ти прийшов до найближчого берега,
де все ідеально збудоване,
логічно прописане Богом
або самим Мефістофелем,
й зустрів там мене.
Через рік. Через два. Через тисячу років
я буду чекати.
І якщо цей світ не впаде під ноги діду Харону,
наші долі зійдуться на сталевій межі до і після,
щоби створити спільне зараз на двох.

***

Ми топилися в молоці,
обоє
бліді
від сірості білого світу.
Нас більшало.
Ми вдихали різні відсотки жирності:
молоко скисало й солодшало
на пів хвилини швидше,
ніж ми встигали жити.
Ми не могли надихатись одне одним
і постійно йшли на дно
рафінованої посудини.
Нас носили солодкі хвилі
у різні сторони.
Ми кипіли й ставали вершковоподібні,
терпкі до оніміння ніг
і кислі до спазмів шлунку.
Та ми ніколи не були за межами
нас.
Ми були скрізь і ніде.
Ми були Ми.
Однаково бліді.
Однаково потрібні одне одному.

ΠΡΟΖΑ

Марина Кухтик
Поліна Лівшиць
Вікторія Тютюн
Ярослава Нікуліна

Марина Кухтик

Про себе:

Люблю спокій і світло, слова і кольори. Моя історія — у місткому понятті «творчість». Як і всі, переживаю падіння і злети, відродження і переродження. Легко відпускаю свої минулі «я». Мене надихають нічна прохолода, шурхіт коліс випадкових автівок, темрява півсонних вулиць, засвічені вікна... і зорі... міріади зір! Пам'ятаю про невблаганність світу, тому побожно приймаю кожен дарунок долі. А найголовніше — тішуся присутністю золотих людей у моєму житті.

Випускниця освітньої програми «Літературна творчість» 2020 року.

Творче кредо:

Любов — це єдина істина.

Великдень

(Новела)

Болів хребет, що спирався на шкарубку гілляку вишні. Боліли подряпані руки й плечі, судомило пальці. Тонке тіло вперто балансувало на гілці, з останніх сил напружувалися м'язи. Втім, до землі було якихось два метри. Коли впасти й забитися, новий біль глибоко не сягне, бо що він є перед глибоким страхом, від якого болить найтяжче. Якщо впасти, шкірою забігають колючі спалахи, з вуст вирветься зойк — і розчиниться поміж чорної землі й чорного високого неба, і буде знову тиша... Ні, варто триматися.

Сумирність міської ночі прострелив рев мотоцикла, який здалеку нагадував пронизливе виття гієни, заблукалої в асфальтобетонному світі. Ліна не здригнулася, лише обережно озирнулась кудись позад себе, на чорну багатоповерхівку, в якій де-не-де кольорово сяяли вікна — телевізори, що транслювали в ніч домашнє життя невідомих. Але визирати з-за гілки було небезпечно, тож Ліна знову втупилася перед себе. Її оточував зусібч духмянний вишневий цвіт, а за кошлатим гілляччям виднілися похмурі силуети розквітлих вишень і абрикос. Тендітні квіти примарними перлами сіріли у темряві. А далі, за деревами, мовчали стіни старої школи, і вікна її відбивали напівсонні відблиски світла з будинку навпроти.

На шкільному подвір'ї Ліна була сама.

«Чи це Ліліт? — тремтіло на губах, доки спрямований у себе погляд вдивлявся у відтінки страху. — Раптом це Ліліт — вигадниця нічних жахів і любителька подовжених до переспіlosti агоній, творчиня примарних проєкцій з підсвідомого в реальне, володарка найтемніших печер душі, сутінь у карті народження?»

Сон, що збудив сьогодні Ліну о пів на другу, відсвіжився у спогаді. Так само була ніч, і Ліна стояла на вулиці у натовпі незнайомців. Перед ними простяглася пустою автомобільна траса, з обох боків по-риб'ячому мовчазного натовпу хворобливо світили ліхтарі. Раптом — кортеж чорних автомобілів, блискавичний і моторошний. Повітря сколихнув притишений гамір, незнайомий чоловік схопив Ліну за руку й коротко, не обертаючись до неї обличчям, наказав: «Тримайся!» Аж ось вона — велетенська вантажівка, у синьому кузові якої — величезний, поверхів із шістнадцять заввишки і невідь-скільки тонн вагою шматок Місяця. Усе задрожало

довкола, земля навіжено задвигтіла, й почувся шум, грізний, як скрегіт тектонічних зсувів. Світ похилився раптом вправо, і людська юрба покотилася кудись долі. Тільки чоловік, який тримав Ліну за руку, стояв непохитно й крізь гуркіт повторював: «Тримайся!» Незнайомий беріг її від падіння доти, доки не щезла вдалині вантажівка й земля не стала на місце. Притомність поверталася до Ліни поволі, крізь збурене море падала камінцем на мулисте дно спокою...

Тоді Ліна прокинулася. Вона сіла на постелі й відчула, як розпашілого тіла торкається вітерець, що прокрався з вікна. Прохолодна дроз. Мірний цокіт годинника в квартирі-пустці. «Хіба це Ліліт прибуває? — думала Ліна. — Або це просто Місяць, мій добрий і замислений Місяць...» У грудях стало гаряче й тісно. Рука потяглася до телефона, що лежав під подушкою.

На екрані Ліна побачила сповіщення. Аудіоповідомлення. Надійшло о восьмій вечора. Помітила його щойно: надвечір читала Шевчука, потім сонно дивилася у вікно і врешті вклалася спати.

«Він», — зітхнула тихо і ввімкнула запис. «Слухай... Останній раз, коли ми з тобою бачились... Мені здається, я... трохи перегнув палку. Шкода, я... шкодую, що не побачив цього по тобі». Просить вибачення? Ліна сумно посміхнулася. «Трохи перегнув палку». Мабуть, вдає розуміння, щоб домовитися про наступну зустріч.

Вона схопилася з ліжка, натягнула вузькі джинси й легенький светр, побігла вмити обличчя й одразу в передпокій взувати кеди й тікати безлюдними вулицями до засватаних квітнем дерев під старою школою, де жодної душі в цю пізню пору не видно...

Ліна трусилася на дереві, коли згадувала, як поспіхом зачиняла квартиру і як наступної миті жаске відчуття самотності вже шарпало її зсередини. Зціпити зуби! Доки смуток січе розхристану душу холодними нотами своєї арфи. Бігти!.. М'язи горять, і землі не чути під ногами. Весняна ніч така духмяна — з ароматом квітів і бетону, соковитих травинок і пустки. Десь у високості мерехтять зірки — дрібні гвіздочки, забиті янголами в будову всесвіту. Вони віддзеркалюють мінливі вогні міста.

Але повітря вже сповнилося запахом болю, зірки замальовує хтось чорним маркером, вулиці стають тіснішими, а чоловіки напідпитку пронизливо свистять і варнякають щось навздогін. Бігти в тінь і розчинитися. Зціпивши зуби...

Не вперше витримувала Ліна внутрішній бій. Але вперше тікала сьогодні від себе, як сполохана кішка від бризок води. Вже тут, у мовчазному садку, відчула, як відступили потвори — заховалися знов по кутках різнобарвного «я», в найтемніших закамарках. Навіть ноги підкосилися з полегшення. Ліна вилізла на гілку й поволі заспокоювалася, заколисана нічною тишею. Та спокій похитнувся знову, бо раптом згадала його. Він з'явився так вчасно, він достеменно був подарунком долі. Шкода, що... дійсно, шкода.

«Не відповідати йому. Просто відпустити».

Та ж хіба Ліна забула, що нині Великдень? Варто було, як прослухала повідомлення, сісти на кухні й засвітити свічку, втопити зір в ореолі світла, може, помолитися тихо й перебути страшні хвилини смутку в покорі. А потому набрати крашанок у малий кошик, задмухнути свічку й покласти до кошика нову, пов'язати на голову шовковий легкий шалик і піти до церкви... Спокійно й статечно...

Несподівано сріблястий церковний дзвін залунав вдалині.

Вісник щастя.

Ліна ожила, озирнулася й затамувала подих. Вона бачила, як місячно й металево звуки мерехтять у повітрі, виринають із прозорої пустки й літають довкола роєм білих метеликів. Із крилець їхніх лунає дзенькіт — слабкий відгомін дзвону, подібний до цокотіння ксилофона.

Ніч розм'якла, й більше вікон засвітилося у довколишніх будинках. Почулися віддалені голоси, а тоді попід сіткою шкільного паркану пройшли сірі постаті людей і зникли за рогом вулички. Поменшав біль у м'язах, бо схотілося й собі піти на голос дзвона. Нехай Ліна змучена, нехай налякана, піде манівцями, стане оддалік у темряві й дивитиметься, як із довколишніх будинків сходяться до сяючої церкви люди.

Вона зіскочила з гілки несподівано легко. Біль уже зникав, усотувався в ніч, і здавалося, що то мелодійний дзвін поволі зцілює її єство.

Під ногами хрустіли дрібні камінці й пісок. Сполоханий погляд видивлявся у темряві людей, щоб вчасно їх оминати, а інколи чіплявся за всіяне квітами гілля мовчазних дерев і екрани вікон на чорно-синьому тлі. Цікаві коти блискали очима з-за яблуневих стовбурів і, як і Ліна, обережно скрадалися там, де не траплялись люди. Не оминали тільки її, ніби вчували у ній загнане звіря, повинчане, як і вони, із самотою.

Непоміченою Ліна дійшла до церкви й стала в чорнильній сутіні будинку, якраз навпроти церковного входу. Спів хору, слова якого зливалися в єдиному потужному потоці, блукав у повітрі. Люди стояли довкола церкви із запаленими свічками, з кошиками, в яких шарілися барвисті рушники й крашанки, дрімали пухкі рум'яні паски, затоплені сніговою свіжістю білої глазури. У когось із присутніх на вустах тріпотіли усмішки, а очі горіли приязню і вдовolenням; хтось нервово ходив довкола чи курился віддалік; хтось скаржився рідним, як допекла вже втома, і невдоволено замовкав, відвертав роздратований погляд від церкви кудись у п'тьму. Над усіма — шепіт тихих розмов, що лише подекуди зривалися на голосний тон.

Найспокійніше трималися родини з дітьми. Ліна тепер придивлялася до подружжів і дітей із сонними очима. Уявляла собі їхні життя... Ось вони святять страву, кришталеві бризки святої води спадають на шкіру, уста у відповідь священнику тричі зітхають: «Воістину воскрес»; тоді родини повертаються додому, дітей вкладають спати, жінки пораються на кухні, обговорюють з чоловіками плани на прийдешню добу... А далі в оселях засинають заклопотані, втомлені подружжя, досі залюблені... попри зміни і час. Серце стиснулося від щастя — запашного, як молоко з медом, а душа тремтіла, мов спінене хоралом повітря церкви.

«Колись і я так житиму, а поки мужньо чекатиму».

Ліна обтерла вологі від сліз щоки й прошепотіла до себе: «Христос воскрес».

— Воістину воскрес! — почулося зблизька. М'який чоловічий голос, глибокий, як річкове шумовиння, змусив озирнутися.

За крок від Ліни стояв молодий, статечний чоловік, прозорий, як скло, осяяний сріблястим світлом, з яскравим сірим поглядом. Дивно знайомий усміх на повних устах... У голові Ліни запаморочилося. Здавалось, чоловік цей прийшов із простору сновидінь. Дивився лагідно, як приятель чи батько, був перейнятий спокоєм, але водночас свідомий усього болю, що шарпав Ліну зсередини. Надто нетутешній, хтось близький і невідомий, сподіваний і раптовий водночас...

«Дивиться наскрізь», — блискавично зауважила подумки.

— Ховаєтеся від людей? — почав приязню. — Дуже вас розумію. У моєму становищі теж необхідна обачність. Я, знаєте, дещо... нетипово виглядаю.

Засміявся примарно — музикою джмелів, що блукають у квітах. Все ж такий невимовно знайомий, ніби рідний!.. Ліна не могла оговтатися від незбагненого почуття духовної близькості.

— Спостерігав, як і ви, за церковцею, за людьми... Дивився на зорі. В місті їх так мало на небі. І от я дивлюся на ці зорі, на ці далекі знамення, і думаю про те, які вони важливі. Ви, здається, вивчали астрологію?

Ліна розгубилася і водночас зраділа. Астрологія — це її велике захоплення, можливо, й покликання, але ж як... Звідки він дізнався? Вона мовчала, знічено й радісно дивлячись на незнайомця. Його прозора шкіра переливалася кристалічним блиском, а погляд мерехтів загадковістю метеорів. Нереальність, що притягувала, а не відлякувала її. Ніби саме на цю неможливу постать Ліна мала натрапити сьогодні. Ніби вже зустрічала цього чоловіка десь інде — роки або й століття тому... Хіба можливо?

Її осяяло раптом: цей невідомий знає про неї все. Чи добре це? Мабуть, так. Його очі — зорі найдальших світів, його усміх — добро, і з ним хочеться бути відвертою. Він знає про її вагання — говорити чи ні. Знає, що вона таки заговорить.

— То як, вивчали? — спокійно перепитує чоловік.

— Так, — вимовила стишено. — А звідки вам відомо?

Усміхнувся з розумінням.

— Вірте або ні, паняно, я бував у різних світах. Радше, мандрував різними поверхами й кімнатами одного велетенського світу. І я просто бачу. Сам не відаю, як. Просто знаю, із чого зіткана ваша душа.

Мовчання, шурхіт світу десь поза спиною Ліни — далекий шурхіт напівзабутої великодньої ночі, в яку зараз так складно повірити й повернутися. Свідомість Ліни застигла поміж репліками цього чоловіка. Невже це дійсність? Він достеменно знав її справжню, бачив її внутрішній світ? Від цього було лячно й тепло водночас. Хотілося говорити з ним. Ні, хотілося слухати його.

— Переконаний, — обережно почав чоловік, — що, коли ви роздумуєте про астрологію, вас, як і мене, дещо бентежить. Чи не так? — м'яким поглядом він зазирнув їй у вічі.

— Дійсно, — мовила розгублено, а тоді сміливіше додала: — Я переймаюся тим, що в цьому світі мало хто визнає і розуміє астрологію.

Вона здивувалася, звідки ця відвага говорити, але відчула, що так потрібно. Довірилася цьому прозорому чоловікові так, як навряд чи можна довіряти людям.

— Ваша правда, — вдоволено усміхнувся незнайомец. — А чому її не визнають? — він витримав паузу, аби Ліна мала час зібратися з думками. Тоді продовжив: — Хтось не визнає через байдужість, хтось через скептицизм або й навіть науковий снобізм. А найчастіше в основі неприйняття криється страх. Люди бояться втрачати ґрунт: вони хочуть жити в надійному, а не багатогранному світі. І більшість істин проходить повз них, — чоловік зітхнув і з сумним усміхом поглянув на Ліну. — Дуже шкода, що мислителі, звиклі заперечувати астрологію, не бачать її під іншим кутом. Могли б, наприклад, самі вивчити астрологічну теорію і перевірити її на практиці, не піддавати сумніву правила, а скористатися ними. Хоча б для розгляду власної карти народження. Тоді їхній постулат «Це не працює» змінився б запитанням «Чому це працює?». Але страх заважає. Він заважає людям визнати, що непізнаване існує, що рух планет впливає на життя душі й тіла, що душа — це світлина космічного простору.

— Так, — із запалом відказала Ліна, — я теж дійшла таких висновків!

Дівчина відчула, що незнайомец дійсно бачив усі можливі виміри і існував десь поза часом, у всебутті, зітканому зі струн, світла і темряви.

— Не беріть до серця того, що не можете змінити тут і зараз, пані. Колись, — він загадково усміхнувся, — усе зміниться на краще. Достеменно так, бо я вже був там. І зізнаюся, навіть де в чому поспривав... Перепрошую, — він струсонув головою, бо збився з думки. — Я ще хотів повідати вам дещо цікаве. Так от, пані... Віфлеємська зоря! Насправді це було з'єднання Юпітера із Сатурном. До того ж у Рибях! Джерело просвітлення, очищення, доброти. І незнищений внутрішній стрижень Христа. Великі випробування і великі перемоги, суцільна зміна старого ладу на новий... — він креслив у повітрі плавні лінії, ніби контури невідомих світів, і з його прозорих пальців сипалися зоряні крихти. — Тоді ж у Рибях з'єдналися Місяць з Ураном, вони мали щасливий аспект до Нептуна в Скорпіоні. Божественні показники. Направду так починаються ери. Шкода, що людство розгубило кришталевість християнства, що духовність свого часу виродилася в радянський ілюзіон, у криваве лихоліття. А що коїться нині... Та що це я! — Звів кумедно брови й стенив плечима, а тоді розм'якнув усмішкою. — Вибачайте, пані. Не варто тепер про болюче. Ще добре на світі, доки ера Водоля на обрії. Взаємодопомога, науково-технічний розвій, час гуманізму. Люди ще не роз'єднані, не замкнені в собі, як буде в еру Козерога. Ще світ керує машинами, а не машини світом. Кожен обирає собі фах до душі, без примусу, як зрештою доведеться... Світ — ще не суцільний регламент. Стільки свободи, така воля вибору для особистості. Оновлена духовність... Ви, пані, любите запалювати свічки?

Ліна кивнула, затамувавши подих.

— Я теж люблю, — продовжував зітканий із прозорості чоловік. — Це мені нагадує кращі часи. Знаєте... особисті спогади. Я тоді ще був тілесний, як ви...

Він ненадовго замовк. Спокійно дивився на дім за церквою — заспану багатоповерхівку, з якої графіті промовляє до перехожих: «Пробач мені».

— Власне, я не хотів вас налякати. І просторікувати не мав би ані про себе, ані з приводу астрології. Не втримався-таки, — знову сипнув кольоровим, повітряним сміхом. — Річ у тім, що вам надійшов лист. Тож пропоную, люба пані, піти зі мною, аби його прочитати.

— Лист? Мені? — Ліну спантеличила дивна заява. Навіть більше за те, що вона говорить до незнайомця, до примарного духа (чи духовного наставника?). Більше за те, що говорить він про астрологію, таку важливу для неї.

Але хотілося йти за ним. Душа, загорнута в тепло його усміху, стала покірною, і вже марилося щось давно забуте, світле...

— Вас це дивує? Тут насправді нічого дивного. Ви нещодавно вчинили дуже сміливо, але зневірилися чомусь. Думаєте, вас омине талан? — сірі очі місячно зблиснули. — Давайте-но прочитаєте листа й заспокоїтеся.

Із цими словами він узяв Ліну за руку — і світ довкола розчинився, потону в білому сяйві, ніби зникли час і простір, а тоді запульсували стиха нові фарби, оприявнилася місцевість, і Ліні защемило в грудях.

Вони стояли перед старими ворітьми цегляної барви. Зачинена хвіртка, низенька лава праворуч від неї, далі загороджені плотом кущі, що затуляють святково вибілену хатку. Сонячне проміння довкола райдужне, ніби розвіяне барвистими нитками-струнами, а свіжа трава замріяна від ромашок. Неподалік воріт — старий, уже трухлявий стовбур дерева, на якому так приємно було спочивати в дитинстві, їсти суниці з цукром із охайних горняток чи робити свищики з гороху.

Груди наповнюються цілющим затишком літа. На серці стає тепло, ніби в кухні, коли прабабуся пекла пироги й прикрашала їх сметаним кремом, смородиною, полуницями й суницями, малиною, м'ятою... А в хаті завше пахло паркетною прохолодою, свіжими перинами, шитвом і білою фарбою стін.

Пригадалося все: подвір'я з виплеканим квітником, де замислено мовчали обважнілі від ароматів жоржини й флокси, півники й цинії; таємничий запахущий садок зі смородиною, червоними порічками й малиною; горід, що йде під гору, і дикий сад за ним, де в забутій людсьми гущавині сумує могила невідомих солдат. А ще — затоплені в неозорість золоті поля, короновані кислими плодами яблуні, сором'язливий алтей, блакитно-скляні дзвіночки, сузір'я гордовитих суниць у холодній траві.

Прабабуся і прадідусь — Терези й Скорпіон, — здавалося, досі тут, терпляче усміхнені, щасливі у своєму світі, де щодня пораються по господарству, де створюють затишок для молодших поколінь. Інтелігенти, названі в селі самітниками, а згодом — янголи у вищих просторах. Коли не стане прабабусі, любов до неї триматиме прадідуся на світі ще кілька років, бо ж невдовзі по смерті вона наснитися йому і скаже, що для нього іще не час... І життя триватиме, подовжене спогадами, освітлене сподіваннями на немислиму зустріч там, без якої знецінився б світ. Але це не тепер...

У цьому просторі все так, як було колись. Прабабуся, донька заможних селян, колишня ветеринарка, ще жива, любить перемовитися словом із сусідами й навідатися до брата з сестрою, обов'язково ходить на завше святкові й галасливі ярмарки з незвичним крамом, який годі купити в сільському магазині. Впродовж року постійно пише листи дітям, онукам і правнукам, а коли засумує, то авантюрно й спонтанно їде до міста, бо її любові тісно на папері. Влітку родина смакує страви, що їх прабабуся так вправно готує: тушену картоплю, вареники з сиром, вишнями та суницями, пиріжки з гречкою і кропом, з вишнями, з яблуками. Ліна любить спостерігати, як прабабуся йде поратися на городі: підіймається стежкою на гору, і з підгір'я здається, що йде вдалину, ніби у простір казки, якій належить,

з якої зіткана її краса, якою мелодійно повниться її голос... Живий і прадідусь — нащадок російських інтелігентів. У тринадцять він потрапив на роботи до Німеччини, а за п'ять років повернувся й оженився з прабабусею. Він любить захоплено оповідати про німецьке господарство і досконаліший побут, читає напам'ять вірші Шевченка, а бесіди присмачує добрим гумором. Прадідусь мудрий і спостережливий, невтомний до праці, з винятковою пам'яттю й винятковою глибини любов'ю в серці — любов'ю до тих, хто становить центр його визначеного тихого світу. Влітку він косить сіно і водить кіз на пашу. Літнім іменинникам обов'язково збирає на горі букет квітів і незмінно додає до букета улюблений алтей.

...Ліна пригадала й сусіда-священника, на якого дивилася із дитячим благоговінням. Пригадала, як двоюрідні тітоньки щодня малювали в саду пейзажі. Її захоплювали статечні мольберти, терпкий запах олійних фарб, таїнство відтворення зовнішнього світу і його внутрішніх змістів, незліченність можливостей творця...

Але ж дійсність це чи сон?

Ліна відчувала, що все це — тільки відгомін далекого минулого. Усе те було у смагляві дні радісного, коштовними росинками освяченого дитинства, що заблукало вже у пустці й назавше згасло.

— Лист у поштовій скриньці, — сказав прозорий чоловік.

Ліна ніби прокинулася зі сну, розгублено поглянула на поштову скриньку над лавкою. Тоді знову озирнулася навкруги — вони з чоловіком самі. Жоден звук не порушує настояної на казці тиші. Вона справді тут чи марить? Можливо, досі спить у себе вдома? Варто заговорити або крикнути, і вона прокинеться в застиглоті великодньої ночі... Ні, тут не можна кричати. Це павутинковий простір, крихкий, янголинний.

— Ну, моя пані, ходіть-бо.

Ліна підійшла до поштової скриньки й підняла прохолодне віко — воно зітхнуло тоненьким скрипом. Побачила конверт. Білий, мов глазур на великодній пасці. Дістала обережно і вмить здогадалася, про що читатиме. Зрозуміла вже, і щасливий сміх залоскотав груди. Стримувала його, як неслухняну дитину в передчутті подарунка.

Конверт розкрито. Ліна читає, і сльози поволі застилають її очі. Прозорий чоловік зі зворушенням спостерігає за тим, як тремтять її пальці. Йому щемко на серці від можливості бути корисним для неї.

«Коштовна дитино! Вибач того, хто помилився. Подякуй йому подумки за отримане тепло — це все, що він мав тобі дати. Відпускаяй. Припини боятися, бо страх — це самообман.

Життя не випадкове, і подорожі у часі приносять прозріння. Ти не зробиш цього зумисно, але колись усе просто стається. Час прозорішає. Ти бачиш механізм і себе в ньому; бачиш себе минулу й позаминулу, впізнаєш майбутню себе. Просто відчуй, як пульсують промені. Ти — джерело щедрот для світу, бо йому потрібні твої відкриття і творчість, твоя присутність і любов. Варто тільки пам'ятати про механізм. Відколи побачиш його обриси, вихопиш поглядом зернятка окремих істин, будь завжди вдячна за цей досвід, керуйся ним для важливих рішень. Ти не випадкова, і життя не лише робота над помилками, але й шлях пізнання і множення світла.

Колись ти зрозумієш. Ти матимеш те щастя, про яке навіть зрідка наважуєшся мріяти. Дитино, на все свій час. Ділися світлом. Воно буде повертатися».

Нарешті Ліна підводить погляд, але дивиться не на чоловіка, а кудись повз. Небо вже незглибиме, у нього колір долі. Зникають, як перше, форми й кольори, лунає знову хорал із церкви — все ніби поза часом, у казці, що перевершує дійсність. У колодязі дванадцятого дому співає окрасець Місяця, відзначений почесним аспектом Юпітера.

— Як добре, — мовить Ліна з полегкістю і губить слова.

Вона живе. Вона житиме, аби ділитися світлом і знаходити його.

2019//2020.

Поліна Лівшиць

Про себе:

Я звичайна дівчина. Та, як і кожна людина, маю право на мрію. Саме надії та мрії роблять нас тими, хто зветься «людина», «особистість». Ніхто не винен у тому, що я народилася трохи не така, як усі. Просто мені набагато важче досягати того, що швидко вдається іншим. Це таке відчуття, наче ти дерешся за кимось угору й не можеш наздогнати. Та хіба це погано? Хіба це не підсилює жагу до підкорення нових вершин? Та все одно в людині є щось таке, що не дає їй зламатися. Це, звісно ж, віра, надія, любов. Коли я виростила, для мене світ почав вимірюватися кольорами й словами, які самі собою народжувалися в моїй уяві. Це і є моїм головним стимулом і джерелом натхнення, щоб жити далі й пізнавати цей дивовижний світ.

Випускниця освітньої програми «Літературна творчість» 2020 року.

Творче кредо:

*Щоб перемогти зло у світі, треба подолати його в собі (Клайв Стейплз Льюїс).
Світ і справді сповнений небезпек, і в ньому багато темного, але багато й насолоди. Немає такого місця, де любов не була б затьмарена горем, але чи не стає вона від цього тільки сильніше? (Джон Р. Р. Толкін).*

Таємниці Тринідаду

1

20 червня 2029 року

Знову нічим дихати. Я прокидаюся від задухи, підхожу до відчиненого вікна, рукою прибираю фіранку. Над Сан-Фернандо знову важкі чорно-фіолетові хмари. На острові сезон дощів.

Я прислухаюсь. У будинку тиша. Ніяк не можу звикнути до цієї ранкової цілковитої тиші. В ній є щось таке похмуре й навіть зловісне.

Тільки дощ барабанить одну й ту саму мелодію вже більше тижня.

Лунає пронизливий звук будильника. Здрагаюся. Знову я прокинулась раніше. Ніяк не можу звикнути спати в цьому будинку.

Я приймаю холодний душ і одягаю свою форму: сіру сукню та білий фартушок. Це ще одна примха мого роботодавця.

Кожного ранку я прокидаюся з думкою, що мене ошукали. Кожного ранку я говорю собі, що просто зараз зберу свої речі й зникну із цього острова, забуду цих людей. Та все це тільки ілюзія. Я ніколи не зможу їх кинути. Я поневолена цим будинком, я неначе його частина. Особливо коли з'явився він.

За два місяці до подій...

Я неначе вигнанниця на цьому острові.

Та таким було моє рішення — одного дня кинути своє сіре життя й почати нове. Втрачати мені все одно було нічого. У мене немає ні батьків, ні друзів.

Університет я закінчила як середньостатистична студентка і, звісно, не змогла знайти роботу за фахом, тож влаштувалася секретаркою в туристичне агентство. Робота була нудною, та вона мала одну особливість: сидючи на своєму крихітному робочому місці (краще вже: за своїм крихітним столиком), через скляні двері я могла спостерігати за обличчями наших клієнтів. Вони світилися щастям та надією на зміни. Ось що з людиною робили подорожі.

На роботі я бачила дивний світ, який, здавалося, кликав мене, манив своєю новизною, пристрасстю. Тому одного ранку я збрала всі свої заощадження, розрахувалася за винайняту кімнату й вирушила у подорож, купивши квиток в один кінець.

Чому саме Тринідад? Сама не знаю. Можливо, через його екзотичність. Я приїхала до Сан-Фернандо, коли сяяло сонце. Перше, що я зробила, — побігла до нього... до цього безкінечного моря. Здавалося, воно ніжитья в сонячному промінні. Це було відчуття свободи. Навіть від самої себе.

Я озирнулася. На пагорбі Олександр Хілл стояв похмурий, як для цієї місцевості, величезний будинок, майже палац. На мить мені здалося, що над ним промайнула якась тінь.

Я винайняла маленьке помешкання подалі від узбережжя (бо так дешевше) та подала до місцевого агентства своє резюме. Можливо, в цій країні мені посміхнеться щастя. Та все ж я не покладала на це особливих надій і влаштувалася продавчиною у сувенірну крамничку.

Як не дивно, тут я відчула себе щасливою. Тут я так само спостерігала за людським щастям, та й сама могла підняти людині настрій однією маленькою дрібничкою. До моєї крамнички приходили різні люди: багаті й бідні, щасливі й нещасні. Я неначе була господаркою цілого світу, тільки дуже крихітного. Але для мене цього було достатньо.

Та одного разу...

1 червня 2029 року

Одного дня, коли я вже більше місяця пропрацювала в сувенірній крамничці, до мене завітав дивний чоловік. Він не був схожим на туриста. Попри задушливу спеку він був у костюмі й краватці. З його світлого чола стікали краплини поту.

— Міс, — озвався чоловік.

— Бажаєте щось придбати? — посміхнулась я до нього.

— Ні. Я щодо вашого резюме.

Я так і сіла на стілець. Скільки разів я уявляла цей момент! Нарешті у мене є можливість стати вчителькою, нехай би й приватною, і приносити хоч якусь користь.

— Це не зовсім те, що ви думаєте, та ви дуже підходите моєму роботодавцеві.

Серце від його слів чомусь похололо.

— Це робота нянею для однієї маленької дитини.

— Та я не маю власних дітей. Тобто я не знаю... не могу...

— Це добре, що у вас немає родини.

Голос цього чоловіка лякав та гіпнотизував. Я стояла оторопіло, та все ж не могла відмовити. Тож навіть не пам'ятаю, як опинилася в чорному з тонованими вікнами «мерседесі», і ми попрямували до Олександр Хіллу.

За іронією долі це виявився той самий будинок, який налякав мене першого дня. Коли я опинилася всередині, то враз відчула себе маленькою, загубленою у величезному просторі старого будинку. Він огортав задушливими сутінками, мені чомусь стало холодно.

Почулося дивне шарудіння. З центральних дверей вітальні на інвалідному візку виїхав господар. Це був чоловік дуже похилого віку. Його тонку зморшкувату шию неначе підтримувала туго затягнута краватка. На білому обличчі, обрамленому білим волоссям, яскраво горіли майже чорні очі, які дивилися просто на мене. Ні, в мене. Я почувалася неначе голою у своєму коротенькому сарафанчику.

— Міс, — пролунав на диво жвавий, але якийсь безбарвний голос господаря, — робота непроста. Мій онук — дуже хвора дитина. Але не лякайтеся, ніяких ліків та уколів ви робити не будете, це я сам. Від вас просто потрібен догляд, гігієна. А ще ви ніколи не повинні виносити його за межі його кімнати. У нього імунне захворювання, — відповів він на моє німе запитання.

Я, немов загіпнотизована, піднялася рипучими дерев'яними сходами до своєї кімнати. Вона була доволі просторою, з невеличким ліжком і величезною шафою. Я підійшла до шафи й прочинила дверцята. Переді мною висіли ряди однакових формених костюмів у поліетиленових чохлах, у шухляді лежали упаковки з рукавичками й масками. І більше нічого — порожня кімната.

Я прийняла душ, одягла свою стерильну форму, відчуваючи неприємну знервованість. Мені вже було ясно, що в цьому домі, окрім старого, немає більше нікого. Як він дає йому раду, якщо сам інвалід?

Поруч з господарем я прямую довжелезним коридором до дитячої кімнати. Всюди на стінах у масивних рамках старі чорно-білі групові фотографії незнайомих людей у лікарняних халатах. У центрі кожної — молодий лікар. Вочевидь, господар будинку в минулому був медиком або науковцем.

Перш ніж увійти, старий поклав свою холодну долоню мені на руку.

— Маріє, прошу вас, це невинна дитина. Будь ласка, хай жодна душа не дізнається про його існування. Завтра прийде мій адвокат, і ми все підпишемо, добре? Я й так втратив усіх своїх дітей, — останню фразу він промовив неначе до самого себе, на очах у нього з'явилися сльози.

У мене виникло бажання доторкнутися до його згорбленого під невидимою вагою плеча, та я не насмілилася.

Я прочинила двері. Він зі мною не зайшов. Тільки-но перетнула поріг, як мене огорнуло невидимим їдким паром. Напевно, якийсь дезінфектор.

У ліжечку лежав хлопчик років півтора на вигляд. До його тіла були приєднані крапельниці. Комп'ютер поруч весь час видавав якісь показники. Я стояла посеред кімнати зовсім розгублена. Це не дитяча кімната, а лікарняна палата — ось що це. Мені захотілося якнайшвидше звідси втекти. Та за дверима, я знала, стоїть він. Мені було страшно і водночас шкода старого, він був таким безпорадним. І я зробила крок уперед.

Малюк відкрив очі. Було видно, що він мене злякався, та не заплакав. Я взяла зі столика брязкальце й подала його хлопчику. Та він кинув його долі й простягнув до мене свої тендітні ручки. І я наважилася взяти його на руки, обережно, щоб не завдати болю. Хлопчик виявився важчим, ніж здавався на вигляд. Він притулився до моїх грудей, неначе завжди чекав на мене. Я сіла в крісло біля ліжечка й тримала його на руках, напевно, цілу вічність. Мені здалося, так було і вчора, і позавчора, і завжди. З-за дверей чулося дихання старого.

13 червня 2029 року

Я пропрацювала два тижні в цьому дивному будинку. Господаря майже не бачила. Де кілька разів намагалася заговорити з ним, бодай дізнатися ім'я дитини, та його вигляд давав мені зрозуміти, що розмови не вийде.

Здавалося, ніби я сама живу в цьому величезному домі. Я сама собі готувала на просторій кухні. Коли і що їли старий і хлопчик — загадка. Та харчів було вдосталь. Їх кожного дня привозив той самий чоловік, який мене найняв. Він, виявляється, і був адвокатом старого.

Увесь свій час я, звісно, проводила з дитиною. Я навіть дала малому ім'я — Маріо. Чому Маріо? Напевно, тому, що він схожий на більшість тутешніх мешканців — вихідців з Іспанії та Португалії. У нього смуглясто-золотава шкіра та великі темні очі. Вони, незважаючи на тяжку хворобу, — живі. Здавалося, це єдина жива істота в цілому домі. Але говорили тільки його очі. Хлопчик був німим. Утім, ми розуміли одне одного без слів, хоча минуло всього два тижні. Ми стали неначе єдиним цілим — я і малюк. Я проводила з ним кожну хвилину, читала, розповідала йому казки, які знала з дитинства. Казок, щоправда, було дуже мало. У сиротинці їх, на жаль, майже не розповідали. Я весь час тримала його на руках, щоб він відчував живе тепло, а не тільки медичні дроти, які завжди обвивали його тіло. Понад усе я хотіла врятувати його від самотності.

5 червня 2029 року

Я, як завжди, прокинулася раніше, ніж задзвонив будильник, бо не могла спати у цьому будинку. В ньому мені було холодно, мене мучила задуха та дивний шум, напевно, від протягів. Отож, тільки-но сонце продралося крізь дощову хмару, я прокинулася й одразу попрямувала до Маріо. Раптом я почула кроки, що лунали з боку дитячої кімнати, і сховалася за колону на сходах. Це був адвокат. Серце стиснуло холодними лещатами. Що він тут робить? Та ще без захисного одягу. Скільки разів він уже тут бував? Ніхто, окрім мене, не може входити до дитячої. Я рішуче виступила вперед, та адвокат пройшов повз мене, роблячи вигляд, що не помітив, наче я — порожнє місце. Попри бажання одразу піти до старого і все йому розповісти, тривога за малого перемогла, і я кинулася до Маріо. Він ще спав, на його чолі виступили краплинки поту, але комп'ютер видавав нормальні показники.

Єдине, чого мені хотілося, — схопити дитину і втекти якнайдалі з цього острова. Та що я могла? Без грошей, без зв'язків, без медичної освіти. Я вб'ю малого, тільки-но винесу за межі його кімнати. Я вб'ю старого, бо цей хлопчик — єдина ниточка, що пов'язує його з життям. Треба охолонути. І я вирішила трохи подихати ранковим повітрям. На вулиці здійнявся вітер. Він зривав велике кошлате листя з пальм. І разом з тим стояла страшна задуха. Рядно з важких темних хмар, неначе завіса сцену, затягло небо. Накрапав дрібний дощик. На острові починався сезон дощів.

Підставивши обличчя вітрові, я заплющила очі. Раптом до моєї свідомості долинув чийсь незнайомий оксамитовий голос.

— Маріє.

Рвучко озирнулася і побачила перед собою молодого чоловіка, можливо, мого однолітка або трохи старшого. Через його смуглясту шкіру та густу бороду це було важко зрозуміти. Я розгубилася і навіть не запитала, звідки він знає моє ім'я. Він підійшов до мене впритул, нахилився, бо був високий на зріст, і майже притис мене до муру.

— Покажи мені, будь ласка, дитину, — прошепотів він.

— Нізащо! Не можна! — хотіла закричати я, чомусь зовсім не здивувавшись його обізнаності, але в мене вийшов якийсь писк.

Залишивши хлопця під рясним дощем, я кинулась до будинку і кулею влетіла до своєї кімнати. Мокра як хлющ, я разом з тим відчувала жар. Я зірвала з себе фартух і сіла прями́сінько на підлогу, притулившись спиною до дверей. Мене душили сльози. Вони текли, а я намагалась їх зупинити, витираючи кулаками. Чому я так злякалася цього чоловіка? Напевно, тому, що він хотів відібрати у мене найцінніше. Та хіба Маріо мій? Це тільки ілюзія. Навіть його ім'я я вигадала. Та все одно я буду його захищати, як того разу.

Я воліла б забути цю історію. Так мені радила дитячий психолог з мого сиротинця. Та як можна забути частину свого життя? І все-таки я забула. Лишилися тільки відчуття, спалахи. Спалахи вогню, який спопеляє твою одержу й роздирає тебе зсередини, а ти щосили притискаєш до себе важке тільки безпорадної крихітки і думаєш: тільки б встигнути... Так, я забула, а зараз знову відчула, як по спині тече не дощова вода, а вогненна лава. Треба заспокоїтися. Я підвелася, почувши голос старого, який вже шукав мене. Але чому мені знайомий цей чоловік?

6

7 червня 2029 року

Я захворіла. Нічого страшного, звичайнісінька застуда, але старий заборонив мені наближатися до Маріо. Тож я, попри біль у горлі, вирішила прогулятися містом, озброївшись парасолькою. Біля крамниці, де я працювала, було миле кафе в європейському стилі, куди я зайшла випити кави.

У вікно навіть крізь дощову завісу було видно самотній замок на пагорбі. Здавалося, що мене там ніколи й не було, якщо я зникну, то світ цього навіть не помітить. Але я навіки пов'язана із цим будинком.

Біля входу, який мені також було видно з вікна, пригальмувала яскраво-червона спортивна машина. З машини вийшов він і попрямував просто до кафе. Мені захотілось зникнути, провалитися, та я навіть не встигла оговтатися, як він мовчки сів за мій столик. З його чорнявого волосся капала вода. Спокуса доторкнутися до його чола була настільки сильною, що я сховала руку під стіл, аби не піддатися їй, і гарячково розмірковувала, куди б подіти свої ноги в брудних кедах під не менш брудним подолом сарафану.

— Так і будемо мовчати? — почав він.

— Я тебе не запрошувала, — не знаю, звідки взялася ця зухвалість.

— Повір, ти не знаєш, у що впуталася.

— Так ти мій захисник? — посміхнулася я.

— Маріє, — він наклав своєю долонею мою руку.

Я сиділа й не могла поворухнутися.

— Тобі та малюкові загрожує небезпека.

Я засміялася.

— Не смішно. Я хвилююсь за вас обох. Ви єдине...

— Досить! — я так ударила кулаком по столу, що кава вихлюпнулася з горнятка на білу скатертину. — Досить. У мене чудовий роботодавець і робота. І чуєш, немає ніякого малюка! Немає! — встаючи, викрикнула я.

— Роботодавець... — дивлячись крізь мене, промовив хлопець. — Я його ненавиджу. Він знищив усю мою родину. Добре, — приходячи до тями, промовив він, встав і кинув гроші на стіл. — Я тебе знайду. До речі, мене звать Маріо...

Мене немов прошило наскрізь блискавкою. Ось звідки в мене відчуття, що я його знаю. Він дуже схожий на маленького Маріо. Я вибігла на вулицю, та його машини вже не було. Питань більше, ніж відповідей. Точніше, жодних відповідей.

***

Маріо зник. Та він переслідував мене кожної хвилини. Вдень його риси ввижались мені в обличчі хлопчика. Я обіймала малого, а мені здавалося, що це той хлопець ніжно бере мене за руку. Тепер я вже не мала сумнівів: усе, що відбувається зі мною, не випадкове.

(Далі буде)

Вікторія Тютюн

Про себе:

Дівчина з океаном найрізноманітніших емоцій у душі. Складаюся з літератури. Космічна. Чутлива. Щира. Різна. Надиhaюся книгами та фільмами, рок-музикою і природою Карпат. Мої твори сонячні та хмарні, як і життя, що складається з болю та щастя.

Випускниця освітньої програми «Українська мова та література» 2020 року.

Творче кредо:

Все, що тебе не вб'є, стане основою для твоїх нових творів.

Дім між світами

Триповерховий будинок у готичному стилі в передмісті Львова, здається, стоїть тут цілу вічність. На нього скося дивилися, затамовуючи подих і пришвидшуючи ходу, і у вісімнадцятому столітті, і у дев'ятнадцятому, і до сьогодні. Пізно ввечері господиня будинку Майя, човгаючи ногами по снігу, саме поверталася додому. Це була середнього зросту бліда дівчина років дев'ятнадцяти з каштановим каре і зеленими очима. Тремтячими руками вона торкнулася ручки дверей і повернула ключ у замковому отворі. Вона завмерла, замружилася. У цей момент їй страшенно закортіло бігти чимдуж звідси і ніколи, нізащо не повертатися. Їй хотілося разом з друзями безтурботно святкувати в клубі новорічну ніч, але ж, чорт забирай, вона мала бути саме тут і саме зараз. Майже весь рік вона була звичайною студенткою і спокійно поверталася в цю оселю, яку залишили їй по собі батьки, але раз на рік будинок перетворювався на дещо інше, а разом з ним перетворювалася і Майя. Це була саме та ніч. Двері відчинилися, і вона зайшла в морок дому.

Серце дівчини пришвидшено калатало, поки вона не намацала потемки вимикач і не за світила світло в коридорі. На першому поверсі розташовувалися кухня, затишна вітальня, ванна кімната, а в кінці коридору великі залізні двері, обладнані кількома рівнями захисту, які вели до підвалу, куди ніколи ніхто не заходив. На другому поверсі були спальні й кабінети, на третьому — величезна бібліотека. Майя жбурнула куртку й черевики, на кухні доїла вчорашню гречку, зробила і випила кави замість газованої води. Потім впала на диван у вітальні, де, як і в цілому будинку, не було ані ялинки, ані гірлянд — жодних новорічних прикрас.

Чекати залишалося недовго. Дівчина терпіти не могла Новий рік. Але чому ж тоді, затамувавши подих, рахувала останні миті до нього? Залишалося дванадцять секунд. Рахуючи їх, Майя тремтіла всім тілом і крутила в пальцях мамину срібну каблучку на ланцюжку. Її серце шалено билосся. Коли останні секунди спливли, дівчина вся ніби стиснулася, міцно замружила очі. Вона забула, як дихати. Пролунали вибухи салютів, і разом з ними з глибини підвалу піднімалося моторошне виття, від якого у Майї замерзала кров. «Ну, з Новим роком тебе, Майє, шоу починається», — подумала вона, зціпила зуби і вибігла в коридор.

Там перевірила замки на залізних дверях, навіть від хвилинного перебування біля яких можна було посивіти. Впевнившись у надійності захисту, вона піднялася сходами на третій поверх, увірвалася до бібліотеки — її улюбленого місця, але тільки не цієї ночі. По кімнаті гуляв холодний вітер з вікон, що раптово прочинилися. Дівчина провела рукою по корінцях книг — це її завжди заспокоювало. Крок, ще один і ще. Вдих-видих, вдих-видих, вдих... Останній крок. Так Майя підійшла до полиці в кінці кімнати і зрушила з місця дуже стару велику книгу у шкіряній обкладинці. Після цього руху полиця відсунулася вбік, а перед очима постав круглий отвір, зачинений важкими позолоченими дверима з висіченими древніми рунами. Майя зняла з тонкої шиї ключ на ланцюжку і вставила його у замковий отвір. Двері з першого разу не піддалися. Вона напружилася усім тілом і щосили потягнула їх на себе. Нарешті вони підкорилися. З отвору до бібліотеки увірвався потік синього повітря, розчинивши навстіж усі вікна і змусивши сторінки книг тріпотіти, як осінні листя. Майя відскочила й заховалася за полицю, гадаючи, хто ж зараз завітає в цю кімнату.

Вона добре пам'ятала зі свого дитинства саме новорічні ночі. Пам'ятала, як тато кудись зникав, а мама тієї ж миті вела її спати до себе в кімнату, та ще й на найцікавішому моменті мультику, одягала на неї великі пухнасті навушники та нічну маску і міцно притискала до себе. А коли, бувало, дівчинка підходила до таємничих залізних дверей у кінці коридору, її завжди відтягували звідти і всоте повторювали, що туди у жодному разі не можна заходити, мовляв, там живуть страшні монстри. Коли трохи подорослішала, на Новий рік її відправляли до знайомих та друзів. І лише років у п'ятнадцять мама з татом сіли біля неї на дивані і, взявши її руки у свої, розпочали серйозну розмову. Наступного ж дня Майя похапцем збирала свої речі, запланувавши втечу з дому. Вона не верталася три тижні.

Одного дня цей будинок виник ніби з повітря, і перший, хто зайшов у ці двері, як і всі його нащадки, назавжди виявився зв'язаним із цим домом і його таємницею. Минулого року, коли батьки померли, цей тягар з усією своєю раптовістю й жахливістю звалився на тендітні плечі юної дівчини.

Цей дім був провідником між реальним світом і потойбіччям. У новорічну ніч троє душ, у яких залишилися незакінчені справи, могли пройти порталом і, матеріалізувавшись, перебувати у нашому світі до ранку. Зазвичай вони йшли, щоб хоч одним оком глянути на своїх рідних. Хранитель цього дому мав відкрити портал, а на світанку відправити їх назад. Але бували душі, які, відчувши ще раз неповторний смак життя, прагнули залишитись у цьому світі. Їх ніяк не можна було звідси випхати. Не покинувши цей світ до світанку, вони перетворювалися на прозорих привидів і їх зтягувало у підвал дому. Так він став сховищем душ, яких від блукання по світу стримували лише залізні двері із захисним закляттям. А в ніч відкриття порталу вони, бажаючи звільнитися, починали свій концерт. Шкода, але у цей світ, як і раніше, пускають не лише добрі душі. І минуле прищезає для юної хранительки обернулося справжнім пеклом.

Майя затулила вуха руками і замружила очі. Вона дрижала в кутку й чекала, коли душі нарешті пройдуть. Раптом її підняли з підлоги чийсь міцні чоловічі руки. В голові чомусь одразу з'явився образ тата, але, розплющивши очі, вона відкрила рота від здивування. По тілу розлився жар, і її ніби щось вдарило в серце, яке почало працювати в екстрарезимі, женучи вже, здавалося, зовсім іншу кров. Перед нею стояв молодий чорнявий хлопець неймовірної вроди з очима кольору океану. «Що, серйозно? Ви що там, подуріли всі? Ось цей юнак вже мрець?» — подумала дівчина.

— Перепрошую, панно, ми вас налякали? — запитав хлопець, усе ще тримаючи її за плечі.

— Т-т-та, пусте. Інші двоє вже пішли?

— Так, здається. Ніколи б не подумав, що така юна дівчина може бути хранителькою.

— Ну, я цієї ролі сама нізащо не обрала б, мені довелося продовжувати справу батьків.

— Розумію. Мене звати Макс, а вас?

— Я Майя, — відповіла дівчина і потиснула простягнену руку юнака.

Вона не могла ніяк відірвати погляду від його глибоких, блакитно-зелених очей, та й хлопець, здавалося, нікуди не поспішав. Нарешті Майя стрепенулася і зліпила думки до купи.

— Чому ти не йдеш по своїх справах, через які повернувся? У тебе є час лише до світанку.

— Так, я, мабуть, уже піду.

Зачинивши портал, дівчина провела хлопця до дверей. Потім зайшла до ванної кімнати і бризкала крижаною водою в обличчя, доки остаточно не прийшла до тями. Повернулася у бібліотеку. Щоб не збожеволіти від цього всього, їй також потрібно було зануритися в інший світ — книжковий. Тож дівчина позачиняла вікна, взяла з полиці улюблену Джейн Остін і зручненько вмостилася в кріслі, загорнувшись пледом.

Макс, юнак, якого пів року тому збила машина, блукав вулицями Львова. Замислений погляд, сумне обличчя. Він ніяк не міг зрозуміти, чому повернувся. У нього не було жодних незавершених справ чи родичів, через яких він прагнув би ще раз прийти у цей світ. Стомлений блуканням, він розвернувся і попрямував до того дому, звідки прийшов. Його кликало туди щось чи, може, хтось.

Втома перемогла, і Майя заснула в кріслі, схиливши голову на книгу. Вона здригнулася від чийогось доторку і протерла очі. Це був Макс.

— О, ти вже повернувся, так швидко? До світанку ще п'ять годин.

— Я все зробив, — збрехав він, — і тепер хотів би побути тут до світанку, якщо, звісно, моя присутність не буде тебе лякати.

— Максе, я все життя живу з душами у підвалі, а раз на рік слухаю їх волення. А ще раз на рік мені доводиться надавати добрячих піддупників тим, хто не хоче знову повертатися. Порівняно з ними ти просто янгол, — сказала, усміхнувшись, Майя.

Вони спустилися до вітальні, розпалили камін і, гомонячи, сіли на підлогу біля нього. Говорити з Максом було просто й легко, як дихати. Майя навіть на мить забула, хто він такий і звідки прийшов. Вона потребувала його присутності, як нікого з живих. Її розум вимкнувся, і вона навіть не помітила, коли саме її голова опинилася в нього на плечі, а рука — в його руці.

Ніч поволі добігала кінця, і в дім повернулася перша душа. Це була висока брюнетка в червоній сукні зі злісною посмішкою і примруженими очима, через що здавалося, ніби вона замислила лихе.

— О, перепрошую, я вам завадила? — сказала вона і криво посміхнулася.

— Сподіваюся, ти не надумала залишитися тут назавжди? — запитала Майя, схрестивши руки на грудях.

— О, ні, дякую, я вдосталь сьогодні розважилася. Знущатися із цих земних створінь — одне задоволення.

— Шкода, що я не знала мети твого візиту — випхала б швидко назад.

— О, дитинко, хіба це не ти тремтіла там за полицею?

Майя заскреготала зубами і подарувала жінці спопеляючий погляд.

Залишалося приблизно пів години до світанку. Ця пані, як і старий дідок, пройшли назад через портал.

— Ну, тепер твоя черга, — сказала дівчина, намагаючись приховати нотки суму в голосі.

— Аж ніяк.

— В сенсі?

— Я залишаюсь.

— Що?! Ти з глузду з'їхав? Чому? Через що? — зірвалася на крик Майя.

— Невже не розумієш? Через тебе. Ти намертво прив'язала мене до себе, і я не хочу покинути тебе, щойно зустрівши. Я готовий на все, аби бути з тобою разом.

Погляд дівчини потеплішав, вона посміхнулася і піднесла долоню до його щоки.

— О, мій хороший. Як шкода, що ми не зустрілися раніше, коли я була звичайною дівчиною, яка ніколи не святкує Новий рік вдома, а ти — абсолютно живим парубком. Ми зустрілися б

десь на вечірці. Ти запросив би мене на танець і, як справжній джентльмен, провів додому, поцілувавши на прощання руку. А наступного дня стояв би з квітами біля мого вікна. Тоді у нас було б значно більше часу, ніж одна ніч. Але зараз способу залишитися просто не існує.

— Ні! Я знаю один спосіб, — сказав він і, відсторонившись, помчав на перший поверх — до підвалу.

Майя збігла по сходах за ним. І, відтрутивши його, затулила собою металеві двері. Душі, відчуваючи наближення можливого порятунку, почали вити ще сильніше.

— Нізащо! Не дам! Не пущу! Це не вихід!

— Але чому?!

— Тому що ти перетворишся на мару, приречеш себе на вічне скніння у цьому підвалі. Тоді ти не зможеш мене навіть торкнутися! Послухай. Той ваш світ, куди ви потрапляєте після смерті, — там спокій і полегкість. Вічно існувати примарою у цьому жорстокому світі буде нестерпно, — сказала вона, палко дивлячись у його блакитно-зелені очі.

Макс нічого не відповів, лише затулив долонями її вуха від звуків агонії, що лунали за дверима, і поцілував її. Для них зникло все — виття, розуміння того, що вони не можуть бути разом. Все!!! Залишилися лише двоє. Вони розчинилися одне в одному.

Згодом хлопець і дівчина повільно підіймалися на третій поверх, тримаючись за руки.

Макс підійшов до порталу, але одразу ж обернувся до дівчини.

— Я не прощаюсь.

— І не треба.

— Я кохаю тебе.

— І я тебе кохаю, безмежно, — відповіла Майя.

Міцно, ніби бажаючи злитися з ним в одне ціле, дівчина обійняла його і заплющила очі. По щоці скотилася сльоза. Коли нарешті відпустила і згодом відкрила очі, він уже розчинився у блакитному просторі порталу.

Дівчина замкнула двері й притулилася до них спиною, а потім, геть знесилена, сповзла додолу й закрила обличчя руками. Тепер вона ридала.

Майя ж бо не знала, що незакінченою справою цього хлопця була саме вона, а їхня історія, щойно розпочавшись, ще не скоро завершиться. Тож наступного року він обов'язково буде серед тих трьох душ, які знову завітають у цей світ, пройшовши через портал у цьому проклятому і святому будинку.

Почорніле серце

Ще один чудовий день моєї помсти цьому клятому світові і мерзенним людям. Настала нова доба мого смакування людського горя.

Зараз ранок неділі, кляте сонце проникає крізь штори і не дає мені побути в цілковитій темряві. Моя недолуга служниця не дає спати, вона човгає ногами та розмовляє з кимось по телефону на кухні. Враз чую, як щось із брязкотом падає на підлогу — те стерво вічно випускає все з рук. Сон випарувався. Я встаю і йду перевдягатися. І от із дзеркала на мене дивиться розкішна жінка з прямим чорним, як смола, волоссям, світло-блакитними очима, одягнена в чорну атласну сукню. Я виходжу з кімнати. Домогосподарка Ганна зіщулюється і починає тремтіти, коли я заходжу до кухні. Сніданок був жахливим, тож я з радістю висипаю вівсянку їй на голову. Трохи потинявшись будинком, я беру сумку, вдягаю туплі на підборах і виходжу з дому.

На вулиці спека і, що гірше, люди, щасливі люди, які собі усміхаються, розмовляють, радіють з якогось дива. Від цих каналій блювати хочеться. Мені це набридло, я клацнула пальцями, і вмить посмішки зникли з облич цих гомо-сапієнсів, а небо затягнули хмари і повіяло прохолодою. Тепер усміхалася лише я. Так, я вмю робити подібні штучки, і ні,

я не відьма. Я янгол. Ну хіба в це можна повірити? Але так, мене відправили на землю, щоб дарувати щастя людям, тільки упс... не вийшло. З часом мої невидимі білі, пухнасті крильця стали розкішними чорними. Так буває, коли живеш серед такої мерзоти. Тож тепер я з насолодою дарую їм... ні, не щастя, а страждання. Тож, що в мене там за списком? Познущатися над Ганною, спаскудити настрій, посварити найближчих людей, звести з розуму чергового самозакоханого півня. У мене ще багато справ. Трохи потинявшись містом, я вирішила зайти у якесь кафе і зупинилася на тому, дизайн якого мене не надто дратував. Ненавиджу світлі солодкі кав'яреньки. Я зайшла і сіла за барну стійку. Якесь дурнувате розмальоване дівча одразу ж підхопилося з місця поруч.

— Подвійне еспreso, — зажадала я і стала роздивлятися навкруги.

Бармен, білявий хлопець, подав мені каву, солодко усміхнувся і хотів щось сказати.

— Чого шкіришся, працєю! — перебила я.

Кава була огидною, тому я залюбки зробила так, щоб найдорожча пляшка бренді ненароком тріснула. Бідний бармен здивовано витріщив очі, зітхнув і став прибирати скло та витирати підлогу.

Згодом у кав'ярню зайшла молода пара і сіла за столик. Як тільки вони зробили замовлення у офіціанта, то почали безсоромно лизатися у всіх на очах. Фе, який жах! Мене знову почало нудити.

— Ну, голуб'ята, ви самі напросилися, — тихо прошипіла я.

З порухом моєї руки всі люди в залі застигли, час зупинився. Я підійшла до пари.

— Що ж для вас таке придумати? — подумала я вголос.

А потім нахилилася до дівчини і прошепотіла їй на вухо:

— Ти зараз скажеш йому, що ніколи його не кохала, скажеш, що, цілуючись із ним, думала зовсім про іншого чоловіка. Розповіси йому, який він для тебе огидний.

А потім мовила і до парубка:

— А ти, мій любий хлопчику, не будеш терпіти такої образи, ти їй це не подаруєш.

Після цього я повернулася на своє місце й порухом руки відновила лік часу. Немов у кінотеатрі чекала захоплюючої сцени.

І вона не забарилась. Дівчина злісно відштовхнула хлопця.

— Ти чого?

— Я чого? Якби ти знав, як мені набридло прикидатися, коханий мій, наче я тебе обожаю... тьху! Та я тебе ненавиджу! Щоразу, коли ти лізеш до мене зі своїми ніжностями, мені доводиться уявляти Роберта Паттінсона, щоб це витримати! Ти огидний, бридкий слизень! — кричала дівчина.

Хлопець з кожним словом наповнювався люттю. Кров прилила йому до обличчя, і він почервонів, як буряк.

— Ах ти ж стерво! — вигукнув він і дав своїй колишній коханій дзвінкого ляпаса.

Дівчина притулила руку до щоки, розплакалась і побігла геть.

Не в змозі стримувати сміх я вийшла із закладу. А на вулиці вже так розреготалася, що аж сльози мені виступили з очей.

Я особливо люблю розлучати закохані пари. Моє серце потемніло через ту клятву любові. Навіть янгольське не захищене від ударів воно не розбивається, як людське, але перестає бути таким чистим і добрим. Тож тепер я обожаю виливати свій біль на інших. Просто помста, люди, нічого особистого. Після розваг у кав'ярні я прийшла додому. Там діставала Ганну, пиячила, лежала в цілковитій темряві.

Наступного дня я йшла з роботи додому. Ні, я зараз не про знущення над цими каналіями-людьми. У мене є звичайна робота, треба ж за щось жити. За лиходійство немає ні премій, ні винагород. Я йшла і думала, як ще дошкулити Ганні, коли побачила його. Чорнявий чоловік стояв на площі й обіймав свою дружину. Нічого особливого, здавалось би, пересічна пара.

Але ні, в ньому я впізнала людину, яка зруйнувала моє життя. Я потонула у своїй люті, від неї аж темніло в очах. Я стиснула кулаки, мої гострі червоні нігті з такою силою вп'ялися в шкіру, що з руки почала текти кров і падати на асфальт. Я знову згадала своє попереднє життя.

Мене відправили на землю у віці чотирнадцяти років. У мене були звичайні прийомні батьки. Я приховувала свої здібності. Але мою незвичайність було легко помітити. Дівчинку з платиновим волоссям і з рідкісним фіолетовим кольором очей, яка була зовсім не такою, як її однолітки, з іншими, так би мовити, цінностями, яка говорила не по-сучасному, а ще інколи ніби випадала з реальності, важко не помітити, а ще важче полюбити. Мої однолітки з мене знущалися, били, але мені було байдуже, я любила людей і пробачала їм з усією великодушністю янгола. А потім я почала закохуватися, сильно, віддано, з першого погляду. Але я, дивачка, нікому не була до вподоби. Мені відмовляли, мене кидали, ображали, кривдили. Я пробачала. А потім зустріла його. Людину, яку кохала більше за Бога, за все на світі. І мені здавалося, що він також мене кохає. Він дав мені прихисток, коли викинули з дому, завжди був поруч, підтримував, він ніби бачив мою суть, і з ним я могла бути собою. А потім усе пішло шкереберть — він мене підло, холоднокровно зрадив, насміявся з мене, з моїх почуттів, розтоптав, знищив. Я пішла з квартири, яку ми орендували на двох. Ішов дощ, я рішуче крокувала вулицею. І ставало моє волосся чорніше чорного, очі з теплих бузкових перетворювалися на крижані, а невидимі білосніжні крила за спиною ставали темними...

Я виринула зі своїх спогадів. Мене трусило від ненависті. Я готова була його розірвати. Він знищив моє життя, а я знищу його. Тож я знову зупинила час і прошепотіла на вушко його дружині те, що знищить його серце. І жінка наступного ж дня стала виконувати наказ. Коли він повернувся з роботи, то став свідком брудної, огидної зради. Згодом було розлучення. Його дружина забрала у нього все майно. Він залишився без дому і ночував у готелі. А потім я забрала у нього престижну роботу. Але найцікавіше було потім. Вночі я невидимкою проникла в номер і ставала його найжахливішим кошмаром. Мені страшенно подобалося його обличчя з синцями під очима від недосипу і як він кричить: «Лілі, Лілі, ні!»

Цього ранку я також навідалася до нього. Коли зайшла у ванну, то оторопіла — у чоловіка були порізані вени, він схилився на раковину, і червона від крові вода поволі стікала в отвір. Ні, я не отримала насолоди від помсти. Ні, не зловтішалася. В чорному серці щось обірвалося. І я заплакала вперше за останні сім років, і зрозуміла, яке зло накоїла моя зіпсута душа.

— Ні! Не треба, не вмирай! — благала я.

Я спробувала загоїти його рани, зцілити. Але не виходило. Оживляти могла лише добра сила, якої в мені не залишилося ані краплинки.

Я притиснула його голову до грудей і плакала.

— Будь ласка, не вмирай. Я тебе люблю. Що я накоїла?! Я демон! Я себе ненавиджу! Ненавиджу! — голосила я.

Наступного дня був похорон. Я відчужено й повільно йшла з нього... Десь із провулку почувся дівочий вереск. Мені захотілося подивитися, що там таке. Худу біляву дівчинку загнали у кут старші хлопчачки і дівчата й обговорювали, що саме з нею зроблять. Не думаючи, я розігнала шибайголів. Дівчинка розмазувала по щоках сльози.

— Я помщуся, помщуся їм, — рішуче промовила вона.

— Ні, не варто, не роби цього, — відповіла я.

— Але чому, хіба вони на це не заслуговують?

— Заслуговують. Але якщо ти хоч один раз звернешся до помсти, то назавжди втратиш те світло, яке є в твоїй душі.

Я попрощалася. Розправила свої невидимі чорні крила за спиною і пішла...

Ярослава Нікуліна

Про себе:

Я, Нікуліна Ярослава, народилась і виросла в місті Києві. Тут закінчила середню школу, потім вступила до омріяного Київського університету імені Бориса Грінченка на спеціальність «Українська мова і література», де зараз і навчаюсь.

З дитинства захоплювалась читанням літератури різних жанрів. Але моїми фаворитами були книги, де описувались пригоди та подорожі. І такий вибір є зовсім не випадковим, адже я люблю подорожувати Україною, відкриваючи для себе її незвідані куточки.

Ще в школі пробувала писати вірші. Шукала себе в різних сферах: захоплювалась фотографією, народними танцями, акторською майстерністю, навчалась у Школі медиків при Київському палаці дітей та юнацтва, була волонтеркою

в Мальтійській службі допомоги міста Києва.

Дуже люблю відвідувати різноманітні виставки, музеї, театри, лекції та заходи, пов'язані з літературою.

Навчаючись на першому курсі, під час практики мала чудову нагоду спробувати себе в ролі експертки літературного конкурсу «Молода Коронація слова».

Студентка III курсу освітньої програми «Українська мова і література».

Творче кредо:

“Never give up!” Цей вислів якнайкраще характеризує мене як особистість. Адже я не звикла здаватися, опускати руки перед труднощами. Бо вважаю, що доля та Всесвіт дають людині лише ті випробовування, які їй під силу.

Магія Різдва

Ця романтична історія сталася у провінційному містечку У. напередодні Різдва...

Повітря було насичене дивовижними принадними запахами мандаринів, глінтвейну та імбирного печива. Віконця будинків прикрашали мерехтливі вогники, витинанки, різдвяні вітражі, які так і запрошували завітати в гості. У деяких будинках можна було побачити різдвяні квіти, які начебто знали, коли саме буде Різдво, й подарували своїм господарям свої чудові червоні й рожеві квітки.

У містечку то тут, то там лунав безтурботний дитячий сміх, який нагадував голоси дзвіночків. Господині, як і зазвичай напередодні свят, метушилися на кухнях, готуючи смачні наїдки.

Одним словом, містечко У. готувалося до прийдешнього свята, на яке так довго чекали його мешканці. На головній площі встановили ялинку, і мешканці приносили власноруч створені іграшки для лісової красуні. Це були витинанки, звірята, зроблені з солоного тіста, червоні стрічечки, зав'язані бантиками, горішки, закутані в сріблясту фольгу, й навіть яблука та цукерки. А дехто з містян приносив свої старі ялинкові іграшки, які нагадували про їхнє дитинство...

Але головне дійство мало статися ввечері...

Вже не один рік поспіль містяни зустрічали Різдво всі разом на головній площі. Це об'єднувало людей, а для тих, хто втратив свою родину або взагалі її не мав, це було порятунком від самотності. У ці святкові дні люди відчували, що в них також є сім'я, і це відчуття вони зберігали у своїх серцях до наступного Різдва. Всі жителі, навіть діти, намагалися приготувати смачні страви, щоб долучитися до спільного святкування.

У містечку У. жив дивакуватий, занурений у власні мрії хлопець на ім'я Дженні. На вигляд йому було років п'ятнадцять-шістнадцять. Він навчався в школі, але не мав друзів. Серед своїх однолітків вирізнявся незвичною зовнішністю. Він любив носити яскравий та екстравагантний одяг, пофарбував деякі пасма волосся у зелений та жовтий кольори. У вусі була сережка у вигляді сердечка. Полюбляв комбінувати шкарпетки різних кольорів та малюнків. Залежно від настрою вдягав яскраве взуття або носив різнокольорові шнурки. Міг вдягнути картатий піджак, сорочку в квіточки та смугасті штани. На руках у нього були каблучки у вигляді змій, блискавок, ланцюжків. Йому було знайоме почуття образи. Коли він вдягався не як усі, однолітки тицяли в нього пальцями, крутили біля скронь і називали пришелепкуватим. Однак Дженні вперто носив одяг, який йому подобався, і відповідав стану його душі.

Дженні був розумним та кмітливим підлітком. Він прочитав багато книжок, особливо захоплювався фентезі. А його чудернацьке вбрання служило йому маскою, за якою він ховався.

Весь свій вільний від навчання час Дженні проводив у старому закинутому будинку. Мешканці цього будинку вже давно померли, родичів вони не мали, тому будинок залишався закинутим, ніхто, окрім котів, кажанів та павуків, у ньому не жив. У цей будинок Дженні потрапив випадково, коли гуляв околицями містечка. Там він почував себе вільно та захищено. Він уявляв, як персонажі його улюблених книжок оживають і вони разом мандрують вигаданими світами. Ніхто не розумів хлопця, коли він намагався розповідати про свої чудернацькі мандрівки. Тому Дженні вирішив більше не розказувати про них нікому, щоб не отримувати у відповідь злі насмішки. І про цей будинок він також нікому не розповідав. Це був тільки ЙОГО СЕКРЕТ.

Зазвичай Дженні починав святкувати Різдво в родинному колі, а потім вони всією родиною йшли на головну площу містечка й продовжували веселитися разом з усіма мешканцями, які збирались біля ялинки. Але цього року все було інакше...

Батькам Дженні зателефонувала бабуся, яка жила в іншому місті, й попросила приїхати до неї, бо вона ослабла. Батьки змушені були поїхати до старенької, а Дженні вирішив залишитися вдома. Спочатку він засмутився через те, що лишається на самоті, проте сумував недовго (хто ж з підлітків довго сумує?!).

Провівши батьків, хлопець вирішив навідати свій будинок-схованку перед тим, як піти на головну площу міста. Часу до початку святкування було ще достатньо.

Діставшись будинку, Дженні знайшов свій блокнот і ручку, які заховав на горищі. Час від часу він записував у блокнот свої думки, адже друзів у нього не було, а розповісти про них хлопцеві ой як кортіло! Саме блокнотові він довіряв історії з власного життя й доповнював їх невеличкими ілюстраціями. Здебільшого Дженні малював природу, але робив і замальовки своїх вигаданих книжкових друзів, що нагадували про їхні спільні мандрівки.

Хлопець саме завершував писати розповідь про одну з таких подорожей, як раптом почув якісь звуки, що долинали знадвору.

«Дивно, що б це могло бути?» — подумав Дженні. Він обережно визирнув з вікна будинку і побачив маленького хлопчика, який бігав довкола будинку і постійно щось вигукував.

Дженні вирішив, що хлопчику потрібна допомога. Він швидко вдягнувся і вибіг на вулицю. Проте малого ніде не було. Тоді Дженні вирішив пошукати хлопчика за рогом старого будинку. Ова!

Малюк від несподіванки, що його помітили, сховався в сарай, і тільки нечасте хлюпання носиком видавало його присутність. Дженні відхилив двері, які від старості ледве тримались на завісах, і побачив хлопчика, який забився у куток і злякано дивився з-під лоба. Хлопчик не очікував, що його знайдуть...

На вигляд йому було років шість-сім. Він мав біляве волосся, великі карі очі, кирпатий носик. Вдягнений хлопчик був зовсім не за погодою: легенька курточка, коротенькі штанці, осінні черевики. Здавалося, що він вибіг на вулицю лише для того, щоб перевірити поштову скриньку, бо він так чекав на лист від Санти!

Дженні почав розпитувати хлопчика, чому він опинився біля цього старого будинку.

— Привіт, я Дженні, — промовив хлопець. — Не бійся, я тебе не ображу. А як звати тебе?

— Мене звати Ерлі, — все ще тремтячи, відповів хлопчик.

— Як ти тут опинився, Ерлі? — поцікавився Дженні.

— Я вибіг на вулицю, щоб подивитись, чи є листи у поштовій скриньці. Але вона була порожня... Я знав, що не дуже добре поводився упродовж року, проте все ж вірив у диво!

— А що ти робив не так, Ерлі? — запитав Дженні.

— Я не давав іншим гратися моїми іграшками, не хотів ділитися з ними своїми цукерками. Усі називали мене «скнара-почвара» і не хотіли гратися зі мною. — На обличчі Ерлі з'явилися сльози.

— А що було потім?

— Мені здалося, що повз будинок проходив Санта, і я вирішив наздогнати його. Я й не помітив, як пробіг декілька вулиць, все ще сподіваючись побачити Санту. Так я і опинився тут...

— У Санти дуже багато справ напередодні Різдва, його чекають багато дітей. Тому він швидко пересувається на своїх помічниках-оленях, щоб встигнути до кожної дитини. Мені шкода, що так сталося, Ерлі. Проте не переймайся, продовжуй вірити в чудеса! Ми з тобою маємо зробити гарну справу. Гайда! — вигукнув Дженні і повів хлопчика до будинку.

Дженні розповів Ерлі, як випадково натрапив на цей будинок, як у вільний час приходив сюди, уявляв, що тут живуть його книжкові друзі, і навіть показав малому Ерлі свої замальовки. Хлопчик вже не так боязко поводився з Дженні, він відчув, що той його не образить.

За розмовою хлопці незчулися, як промайнув час... І вже лишалось зовсім небагато до початку головного дійства — святкування на площі.

Друзі зібралися й хутко побігли до головної ялинки. Дорогою вони зайшли до будинку Дженні — по-перше, щоб знайти теплі речі для Ерлі, аби той не замерз та не застудився, а по-друге, щоб взяти з собою наїдки, які приготувала мама Дженні перед від'їздом, та ялинкові прикраси.

Дженні вирішив допомогти Ерлі. Яким чином, подумаєте ви? Про це трохи згодом.

Діставшись головної площі, хлопці побачили, що гурти містян, як весняні потічки, потроху стікаються на святкування. У повітрі витав дух Різдва; звідусіль було чути різдвяні пісні... Хлопці поставили принесені смаколики на спільні святкові столи, споруджені довкола ялинки, де поралися господині, подаючи їжу й напої.

Проте Дженні не виставив на стіл кошик з печивом, яке вони випікали разом з мамою. Кошик поки лишався у хлопця. Тим часом дівчата приймали принесені містянами ялинкові прикраси та витинанки й одразу знаходили їм місце на лісовій красуні. Ялинка, немов дівчина на виданні, з кожною вдягнутою прикрасою ставала все гарнішою й гарнішою.

Серед дівчат, які прикрашали ялинку, Дженні помітив дівчину, яку раніше тут не бачив. На відміну від інших веселих і гомінких дівчат, вона була чимось засмучена. Навіть її волосся було схоже на гілки плакучої верби, яка схилилась над водою, згадуючи свого судженого... І веселий настрій, що панував повсюди, здавалося, не передавався їй. Дівчина не хотіла йти на свято, щоб нікого не засмучувати своїм виглядом. Проте подружка попросила її допомогти з прикрашанням ялинки, і вона не змогла їй відмовити.

Дженні вирішив, що настав час для добрих справ. Він покликав Ерлі, який швидко знайшов собі тут нових друзів і не хотів відволікатися від ігор. Проте, побачивши кошик з печивом, малий дуже зрадив. Він набігався, граючись на свіжому повітрі, і встиг зголодніти, тому охоче підбіг до Дженні. І тільки-но простягнув руку до печива, як Дженні, хутко прибравши кошик, сказав:

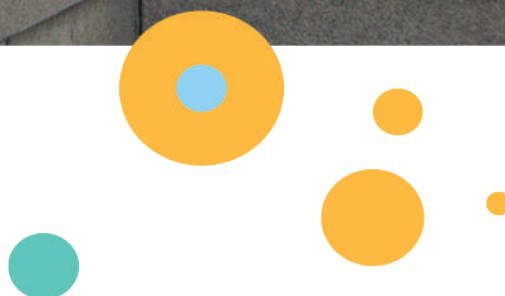
— Ерлі, я бачу, ти гарний хлопчик. Ти знайшов собі нових друзів. А з друзями потрібно ділитись. І вони віддячать тобі тим самим. Давай ти пригостиш їх цим печивом — тут на всіх вистачить!

Ерлі погодився, взяв з рук Дженні кошик з пахучим печивом і пішов пригощати своїх нових друзів. А ті дарували малому Ерлі свої смаколики.

Тим часом дівчина закінчила прикрашати ялинку й хотіла вже йти додому, проте відчула на собі чийсь пильний погляд. Вона зніяковіла від того погляду. Це був погляд Дженні. Він з ніжністю дивився на дівчину, більше нікого не помічаючи поряд з собою. Ніби скинувши чари, Дженні першим заговорив з дівчиною. Виявилось, що її звати Оллі. Вона приїхала у містечко U. в гості до своєї подруги. Тому Дженні і не бачив її раніше. А засмучена була, бо «з милим розлучилася», як співають в одній пісні. Дженні розповів дівчині про себе, про малого Ерлі, з яким нещодавно познайомився. І запропонував Оллі показати своє містечко, поки не почалося святкування. Дівчина погодилася і, здавалося, почала навіть усміхатись.

Удвох Дженні та Оллі обійшли центр міста, а повернувшись на площу, теревенили, як давні добрі знайомі. Цього різдвяного вечора сталося щось магічне, якась іскорка пролетіла між ними. Це було видно з виразу їхніх облич. Нічого особливого, лише магія та Різдво!

ДРАМАТУРГІЯ

Дар'я Даценко (Dar Dac)
Поліна Пушкіна

Дар'я Даценко (Dar Dac)

Про себе:

Мене звать Дар'я, однак мені подобається, коли люди скорочують до лаконічного (хоч і не традиційного) Дар. Насправді я не уявляю власне життя без читання, адже так вийшло, що із самого дитинства я захоплено поринаю у світ книжок, відкриваючи для себе дивовижні світи та події. Неймовірним відкриттям став момент, коли мені сказали, що я можу писати. З часом я заробила собі творче ім'я, спочатку як ілюстратор, тепер як автор, і це захоплює більше за найгостріший сюжет роману!

Випускниця освітньої програми «Літературна творчість» 2020 року. Аспірантка кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства.

Творче кредо:

Моє творче кредо постійно змінюється. Однак основа залишається та сама: я живу з думкою про те, що кожна людина складається з усіх прочитаних, побачених, почутих текстів.

«Моє ім'я...» (Кіносценарій)

Осінь. Далеко за містом.

Вимощеною сірим камінням доріжкою маленьким струмочком стікала дощова вода. Важкі грозові хмари заповнили нічне небо і от-от мали розверзтися карою для самотньої, закутаної в довгий плащ постаті, що вийшла з чорної машини без номерів.

***

Поволі прочинилися важкі двері, і за ними постала простора кімната: обмаль меблів, накритих посірілими від пилу та часу простирадлами, занедбаний камін, вікно з уцілілим склом та потрісканою дерев'яною рамою, за яким колихалися гілки старої вишні. На червоному, поїденому міллю та гризунами килимі розсипалися міриадами зірок численні уламки скла. У дальньому куті зблиснуло тьмяне дзеркало.

***

Незнайомиць підійшов і простягнув руку до нього. Блискавка освітила кімнату та фігуру біля дзеркала, в якому на повен зріст з'явилося чудовисько, але за мить у дзеркалі вже відбивався той самий незнайомиць.

Кат (від прочинених навстіж дверей):

— Не намиливався ще, Судде?

На обличчі Судді з'явилась гірка посмішка, він прибрав руку від скла й різко повернувся. Від того край плаща здійнявся, і за поясом зблиснув холодний метал пістолета.

Суддя:

— Тобі треба було б навчитися цінувати прекрасне, Кате, — із сарказмом протягнув Суддя і таким самим тоном продовжив: — Ти чого сюди притягнув свою, безперечно важливу, персону?

Кат:

— А що мені ще залишалося робити, коли ти, брате, тут стирчиш і собою в дзеркало милуєшся?

Суддя примружився і повільно став підходити до «брата». З обличчя того одразу зникла посмішка, і він продовжив.

Кат:

— Бос наказав прибрати цього, — він кивнув на сходи, що вели на другий поверх, — незважаючи ні на що.

Суддя:

— Він сумнівається в мені?

Кат:

— Уже давно, і ти це прекрасно знаєш.

Суддя кивнув і задумливо став ходити по кімнаті.

Суддя:

— Все одно не розумію, чому ми повинні прибрати його. Він понад двадцять років був першим консьєрє сім'ї. Бос щось тобі про це казав?

Кат похитав головою.

Кат:

— Нічого. Та й не наша це справа. Сам знаєш. Закінчуй, тут стає доволі моторошно, — зимно пересмикнув плечима і вийшов з будинку.

***

Суддя дістав пістолет і обережно став підійматися на другий поверх. Його зустріла схожа простора кімната, з тією відмінністю, що з меблів тут було лише одне крісло-гойдалка, в якому сидів немолодий чоловік. Смоляні пасма волосся, ніби навмисно змащені салом, блищали від кожного розряду блискавки надворі. Чоловік сидів біля вікна, півобертом до дверей. Хоч він і не почув, як до нього підійшов Суддя, але побачив присутність гостя у відображенні на вікні.

Вони зустрілися поглядами, і чоловік усміхнувся, так тепло, ніби батько, який зустрічає свого сина.

Чоловік (Майрор):

— Все-таки тебе прислали. Пробач, що не зустрів ще внизу, просто не почув. Слух уже не той, — все з тією ж посмішкою він, не повертаючись, прибрав рукою смоляне волосся з місця, де повинно бути вухо, але там було лише заткнуте у дірку ганчір'я із давно засохлою кров'ю.

Суддя направив дуло пістолета на чоловіка і дивився на нього з погано прихованим жахом.

Суддя:

— Ти можеш ще врятуватися. Ката я візьму на себе.

Чоловік нарешті розвернувся і здивовано подивився на свого гостя.

Судя (пошепки):

— Будь ласка, Майроре.

У Судді в голові стали стрімко проноситися картини його життя (*акцент на очах*).

***

Маленький хлопчик у рваному ганчір'ї в одному з підворіть невеличкої провінції Агридженто бився з трьома скаженими псами за шмат м'яса.

Хлопчик (Суддя):

— Не віддам.

Він кричав зі злими сльозами на очах, коли йому в ногу вчепилися гострі ікла, а двоє інших псів нарешті відібрали шмат і тепер рвали один одного.

Постріл. Злякані собаки розбіглися, залишивши скривавленого хлопчика ні з чим. Над ним схилився незнайомець.

Незнайомець (Майрор) (приємним юнацьким голосом):

— Тримайся, Герою.

Хлопчик підняв голову і побачив силует юнака, осяяного сонячним промінням.

Хлопчик (Суддя):

— Я зможу... вижити... — промовив і втратив свідомість.

***

Темрява.

Майрор:

— Герою, прокидайся. Досить валятись вже.

Хлопчик (Суддя) кричить від болю:

— А-а-а!

Майрор:

— Тихіше, все добре. Скоро все заживе.

Хлопчик озирнувся і побачив, що лежить у розкішно обставленій кімнаті на великому ліжку, на ньому біла сорочка, а нога в нього перебинтована. Поруч на краю ліжка сидить його рятівник — юнак з чорним смоляним волоссям, яскравими зеленими очима та напрочуд доброю усмішкою.

Двері заскрипіли, й до кімнати увійшов статний чоловік у дорогому смокінгу з безжальними сріблястими очима.

Майрор:

— Добрий день, Босе.

Юнак підскочив і вклонився чоловіку. Той, навіть не глянувши в його бік, продовжив вивчати малого. Під його поглядом хлопчику стало ніяково, але він витягнувся і намагався нічим не видати свого страху, вступаючи у нерівну битву поглядів.

Спливло кілька напружених хвилин. Бос розтягнув тонкі губи у зловісній посмішці й басовито сказав...

Бос:

— Сміливий. Під твою відповідальність, Майроре. — кивнув юнаку, розвернувся і пішов геть.

***

Поле для стрільби.

Майрор (показуючи малому, як заряджати пістолет і як стріляти по мішені):

— От так треба тримати пушку. Не навчись стріляти — не виживеш.

Хлопець прицілився у найближчу мішень. Постріл.

Хлопчик (Суддя):

— Ох...

Майрор:

— Тренування, Герою. Тільки тренування, — підбадьорив він і поплескав хлопця по спині.

Хлопчик (Суддя):

— Я зможу.

На обличчі малого загорілася рішучість, і наступним пострілом він влучив у ціль.

***

Те ж саме поле рік потому.

Майрор (кричить, запускаючи у повітря декілька літаючих тарілок):

— Стріляй!

Хлопець одним пострілом поцілів одразу у дві тарілки, й вони розбилися вщент.

Майрор:

— Молодець. Другий етап.

З куців вистригнули одразу дві велетенські собаки, щирячись і швидко наближаючись до хлопця.

Хлопчик (Суддя) (кричить):

— Ні-і-і!..

Намагається втекти, але пси його наздоганяють та починають «бавитись» з новою іграшкою. Хлопчик кричить, плаче, намагається скулитися так, щоб його менше кусали, й кидає погляди на Майрора, що стоїть неподалік і дивиться на нього. В голові хлопчика пронеслися слова Боса «Сміливий. Під твою відповідальність...» та Майрора «Тримайся, герою...» і він тремтячим від болю голосом тихо сказав...

Хлопчик (Суддя):

— Я не підведу вас.

Знайшов у кишені ніж і закричав...

Хлопчик (Суддя):

— Не підведу!

Перерізав горло одній псині, другій всадив ніж у живіт, і вона, заскавулівши, побігла назад. Поруч почувися оплески від Майрора, котрий з посмішкою наблизився до хлопця і присів навпочіпки поруч з ним.

Майрор:

— Ну що, Герою, ти впорався! — поплескав того по плечу.

Хлопчик приголомшено подивився на юнака, потім перевів погляд на скривавлені руки та прошепотів...

Хлопчик (Суддя):

— Тепер це не моя кров. Я зміг... — голос почав зриватися від задушливих сліз. — Зміг... Я зміг...

У небі пролунав грім, почався сильний дощ, а на полі сиділи хлопчик, який сміявся крізь сльози і який нарешті переборов свій страх, та юнак зі смоляним волоссям і зеленими очима, в яких стояв жахливий біль.

Майрор:

— Що ж я наробив?!

Але хлопчик його не почув через шум дощу.

***

Минуло п'ять років.

Будівля головного офісу. Кабінет Боса.

Бос (усміхнувся, наливаючи в келихи вино):

— Майроре, присядь, випий зі мною.

Майрор:

— Є привід, Босе?

Бос:

— Ну, атож. Нарешті ми позбавилися того проклятутого Різника. І ти в цьому відіграв чи не найважливішу роль.

Майрор скривився від такого легковажного тону Боса, але взяв келих і випив разом з ним.

Бос:

— Моя мала зовсім знахабніла. — Бос подивився на фотографію молодої красивої дівчини у світлій сукні.

Підлеглий, відкорковуючи нову пляшку, поцікавився...

Майрор:

— Що, знову на «псів», що ти для її охорони приставив, заглядається?

Бос:

— Цих я вже давно кастрував...

Майрор:

— Хм... І що ж тоді?

Бос:

— Керувати хоче. Просить її кепом зробити. А я що? Хіба можу дочці відмовити?! — він перехилив цілий келих. — Та вона ж все моє діло нагне... — розбив склянку об підлогу.

Майрор швиденько подав йому нову, вже наповнену.

Майрор:

— Хочеш пораду?

Бос:

— А хіба не для цього ти у мене в консьльєрі ходиш?!

Бос прогарчав ці слова, але Майрор навіть оком не повів.

Майрор:

— Влаштуй їй «школу життя».

Очі Боса почали наливатися кров'ю, і перш ніж він встиг щось сказати, Майрор продовжив...

Майрор:

— Не таку, як у нас, звичайно. Просто ти ж знаєш, як живуть звичайні діти. Ходять до академій, вчать, у них, якщо і є час, то явно не для забав.

Майрор навмисно не став детально розписувати все. Очі Боса спалахнули вогнем. Він зацікавився ідеєю, а все інше додумає сам, усе-таки батько.

Майрор знову наповнив келих і одним ковтком осушив його.

Бос:

— Знаєш, що мене досі дивує?

Бос дивився на захід сонця крізь напівпрозору рідину у його келиху і промовляв далі. Майрор при цьому знову стояв по стійці «струнко».

Бос:

— Ти працюєш на мене вже п'ятнадцять років. І за ці роки ти жодного разу своїми руками не вбив нікого...

Він випив, розвернувся у чорному офісному кріслі, взяв одну з тек, що лежали на столі, й почав зачитувати.

Бос:

— Численні доведення до самогубства, психіатричної лікарні, збій у системі керування машинами та системі охорони... Все це ти робив за допомогою своїх розробок, — Бос знову посміхнувся, не дивлячись на підлеглого. — І я дійсно захоплююсь тим, як віртуозно ти «прибираєш сміття», не забруднивши при цьому руки.

Майрор:

— Талант, як ви й казали, Босе.

Бос (протяжно):

— Талант...

Бос:

— Добре, йди, у тебе нове завдання.

Він кинув погляд на одну з обкладинок на столі, Майрор підійшов, декілька секунд вичав її зміст і мовчки пішов до дверей.

Бос:

— Стій!

Майрор зупинився, тримаючи руку на ручці дверей.

Бос:

— Малоги візьми із собою. Хай вчиться, перше завдання йому буде.

Лиш кивнувши, Майрор мовчки вийшов із кабінету втілювати його ідею в життя.

***

Коридор того самого офісу.

Укритий шрами молодий чоловік з рудим волоссям і тупуватим виглядом заховався за одним з великих вазонів, коли двері відчинилися і з кабінету вийшов Майрор. Той пройшов, навіть не помітивши чоловіка. Кат дістав телефон і, коли Майрор був уже досить далеко, набрав номер.

Кат:

— У мене є дуже цікава інформація. Стопудово зацікавить вас. Готель «Блискавка», восьма вечора. Завтра.

У телефоні почулися гудки, виклик скинуто.

Кат:

— Тепер ти моя, кралечко.

На обличчі з'явилася неприємна посмішка, і він, насвистуючи мелодію, пішов до виходу.

***

У червоній кімнаті борделю віддавалися любовним втіхам молодий хлопець з рудоволосою спокусницею.

Пролунав стукіт, і у дверях з'явився Майрор.

Майрор:

— Ну що, Герою, ти довго ще? Я не хочу вечеряти тут, — бридливо оглянув приміщення і дівчину.

Суддя:

— П'ять хвилин. Вона ще не відпрацювала борг.

Хлопець прогарчав ці слова і кинув ніж у двері, які зачинилися за Майрором, перш ніж лезо дісталось його.

За декілька хвилин він вже одягнувся, залишивши дівчину на підлозі.

Дівчина (пролепетала, намагаючись прикрити себе долонями):

— Я... я відпрацювала борг. Тепер я можу бути вільна?

Хлопець підійшов до неї, двома пальцями припідняв її підборіддя і ласкаво сказав...

Суддя:

— Ти неперевершена, пташечко. Але не треба було тобі здавати сім'ю поліції та підставляти Кепа.

Із-за спини він дістав ще один ніж і почав гратися ним перед очима дівчини, тримаючи її за волосся.

Суддя:

— Хіба ти не знала, що вплив сім'ї поширюється на всю Сицилію? Зна-ала... — протягнув він, — але все одно пішла на це. От чого тобі не вистачало? Була коханкою Кепа, він, дурень, виконував твої жіночі примхи. *(Дівчина мовчки ковтала сльози.)* Але ж ні... Ти вирішила, що тобі цього замало, і вмовила його кинути виклик Босу. А Бос у нас добрий, він убогих щадить, правда, пташечко?! *(Вона з надією подивилась на нього і активно закивала, хлопець нарешті відпустив її, але все одно стояв, нависаючи скелею.)* От і зараз він помилював Кепа, бо той життя прослужив у нашого Боса. А ти, пташечко, так хитро його звабила і крутила ним, як хотіла.

У цей момент Майрор увійшов до кімнати та кинув на ліжку невеличкий мішок, з якого стікала кров.

Майрор:

— Що ти так довго? Все ніяк вирішити не можеш, що робити з цією кралею?! Награвся з нею, кінчай! — він масно посміхнувся.

Суддя:

— От бачиш, пташечко, — вказав лезом на мішок, — Бос довірив мені вирішити, що робити з вами обома. Я довго думав і вирішив, раз ти так кохаєш Кепа, то як у казці, — він підійшов до мішка, вийняв зідти голову Кепа, поклав її так, щоб жінка дивилася прямо в очі мерця, і, повільно підходячи до заляканої від страху жертви, продовжив: — вони жили довго і щасливо та... померли в один день.

Він блискавичним рухом всадив ніж їй у горло.

***

Той самий день, один з барів сім'ї.

Майрор:

— Вітаю з успішно виконаним першим завданням, Герою.

Майрор підняв склянку з віскі.

Суддя *(невдоволено, одним махом перехилиючи свій келих з міцним напоєм):*

— Я — Суддя.

Майрор:

— Ну да, ну да. Суддя. Хех.

Суддя:

— А чому тебе так звать, Майроре? В інших більш-менш зрозумілі імена, а тут... беліберда якась.

Майрор декілька хвилин мовчки дивився у свій келих і відповів...

Майрор:

— Ну, чому ж беліберда... Талант у мене був такий. Я вчився тоді на першому курсі технологічного коледжу. Програмістом хотів бути. Якось так захопився проектом, що написав одну цікавеньку програмку. Вона аналізувала і зіставляла рухи, а потім по системі відеонагляду знаходила потрібну людину, навіть якщо обличчя тієї було змінене чи приховане. Тоді мене і запримітив Бос. Він фінансував навчання «нашого юного обдарування», як любляв казати про мене, і залучав до невеличких справ.

Майрор:

— От тоді-то і прийшов перший наказ. Я мав знайти й простежити за однією людиною, що чимало заборгувала сім'ї. Тут якраз я й залучив свою програмку. Її розробку я не кинув і швидко знайшов винного. Від Боса був наказ лише про спостереження, тому, пролізши до будинку того англійського магнатика, я встановив невеличкі датчики в кожне дзеркало і слідкував за ним доти, доки не надійшов наказ його приборати. Наказ надійшов саме мені. А я не вбивця. Принаймні, тоді не був ним.

Суддя:

— І як ти його вбив?

Майрор:

— Хех, а я його, по суті, й не вбивав. Думав, налякаю, він краще заховається і на очі не буде траплятись. Під'єднався до датчиків, що на дзеркалах, і почав транслювати на них образи його родини, беззвучні, моторошні. Щоб він хоч щось зрозумів.

Бармен підлив ще віскі у пусті келихи та відійшов якомога далі від таких гостей. Кілька хвилин панувало мовчання

Майрор:

— Він з'їхав з глузду. Покінчив із собою. Просто вистрибнув у вікно з тридцятого поверху, уявляєш?! Бос тоді довго сміявся, коли я розповів йому. Після цього завдання він і дав мені ім'я, що з англійської перекладається як «дзеркало». Ніби нагадування про те, який я... талановитий...

Скривившись, випив ще один келих і подивився на хлопця, котрий вже забувся п'яним сном і бормотів.

Суддя:

— Угу... талант... я теж... собаки...

Майрор налив собі ще і, не відводячи очей від юнака, пробурмотів...

Майрор:

— І тебе я вбив, Герою. І тебе я вбив...

***

Готель «Блискавка». Десята вечора. Президентський люкс.

Молода дівчина одягає рожеву напівпрозору сорочку на голе тіло, поруч з нею лежить Кат, важко дихаючи після бурхливих годин, закурює цигарку. Дим заповнює кімнату. Дівчина похапцем приводить себе до ладу.

Донька Боса:

— Значиться, порадив татові... Ну, що ж. Значить, і я пораджу.

Вона повернулася знову до розслабленого чоловіка і скривилася від дешевого тютюнового диму, але одразу ж натягнула свою наймилішу маску на обличчя.

Донька Боса:

— Цуцику, ти в мене такий чудовий. Такого, як сьогодні, у мене ще жодного разу не було. Але уявляєш, якщо я поїду звідси, то ми не зможемо бути разом. А я так хочу бути з тобою.

Вона припала до нього всім тілом. Чоловік одразу ж напружився, не забуваючи однією рукою обіймати її спокусливі стегна.

Кат:

— Кралечко, я не можу його прибрати. Він же консьєрє. Бос мене на гілляці повісить, коли щось зроблю йому без наказу.

Дівчина скривилася, але продовжила, ведучи пальчиком до низу його живота.

Донька Боса:

— А я не прошу його вбивати. Милий мій... До речі, я нещодавно купила такі класні сережки, але одну загубила. А вони прям такі класні. Ну, от щоб не пропадала одна, то поповни колекцію, а?

Вона з надією заглянула йому в очі. І коли побачила там ще краплі сумніву, промовила...

Донька Боса:

— А потім я навіки твоя. Батько пробачить мені таку дрібницю, як брак однієї частини тіла у свого консьєрє. Тим паче, він же не вухами радить, і ми його не вб'ємо, — і пошепки додала: — Принаймні, зараз.

Вона пекуче його поцілувала. Очі чоловіка заповонив туман пристрасті, і він пробурмотів...

Кат:

— Навіки... Добре...

***

Кабінет Боса. Він стоїть і дивиться у вікно. Перед диваном лежить труп одного з його дрібних підлеглих. На столі — пістолет. По підлозі розкидані фотографії, на яких його донька прив'язана до ліжка, а над нею схилився Майрор, та вирізки з ранкових газет із заголовками: «Дочка великого бізнесмена була помічена з програмістом з нетрів. Як розважаються багатенькі дівчатка? Насильство не гріх?! 5 таємниць принцеси та її псів...».

Дзвонить телефон.

Бос:

— Алло. Прибрали? Молодці.

Стук у двері, до кабінету заходить багато вбраний сивий чоловік і без церемоній сідає в крісло Боса. Той своєю чергою напружено повертається і відходить до дивана у центрі кімнати.

Чоловік (батько Боса):

— Ти прибрав його?

Бос:

— Ці фото більше ніхто не побачить. Свідків нема, газети знищені. Єдині копії залишились у мене.

Чоловік витягує з кишені такі самі газетні аркуші, простягає один Босу.

Чоловік (батько Боса):

— Це розіслали членам усіх сімей. Якщо ти не зробиш того, що повинен, це зроблять за тебе. Але подумай, чи варто ризикувати. Ти втратиш усе.

Бос мовчить, не в змозі відвести очей від одного з аркушів, на якому великими літерами написано: «Майрор Свіфт, живим чи мертвим, 5 000 000 євро».

Чоловік підходить до Боса, плескає його по плечу.

Чоловік (батько Боса):

— Бос не може мати друзів.

І мовчки виходить геть.

***

Вечір. Той самий кабінет.

Дзвінок.

Бос:

— Так. Знайшли замовника. Зрозуміло.

У цей момент, ніби нічого не сталося, заходить його донька із двома охоронцями.

Донька Боса:

— Татусю, любий, чому ти якийсь сумний?

Він нічого не відповів і лише подивився на дівчину, яка залізла з ногами на диван, а охоронці тим часом поїдали стрункі ніжки очима.

Донька Боса (знервовано):

— Татку?

Бос:

— Ті фото, це ж неправда. Чим він тобі завадив?

Дівчина зблідла й почала істерично кричати.

Донька Боса:

— Він змусив тебе запроторити свою доньку якомога далі! Ти перестав видавати мені кошти, заблокував мою карту! Ти хоч знаєш, як я тепер живу?! — вона показує потрісканий манікюр. — Він маніпулює тобою. І якщо ти не можеш з ним розібратися, хай це зроблять інші.

Бос (гнівno кричить):

— Це було цілком моє рішення! Якби ти перестала так себе поводити, нічого б цього не було. Гадаєш, я не знаю про всі твої витребеньки?! Чи про твою колекцію?! Це ким треба бути, щоб відрізати людям вуха, прикрашати їх коштовностями, ще й окрему кімнату виділити...

Донька Боса:

— Твоєю донькою... Так. У тебе є донька, згадай нарешті про це.

Бос:

— Ти думаєш, я не пам'ятаю?! Та я все це й роблю заради тебе...

Запанувала тиша.

Бос вмить втратив весь свій блиск і постарішав років на десять, стомлено опустився в крісло. Подивився на фотографію такої милої дівчинки з посмішкою янгола.

Бос:

— Посмішка янгола... Але виросла дияволиця.

Донька Боса (тихо, не ховаючи погляд):

— Ти вже нічого не зможеш зробити.

Бос:

— Знаю. Охорона, відішліть її (махнув рукою в бік доньки) до виправної школи в Росії. Може, там вона засвоїть людські цінності...

Донька Боса:

— Батьку, ти не можеш так зі мною вчинити!

Дівчина кричала, вириваючись з рук охоронця, але той впевнено тягнув її до виходу.

Бос:

— Вже вчинив... — і відвернувся до вікна.

Шум затих, у кабінеті залишився один з охоронців.

Охоронець:

— Босе, а що робити з першим консьєрєр? Він зараз живе як щур...

Підлеглий замовк під важким поглядом Боса, той кілька хвилин мовчав, а потім...

Бос:

— Наказ — прибрати першого консьєрєр Майрора, швидко і безболісно.

Охоронець:

— Кому доручити?

Бос:

— Хай Суддя займеться цим.

Охоронець:

— Так, Босе.

Охоронець пішов, і ніхто не міг побачити, як в очах холоднокровного дона однієї з головних сімей Сицилії заблищали сльози.

***

Суддя направив дуло пістолета на чоловіка і дивився на нього з погано прихованим жахом.

Суддя (тихо шепоче):

— Ти можеш ще врятуватись. Ката я візьму на себе. Будь ласка, Майроре.

Майрор:

— Ти пам'ятаєш, як ми зустрілися?! Ти був маленьким сміливим хлопчиськом, відбивався від розлючених собак, які дерли твоє тіло на шматки. Мені стало цікаво, ким ти можеш стати. Думав, що, рятуючи тебе, позбавлюсь цього остогидлого імені.

Суддя:

— Майроре, не гай часу. Рятуйся! Прошу тебе.

Майрор:

— От і ти продовжуєш мене так звати, навіть в останні хвилини... — він опустил очі додолу і продовжив: — Краще б ти тоді здох, хлопче, — гірко промовив, на секунду підвівся, відчинив вікно і повернувся на місце.

Суддя опустил пістолет і, не ймучи віри, подивився на чоловіка, якого стільки років вважав батьком.

Суддя (пошепки):

— Що?

Пролунав постріл. Майрор похитнувся і почав валитися набік. Суддя відкинув пістолет, підбіг і підхопив чоловіка вже біля самої підлоги. Грудьми пораненого розповзалася кривава пляма, з рота почала витікати кров. Майрор повільно згасав.

Суддя:

— Ні! — прокричав, затискаючи рану і намагаючись зупинити кров. — Ні, ти будеш жити! Борг не виплачено!.. Я не виплатив тобі борг! Майрор!.. Олексій! — з жорстоким бодем у грудях хрипів хлопець, намагаючись врятувати батька.

Майрор:

— Моє ім'я... — посміхнувся Майрор. — Дякую... Ти зміг, Герою.

Майрор простягнув руку і з останніх сил поплескав по спині хлопця.

Обличчям Судді рікою текли сльози, весь світ стояв перед ним розмитим, а на серці викарбувалися померхлі зелені очі його друга, рятувальника... його батька.

Суддя:

— Ні! Будь ласка! Батьку! Ні!

Він тряс тіло, яке вже починало холонути. Притискав до себе, намагаючись докричатись до самого всесвіту.

***

А в цей час біля вікна того самого будинку під зливою стояв сивий чоловік із пістолетом у руці й слухав пронизливі крики з будинку, де щойно помер чоловік, котрий нарешті заслужив довгоочікуваний відпочинок від свого проклятого імені.

Бос:

— Прощавай, друже.

Бос промовив ці слова басовито, але його голос заглушив шум дощу. Зараз це був стомлений життям, зсутулений і знівечений чоловік, котрий щойно втратив свого єдиного друга. Зовсім не схожий на Боса, якби хтось його побачив, то не впізнав би в ньому те само впевнене, жахливе, сильне чудовисько, яким він був для всіх, крім Олексія.

Бос заховав пістолет у кишеню звичайного чорного пальта і важким кроком пішов у бік лісу.

Поліна Пушкіна

Про себе:

Мене звати Поліна. Живу в Авдіївці, це на 10 км північніше за Донецьк. Але не треба мене жаліти, бо я пишаюся своїм містом, займаюся волонтерством та громадською діяльністю. Тут красива природа та багато пам'яток, зокрема мурали. Мені подобається писати прозу та вірші. Я вважаю, що в кожного є потреба у мистецтві.

Студентка III курсу спеціальності «Українська мова і література».

Полунична сповідь

(Про важливість місця)

Дійові особи

Дмитро — шестикласник, низького зросту, інфантильний, відкритий, забіяка, говорить завжди прямо, не соромиться.

Поліна — шестикласниця, дуже серйозна, прагне висловлювати свою думку, наївна, іноді має настрій дуріти.

Інші шестикласники — 2 хлопчиків, 7 дівчаток, поводяться стримано, утворюють невеликі групи за інтересами, дружні, хоч це не завжди помітно.

Першокласник — хлопчик з явним грудним сколіозом, стриманий, погано знаходить спільну мову з іншими.

Вихователька Ультразвук — красива повна жінка 35 років, недосвідчена, не має авторитету, кричить дзвінко, зривається на писк.

Вихователька Гроб — низенька жінка 40 років з короткою стрижкою, погляд дуже серйозний, великий досвід роботи з дітьми, каже завжди чітко і прямо, не боїться образити, сама невразлива.

Дія 1

Старий радянський інтернат. Широкий двір, по обидва боки ростуть розкішні старі каштани. Обідня пора, світить сонце. Велика група вихователів зібралася у коло. Всі схрестили руки на грудях, спостерігаючи за дітьми, які розбрелися подвір'ям. У дворі діти з 1 до 9 класу. Дітей мало (класи маленькі). Старі вузькі металеві двері воріт, вкриті кількома шарами потрісканої зеленої фарби, відкриваються, входять жінка і чоловік близько 30 років у сонцезахисних окулярах. У чоловіка в руках велика камера та штатив. Їхні обличчя пафосні. Діти дивляться на них із цікавістю. Чоловік і жінка підійшли до групи вихователів, кивнули головами.

Чоловік:

— Ми зараз просто приміщення знімемо, а потім візьмемо якусь середню дитину для жалю.

Вихователі кивнули. Кореспонденти знімали дерева, старі лави, як бігають діти. До них підбіг Дмитро і запитав:

— А скільки коштує така камера?

Жінка:

— О, такий нам якраз і треба! Знімай.

Чоловік переводить камеру на Дмитра.

Жінка (до Дмитра):

— Ти чекаєш на маму?

Дмитро (не замислюючись):

— Ні. Вона ж гуляє завжди. Ну, цукерки мені присилає взимку, я завжди їх з братом ділю!

Жінка:

— А брат чекає маму?

Дмитро (не бентежиться):

— Та йому років дев'ять, він, може, і не розуміє ще. Та нормально все.

Весь цей час поруч з Дмитром стоять однокласники та інші діти.

Одна з дівчат, що стояла позаду:

— Білка, дивіться!

Всі діти обертаються, біжать до дерева. Дмитро побіг за ними. Кореспонденти стоять, знімають їх. Переводять камеру на виховательку Гроб, вона зі спокійним обличчям розводить руками.

Дія 2

Після уроків шостий клас зібрався у читальній залі бібліотеки. Гроб відкриває коробку з настільною грою, діти скупчилися, захоплено вивчають правила. Обговорюють, шумлять.

Один з хлопчиків:

— Коли телефони дасте?

Гроб:

— Ну, ось зараз після полудня підемо гуляти, і роздам. Та тобі все одно дзвонити немає кому!

Поліна сидить за іншим столом. Читає книгу Анатолія Алексіна, блакитна обкладинка вся в подряпинах. Вона демонстративно закриває вуха долонями.

Поліна:

— Ну можна тихіше? Це ж бібліотека! Дайте місця.

Одна з дівчат (звертаючись до Поліни):

— Хто тобі заважає? Досить дратувати!

Інша дівчинка:

— Нас взагалі-то більше! Чому ми тебе одну будемо слухати?

Гроб:

— Так, Поліно, сидиш там, як псих-одинак. Йди до нас.

Поліна продовжує сидіти. Знайшла у кишені навушники (без телефону) і встромила у вуха.

Дія 3

Після полуденка всі класи виходять на вулицю. Гроб тримає в руках картонну коробку з телефонами. Діти скупчилися біля неї. Жадібно розібрали свої телефони.

Гроб:

— Ой! Ой! Мене тільки не порвіть!

Велика частина дітей просто засунула телефони до кишень і гуляє. Хтось телефонує сім'ї. Шостий клас гуляє поруч із входом до школи. Грають у «Місце». Всі хаотично ходять, часом «замерзаючи» на місці у вигідній позі, й говорять: «Місце» або «Моє місце». Сутеніє. З боку входу у двір з'являється темна чоловіча постать. Вона наближається і рухається невпевнено. До виховательки підходить чоловік, він дуже п'яний і ледве стоїть на ногах.

Чоловік (дуже голосно):

— Ви всі помрете! Зібралися тут убогі! Кому ви взагалі потрібні?

Гроб невразливо стоїть, навіть не повертає голови:

— Ну чого ви так? Хороші діти.

Діти і дорослі дивляться на чоловіка і виховательку. Якось перелякана вихователька починає заводити дітей до приміщення. Діти скупчуються біля входу.

Чоловік (до Гроб):

— Хороші, кажете? А хороші хіба тут опиняються?

Гроб:

— Так. Тут є талановиті діти.

Чоловік (до переляканих дітей):

— А ви знаєте, що за вашим інтернатом? Там ціле поле полуниці! Море полуниці! Але вона не ваша! Убогі!

Чоловік розвертається і йде.

Дія 4

Шостий клас приходить з прогулянки. Самопідготовка. Гроб виходить з класу. Діти хаотично бігають по класу (грають в «Місце»); хтось сидить за столом і заповнює щоденник (тихо каже: «Місце»); хтось пише в зошиті, який розмістив на стіні (тихо каже: «Моє місце»); хтось лежить на животі на підлозі і пише в зошиті. Ультразвук входить до класу. У неї на нозі брудна пляма.

Дівчинка з класу (сидячи на стільці в кутку, на колінах книга):

— У вас на нозі пляма!

Ультразвук:

— Дуже смішно!

Дівчинка знизує плечима.

Ультразвук іде в кінець класу, піднімає пару фантиків. Помічає, що дверцята старої шафи зачинені нещільно. Вона відкриває шафу і бачить: на верхній полиці сидить хлопчик, читає, на нижній сидить і читає дівчинка. Вони одночасно закрили очі долонями від світла і одночасно сказали: «Місце». Ультразвук повертається до класу:

— Ви можете бути нормальними?! Сядьте нормально! Чим швидше всі отримають «плюси», тим швидше отримаєте телефони.

Через деякий час. Ультразвук сидить за столом. Підходить Дмитро з підручником географії (6 клас).

Дмитро (серйозно):

— Давайте, я корисні копалини здам?

Ультразвук киває. Дмитро закриває книгу і по пам'яті перелічує групи корисних копалин.

Ультразвук:

— У Дмитра вже є плюс, може, хтось ще готовий?

Всі мовчки читають. Телефони не роздають (вони і не потрібні).

Дія 5

Прогулянка вранці. Гроб тримає в руках картонну коробку з телефонами. Діти спішно розбирають їх. Дмитро сам сідає на дальню лаву, пильно дивиться на телефон, тримає його двома руками. Чується тихий крик і плач. Дмитро озирається і вирішує піти на звук. Збоку від нього стоїть пара виховательок, гуляє дев'ятий клас і кілька дітей з молодшої школи. Поруч з виховательками стоїть дев'ятикласник, біля нього лежить дівчинка восьми років, він б'є її ногами. Дівчинка схлипує.

Одна з виховательок (звертаючись до хлопця):

— Ну, ти її хоч не вбий.

Дмитро (підходить до хлопця, злегка штовхає його):

— Що ти робиш?

Хлопець (повертається до Дмитра, нахабно йде на нього):

— І що ти мені зробиш? Боїшся виховательок, певно, і не підеш зі мною битися на задній двір?

Дмитро:

— І піду!

Вони пішли за школу. Згодом повертається Дмитро у брудній куртці, кульгаючи, підходить до класу, який зібрався на подвір'ї. Гроб упритул наближається до нього.

Гроб:

— Ну, і де ти був?

Однокласники дивляться на Дмитра. Він гордо мовчить. У нього дзвонить телефон. Він радісно і швидко лізе в кишеню, телефон падає на асфальт. Гроб сильно буцає телефон, і той перестає дзвонити (розбився).

Дмитро (сердиться):

— Васпетка, ти що робиш?

Гроб (кричить):

— Досить себе так поводити! Та кому ти потрібен? Вас з братом мама і віддала, щоб не годувати! Ти навіть їй набрид, а мені тим паче!

Дія 6

Після обіду. Пригнічений Дмитро сидить на лавці. Підходить Поліна, сідає поруч.

Поліна:

— Місце. І що ти думаєш про полуницю? Віриш тому мужику?

Дмитро:

— Мені зараз і море полуниці не треба! Мені б тільки трохи місця.

Поліна:

— Мене в четвер обіцяли забрати і аж до понеділка! Якщо хочеш, я тобі що-небудь привезу?

Дмитро (дивиться на неї щиро):

— Хочу «Снікерс»!

Поліна (сміючись, подивилася вгору, на дерево):

— «Снікерс» з горіхами, як любить та білка?

Дмитро помічає білку, яка спустилася з дерева і побігла в бік заднього двору. Поліна і Дмитро біжать за нею. Вони дивляться тільки вниз і не помічають, як опиняються на задньому дворі. Перед ними — ряди полуниці, які тягнуться уздовж бетонного паркану. Діма і Поліна дуже здивувалися і швидко втекли. Ніхто не помітив, що вони були там.

Вони сідають на лаву, до них підходить першокласник і простягає Поліні квіти, зірвані на клумбі.

Поліна:

— Дякую. А ось ти любиш полуницю?

Першокласник (зняковіло):

— Так, дуже! Мене мама на канікули забере і купить мені ціле відро!

Дмитро:

— О, і тебе теж забирають. Ну, зрозуміло!

Дмитро встав та пішов.

Дія 7

Самопідготовка. Ультразвук заповнює журнал. Діти роблять уроки: сидячи й лежачи на підлозі, спершись на стіну, на підвіконні, в коридорі біля стіни, підставивши стілець як стіл. Поліна малює у великому блокноті.

Ультразвук:

— Ну, і чому ти не робиш математику? Тобі тут не вистачає плюсів з історії та математики.

Поліна (приховуючи радість):

— Мене заберуть завтра, і я вдома зроблю.

Ультразвук:

— Зараз роби, а на вихідних відпочинеш тоді.

Поліна злиться, бере книгу з історії та виходить у коридор. На підлозі в коридорі сидять дві дівчинки, роблять уроки. Поліна йде по коридору, заходить у туалет. На підвіконні сидять семикласниці.

Поліна:

— Я думала, що тільки ми уроки робимо так. А у вас знайдеться місце?

Семикласниця:

— На вікні місця немає.

Поліна застрибнула на товстий міцний бортик між унітазами і читає історію. Згодом заходить шестикласниця і звертається до Поліни.

Дівчинка:

— Поліно, там Ультразвук твоєї мамі телефонувала і сказала, що ти не хочеш уроки робити!

Семикласниці (здивовано):

— Тобто? Ваша васпетка з глузду з'їхала? Сидить дівчинка, читає історію!

Поліна закриває книгу і біжить в клас. Ультразвук сидить за столом. Поліна підходить до неї:

— Якого ви телефонуєте моїй мамі?! Я роблю уроки! У мене могли бути нормальні вихідні! Ви взагалі знаєте, як це, бачити на телефоні вхідний дзвінок, ці чотири заповітні літери!

Дмитро намагається відтягнути Поліну за руку. Вона не відчуває, кричить, чубчик падає на її обличчя.

Ультразвук:

— Ну, я ж бачу, що ти нічого не робила, треба було спустити тебе на землю.

Поліна (дуже сердито):

— Ну, дякую! Тепер вихідні тут буду гнити.

Поліна йде до коридору. Сідає на сходах, плаче.

Дія 8

Ранок. Шостий клас приходить до класної кімнати. Гроб ходить по класу, перевіряє чистоту. Всі діти стояли біля шафи, брали зошити з полиць. Вони не штовхалися, робили все мовчки.

Гроб:

— Зараз проведемо класну годину, обговоримо вашу жахливу поведінку. Всі сіли, покладали біля себе стосики зошитів.

Гроб:

— Ви неадекватні! Просто дикуни! Я це давно знаю, але вже інші помічають...

Дівчинка (дивиться у вікно і перебиває виховательку):

— Білка!

Всі діти побігли до вікна.

Гроб:

— Гей, ви, я це вам розповідаю!

Діти висовуються у вікна і дивляться на білку.

Хтось із дітей:

— Цікаво, а білки їдять полуницю?

Гроб:

— Як же ви набридли! Білки! Полуниця! Місце! Які ж ви бісячі!

Дія 9

Обід. Прогулянка у дворі, яскраве сонце. Багато дітей з першого до дев'ятого класу бігають на вулиці. Вихователі стоять групкою, утворивши коло. Діти грають у м'яча, бадмінтон, бігають, лежать на лавах. Кілька шестикласників грають з м'ячем. Дмитро стоїть біля паркану. Хтось буцнув м'яча високо, він полетів за паркан.

Хлопчик:

— Дмитре, тобі ближче!

Дмитро невпевнено підійшов до бетонного паркану, підтягнувся і спритно перестрибнув. Він стояв з іншого боку паркану, притулившись спиною і тримаючись руками. Він невпевнено провів ногою по асфальту, ступив, ще раз ступив, розставивши руки. Дмитро шукав м'яч очима і не знаходив. Потім швидко побіг прямо по вулиці, розставивши руки і важко дихаючи, упав на траву. Хлопчики з іншого боку паркану стояли на тих самих місцях.

Хтось із хлопців:

— А ви вірите в полуницю?

Інший хлопчик:

— Ось я вірю! Мені подруга розповіла!

Ще хтось:

— Та що вам треба? Навіть якщо вона є, то не для нас!

Підходить вихователька.

Гроб:

— Що стоїте, не воруштесь?

Хтось із хлопців:

— Дмитро за м'ячем поліз.

Гроб (байдуже):

— І скільки він уже лізе? Як? Тобто він узяв і звалив? Ви дурні! Зараз він візьме і втече, а мені що робити? Ану, швидко шукати його!

Хлопчики (перелазять через паркан і гукають):

— Дмитре! Тебе васпетка шукає!

Один по одному всі перелізли через паркан, Дмитро з ними, м'яча немає.

Гроб (підходить до Дмитра і кричить):

— Дмитре, ти неадекватний! Скільки можна так поводитися?! Ти розумієш, що ти робиш? Ти взагалі нікого не поважаєш!

Дмитро мовчки слухає, на обличчі ніяких емоцій. Підходить Поліна, чує, як Гроб кричить на хлопця.

Поліна:

— А що він зробив?! Слухняний хлопчик! Навіщо на нього кричати? Так давайте на всіх кричати!

Гроб:

— Замовкни, захисниця!

Поліна:

— Та що ви знаєте?! Зараз зміна закінчиться, ви підете в магазин, потім до сім'ї, спати на м'яке, тепле, а ми що? У нас тільки і є, що ми самі!

На крики збігається весь шостий клас і інші діти. Гроб гордо йде. Поліна підходить до Діми, співчутливо кладе руку на плече. Підходить шестикласник, кладе руку на плече Поліни. Підходять усі і кладуть руки на плечі тих, хто поруч. Великий натовп.

Поліна:

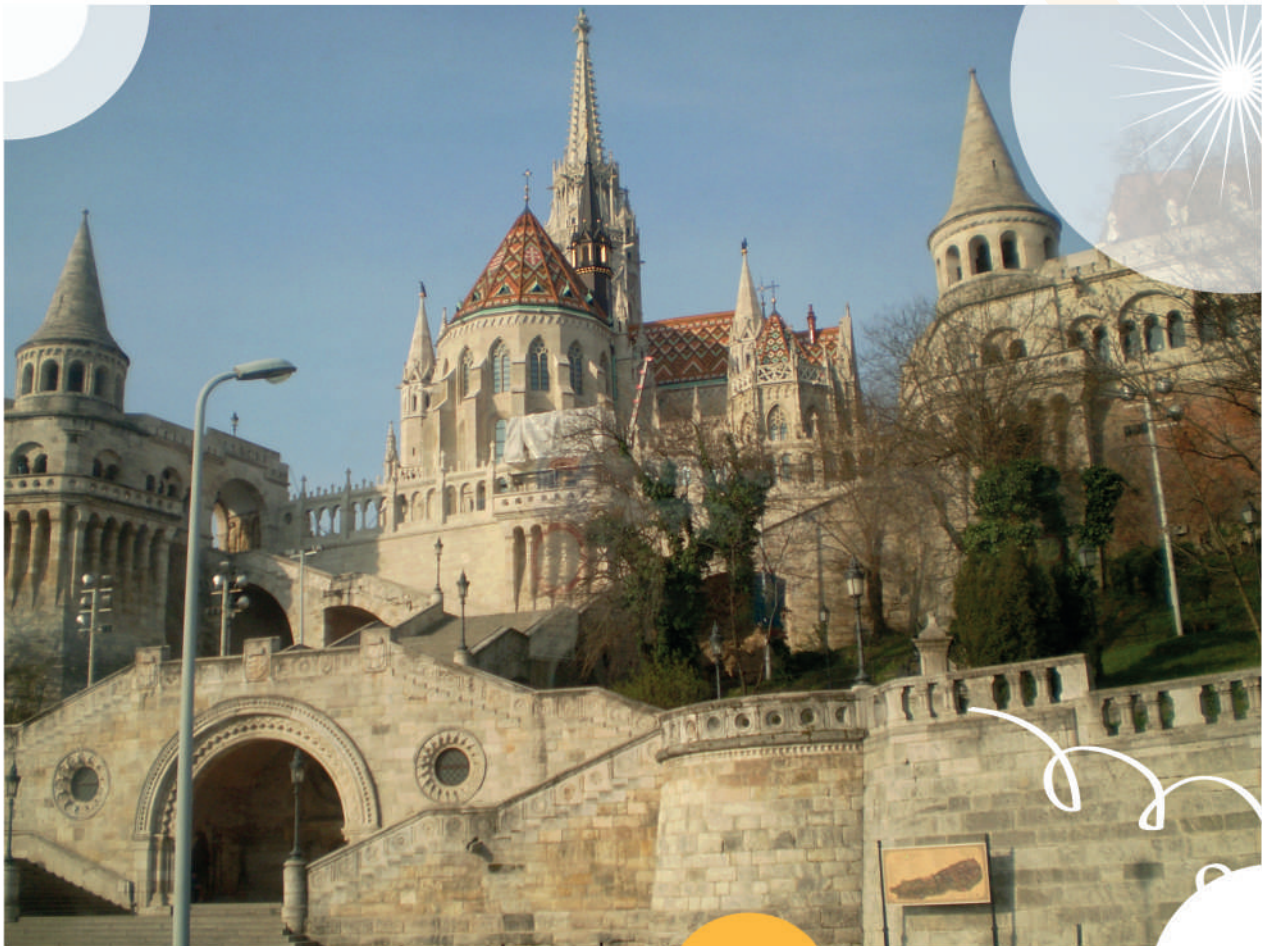
— Може, перевіримо раз і назавжди, є ця полуниця чи ні?

Лунає мелодія "Strawberry Fields Forever"

Всі побігли за школу...

Переможці конкурсу «Березневі містерії» 2020 року

Віктор Ткачов
Дарина Балан
Дар'я Фоменко
Марта Різоль
Надія Романенко
Вікторія Француз
Дмитро Луценко
Микола Барабаш
Віталія Бондаренко
Альона Лежавська
Максим Мариніч
Юлія Редько

Віктор Ткачов

(Сонячна загальноосвітня школа I–III ступенів
Волноваської районної ради Донецької області, 11 клас)

На Дантовій горі

О, Статний Стан навколишньоземний!
Мої паралізовані куплети!
Знесіте темний форт, що нездвижні
Поставив людям межі-трафарети.

Остатній став на Дантовій горі,
А прапор їх — попівська рвана риза.
За нами завжди стежать хто «вгорі»,
На нас завжди чигають ті, хто «знизу».

Достатньо там навчених кровопивць
І тих, хто розділяє, — понад міру.
Нелégкий фах — вирощувати вбивць,
А ще нелегший — каламутить віру...

Ритмій!

Ритмій! Поки акорди не фальшиві,
Поки не задушив світанок присмерк,
Як на губах від сліз солоних присмак,
Коли і нерв бринить в душі-тятиві,
Як кожен сич із тебе насміявся,
Як чорт з-за тіні в сажі шкірить зуби.

Ритмій, заніжний! Треба бути грубим!
Ти ж сам собі грубішим стати клявся!
Не можеш... Бо тобі це не по рангу.
Ритмій під такти зливи, під грозою.
По смерті ж крижані твої фаланги
Ніхто не вмие млявою сльозою.

Рецидивіст

Не зміг забути. Відпустив
Ті очі піанінні...
Читав листи, твої листи
Бузково-анонімні.
Ідеш по бруду і росі.
(Здавалося б, еліта.)
Твоїй небаченій красі
Позаздрить Афродіта.

Не повернуся. Не чекай.
Бо ти чужа інфанта...
А потім крикну: «Постривай!»
Постійно так. Константа.
Ти ще один оригінал,
Напіврозкритий зміст.
Якщо любов — це кримінал,
То я — рецидивіст...

Дарина Балан

(КЗ «Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 3
з поглибленим вивченням окремих предметів
Маріупольської міської ради», 11 клас)

Кришталеве серце

Коли я почув твій голос,
Долоні безжально розчавили скло.
Я бачив лише, як билися келихи об підлогу...
Невже я побачив той самий легкий, неповторний,
один такий,
березневий
погляд?!

Невже за хвилину минуло все, що «тяглося» крізь роки?
Подивився — кімната за ту хвилину перетворилась в ніщо:
Зірвались фіранки, торшер загорівся, попадали всі картини.
Якби не слабкість у колінах — панорамні вікна точно б руками розбив...
Згадалось, як несміливо ти прибирала з обличчя
невгамовне волосся,
той завиток...

Навіщо, скажи, я склав усі речі та сів на потяг, аби нагадати,
Хто тепер ходить з тобою, як я колись — крок у крок,
Хто тепер робить тебе, як раніше, щасливою,
Хто тепер бачить твою ніжну посмішку зранку?!

Хтось знає, яку більш за все любиш книгу?
Хто поховає з собою всі твої таїни?
Знаєш, ніби кішки роздерли серце,
І любов зав'язалась вузлом.
Дуже боляче бути чемним,
Коли люди «здирають тепло»...

Може, я це собі все вигдавав,
Може, тінь твоя в пам'яті,
Може, я — це не я — дощ, краплина на оголеному склі?!

Коли знову почув твій голос — бились келихи в голові,
Коли знову пізнав твій образ — зрозумів, що себе згубив...

Чуєте...

Чуєте? Щось тепле так пробігло по спині,
Так лагідно, в білесеньких шкарпетках.
Почули, як тремтить, палаючи наскрізним щастям, серце?
Це кожен чує: як Воно крадеться...

Зашелестіли гілки, здійнявся крик, могутній, як скеля,
Забубоніла дітвора, з зароблених тішачись копійок,
Засипало будиночки, міста,
Завіяло невпинним подихом любові!
І знищена наразі пустота, бо чує кожен
Запахи Різдва, що під дверима ходять.

Вечеря. Дім.
Тендітна жінка винесла на стіл дванадцять страв
На Світлу вечорницю;
Одягнена у сукню, начебто з світлин —
Вона була окрилена, як птиця.

В це свято, в день цей,
Коли зруйнується стіна
Безкраїх недовок, недобра,
Із спин камінних проростуть чарівні крила,
І видно всім, як посміхається малеча,
Коли матуся їм дарунки присвятила.

Хай кожен з нас заплющить очі,
Хай розбиваються всі брили —
Ніхто не знає точно,
Яке в цей день здійсниться диво...

Ви чуєте? Різдво так тепло пробігає по спині,
Так лагідно, в білесеньких шкарпетках...

Дар'я Фоменко

(Івано-пільська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів
Костянтинівського району Донецької області, 11 клас)

Гамбіт

Я граю з пільмою в шахи
І сонце хапаю крізь ґрати.
Мене ув'язнили, мов птаха,
Якого нелегко спіймати.

Я дихаю, наче востаннє,
Вологим повітрям в'язниці,
І смерть, мов на полюванні,
В мої зазирає зіниці.

Роздивиться — і відпускає.
Проходить за допитом допит.
І знову мене обпікає
Ствола автоматного дотик.

Я зовсім не можу заснути.
Усі мої думи про втечу.
Про те, як життя повернути,
Розправити з гордістю плечі.

Мене неможливо зламати!
Гартуючи серце до бою,
На дошці, утвореній ґратами,
Я граю у шахи з пільмою...

Мати

Вона не була
В Амстердамі та Римі.
І хутро старенькі
Не пестило плечі.
Вона віддавала
Життя Україні
І в небо злетіла
На крилах лелечих.
Вона, як билинка,
Стоїть біля хати,
І вітер плекає
Примружені очі.
Повз неї крокують
На битву солдати
І стогнуть гармати
Із ранку до ночі.

Спокійне обличчя
Сніжок огортає,
І сонце блищить
В полум'яних озерцях.
І знаємо ми,
Що дорожче немає
Нічого на світі,
Ніж матері серце.

Реквієм Чорноволу

Він їхав додому, до рідного міста,
Де стільки прожив, де кохав та боровся.
Йому не потрібні промови врочисті —
«Тойота» слухняно ковтає дорогу.

Він мовчки примружує стомлені очі,
І пам'ять розкручує долі сувої.
Його Україна... чорніша від ночі,
І спротиву крик серед тиші сумної.

Його обіймають невидимі руки
Тих предків, яких відтворив Параджанов,
Всі ті, що любили Україну до муки,
Тихесенько кажуть: «Не бійся, коханий!

Ти ж сам розумієш, що смерті немає!
Тебе буде нести у Вічність гондола,
Ти тільки заснеш. Та тебе не зламують!
Не можна зламати Славка Чорновола!»

І він прокидається. Стрімко. Одразу.
І серце стискає, як в птаха на зльоті.
Зненацька з'являється туша КамАЗу
І плигає в лоба маленькій «тойоті»...
Той день пам'ятає уся Україна.
В той пам'ятний день Україна ридала.
Ми втратили воїна, батька та сина,

Що бився за правду.
Його не зламали!

Міфу

«Місяць на небі,
Зіроньки сяють...»
Десь недалеко —
Постріл з гармати.
Він автоматний
Ріжок забиває,
Фрак помінявши
На форму солдата.

Він акуратно
Вкладає набої,
Руки стискають
Приклад автомата.
Оперний тенор
Обрав свою долю.
Долю нележку.
Долю солдата.

Зараз десь там,
У далекім Парижі,
Змінює темрява
Сонячний день.
Тенор пригадує
Очі найближчі,
Ті, що «навчилися
Зводить людей».

Він не спішить.
Він тихенько співає,
Як закохався
В дівчину козак.
Вітер русявого
Чуба гортає,
Шепче тихенько:
«Bravo, Сліпак!»

Навіть по смерті
«Міф» не загине.
Усмішка, вуса,
Запилені берці...
Снайпера постріл
Його не зупинить —
Буде співати
Із кулею в серці:

«Місяць на небі, зіроньки сяють,
Тихо по морю човен пливе,
В човні дівчина пісню співає,
А козак чує, серденько мре...»

Коротке слово...

Коли прокидаєшся пізно вночі
І в небі зірок нема,
Коли ідуть свинцеві дощі
І в серці від жаху — зима,

Коли молитва — останній шанс,
І все вирішує Бог,
І кожна хвилина, немов аванс,
І ти живеш, наче в борг,

Коли кулемети співають реп
І танки б'ють із гармат,
Коли палає безкрайній степ,
Коли порятунку нема,

Коли багаттям стає твій дім
І падає в полум'ї дах,
Коли навіки в твоєму житті
Оселиться липкий страх,

Коли від розривів снарядів ти
Не знаєш, живий чи ні.
Коли злітають в повітря мости,
Неначе в жахливому сні,

Коли від кулі снайпера ти
Сховався, мов дикий звір.
Коли від розпачу і самоти
Тобі відмовляє зір,

Коли прицільно працює «Град»,
Від болю стогне земля,
Коли учора загинув твій брат
І очі від сліз болять,

Коли від втоми кості болять
І святкує бал сатана.
Тоді розумієш, що гірше з проклять —
Коротке слово «війна».

Мир

Коли затихнуть гармати
І висохнуть ріки крові,
Обійме дитину мати
І буде її колисати
Із серцем, повним любові.

І сонце нам посміхнеться,
Як батько всміхається сину.
Нове життя розпочнеться,
І знову мир повернеться
В прекрасну мою Україну!

Сусідська киця

У kota зелені
Вузенькі зіниці.
Він по дому ходить
Нечутною тінню.
І його кохана,
Сусідська киця,
Кожну ніч чекає
Його муркотіння.

Його вірні подруги —
Темні ночі
Перетворюють дім
На казковий замок.
І на диво мудрі
Котячі очі
Тихо сяють, як сясє
Смарагда уламок.

Я занурюю в хутро
Свої долоні,
Кіт згорнувся кільцем
На моїх колінах.
Світло тихо тремтить
У п'ятьми в полоні,
І танцює танго
На білих стінах...

У kota м'якенькі
Та сильні лапи.
І коли нікого
Немає навколо,
У відбитку світла
Старенької лампи
Любить він згорнутись
Пухнастим колом.

Я дивлюся в них,
Як в чарівне скельце.
В цих очах — безмежна
Невпинність часу,
В них життя тече
Лісовим джерельцем,
Кожна мить — крихка
Ялинкова прикраса.

Марта Різоль

(Український гуманітарний ліцей
КНУ імені Тараса Шевченка, 10 клас)

Невидимі жорна постмодернізму

Ніколи не надихаєшся повітрям рідного міста.
Поклаптована Конституція — Содом та Гоморра.
Згадуючи про жертвну смерть Христа,
Обираю шлях в Домініканський собор.

Обабіч стежки долі майорить конопля.
Моя кінцева зупинка давно позаду.
Коли захід сонця став сенсом життя?
Коли ти покаєшся за свою неправду?

Закоханий погляд беруть на сміх.
Чорнові вірші сприймають за божевілля.
Ангел молиться в балаклаві — гріх.
«Б'є — значить любить», — повір'я.

Мене розривають невидимі жорна.
Лихоліття війни — жорстока реальність.
Лоскоче спокоєм надія ілюзорна.
Цілунок у щоку — невиправдана радість.

Ламаються дівчата, як несправна електроніка.
Кришаться мрії, неначе кістки з нестачею кальцію.
Почати з чистого аркуша — звична хроніка.
Золотий перстень виблискує на середньому пальці.

Гаснуть львівські зорі під ногами.
Сонячні промені залишаються в просторі.
Я розпрощалась зі старими страхами.
Я обіймаю колишнього ворога.

Сліпі кравці шиють шкільну уніформу,
Доміно акуратно складуть в однакові коробки.
Індивідуальність — примха штучного ліберального струму.
Вигідніше з паленого кримського вийняти пробку.

Роки постмодернізму — наші з тобою.
Кров на обличчі тепер — ознака відваги.
Кожне кохання закінчується війною.
Я пропоную почати з форшлагу.

Інвектива

Здається,
У тілі немає того, що робить мене людиною.
Загубитися в спогадах, закохатися соромно.
У серці штиль — дихання розмірене.

Раціональне мислення, об'єктивне ставлення.
Чужа душа кричить вві сні.
Компромісні погляди, сонячні зайчики.
Знайдіть мене у мені!

Повільно танцюючи в темряві,
Спали все те насущне,
Бо правда — лише для померлих,
Кохання — для відчайдушних.

Софістику варто забути.
Візьми лише інвективу.
Хай брудно, лиш чесно сказати
Все те, що людині властиве.

Все те, що змусить почути
Молитви, загублені в часі,
І те, що сховалось у русі,
Навіть те, про що варто мовчати.

Тоді в тебе виростуть крила
І згодом народиться совість,
З попелу виросте віра,
Надія, емпатія й гордість.

Бо слово — суцільна таїна —
У кожного б'ється в серці,
І навіть якщо ти людина,
Яка зараз хоче померти.

Надія Романенко

(Ліцей «Наукова зміна», м. Київ, 10 клас)

***

Живі старі будинки.
У кожного свій запах
І подих.
Їхні капіляри сягають порепаного даху,
Як виноградні лози,
І вени нитками
Єднають коридори.
Спали свій дім,
Мов сонце, що припікає краї хмар
Сьогодні,
Мов спів синиці.
Підпалив край мого вуха,
А вам — бодай вловити смак
Весни.

***

Напевно, я занадто
Сильно люблю дощ,
Його сріблястий шурхіт.
Ховатися в ньому
І задихатися в ньому,
Коли всі решта
Перехожі
Тікають
Геть від нього.
Та я така —
Не виправдання.
Знаю.

Мені сьогодні снівся він,
Цей сірий дощ
В сіринах міста,
На його ринвах
І бруківках.
Він огортав мене
І бив краплинами холодними
У мозок.
Волосся — в очі,
Руки — у кишені.
Я йду до нього,
Та він іде від мене.

Вікторія Француз

(Остерська ЗОШ ім. Ю. Збанацького, 10 клас)

Моя любов

(Сонет)

Моя любов — безмежний океан,
Веселий вітерець серед пустелі,
То жевріючий кратерний вулкан,
То відблиск сонця на рівненькій стелі.

Твою красу ні з чим не порівняти.
Ти — як ковток цілющої води.
Ти — ідеал, ти — ангел мій крилатий,
Що береже від горя і біди.

Де б я не був, зі мною поруч ти,
Твій образ поряд, хай би що там сталось!
Дай Боже, щоб на цій святій землі
Усе з любові завжди починалось.

Моя любов не має меж і краю,
Я, як ніхто, лише тебе кохаю!

***

Годинник тихо відбивав життєвий ритм...
у зворотньому напрямку.
А чи довго ще?
Сподівайся!..

Тиша в зоряному небі...
Міради зірок.
Лише інколи нічну гармонію порушує...
снарядна черга...

Ти відчуваєш вранішню росу...
босими ногами своєї душі
і поринаєш у світ дитинства:
незрадливого, солодкого, неповторного...

Колію доріг обганяють думки,
поспішаючи в незвідане...

Крижаний подих душі
завжди відлякує...
Вдосконалюйся!

Що є прекрасніше
за тихе зоряне небо?
Що є страшніше
за вибухи серед небесної тиші?

Зупинись! Перепочинь!
Клепсидра твого життя
відрахувала...
ще одну краплинку.

***

Погляд іноді каже більше,
ніж сотні голосів...
Придивись, не поспішаючи!

***

Душа на атоми
нещадно розривалась...
Терпимість — ознака сильних.

Не здавайся!

***

Шалений ритм метро.
Шалений ритм життя.
Пригальмуй!
Наступної зупинки...
може й не бути!

***

Тривожний зойк проймає до кісток...

Не соромся...
На війні страшно всім.
Без винятку.

***

Трамвайні колії зацокотіли в такт.
Та перетнутись їм...
ніколи не судилось.

***

Понівечена земля,
як і понівечена душа,
рідко відроджується.

***

Кохання — терпке, полинове,
інколи — малинове.
Буває різне.

Не дізнаєшся, доки не спробуєш.

Кохання — як автоматна черга,
випущена здалеку:

не знаєш, коли влучить саме в тебе.

***

Смак дитинства...
А який він?
У кожного свій...
Не пояснити...

***

Материнська любов — як сонце.
Ти відчуваєш тепло,
навіть коли не бачиш.

***

Незвідане тим і прекрасне,
що ти не можеш його
побачити наперед.

***

Чесність — ознака сильних,
але бідних людей. Вирішуй!
Життя — це вибір,

за який потім треба розраховатися.

***

Берег твого дитинства там,
де виростають крила.
Повертайтесь туди,

де ви здатні літати.

***

Терпкий смак може
приносити насолоду.
Солодкий — інколи залишає гіркоту.

***

Життя, як калейдоскоп:
не знаєш, яких кольорів...
буде більше.

***

Так, життя — це рулетка,
але пам'ятай:
рух стрілки робиш саме ти!

***

Навчися любити усе навколо.
Любов — це бумеранг.
Вона завжди повертається до того,
хто її випромінює!

***

Розум часто відлякує.

Краса інколи вабить більше, ніж душа.

Вибір за тобою.

Тиша ночі

Нічна тиша часто лякає, але... й часто приваблює.
Чи не так?

Є в ній щось загадково-юне,
віковічно-прадавнє, замріяно-благовісне.
Як взагалі тиша може не приваблювати?!

Це краса об'ємна, а об'ємність — це не ознака пустотілих.
Цей простір заповнений романтичною казкою,
про яку мрієш у ліжку, дивлячись на зорі.
І кожна зірка має свій код,
який намагається донести маленьким земним
істотам з промовистою назвою
ЛЮДИНА!

Життєва математика

Годинник вибив десяту.
Попереду довга дорога...
Відлік починається...
Рахуй спокійно, не поспішаючи.
Дев'ять...
Намагаєшся щось планувати.
Креслиш план-схему у своїй голові.
Розкладаєш свій мозок на атоми.
Вісім... Сім...
Пригадуєш все, що було.
Мрієш про те, що буде.

Шість... П'ять... Чотири...

Видихуєш передостанню ноту зі своїх легень.

Фальшиві ти давно видихнув.

Як і фальшивих людей.

Не зупиняйся... Рахуй...

Навіть через силу.

Три... Два...

Не хвилюйся. Кожен дійде до цієї позначки.

Але...

Не одночасно. Зупинись. Перепочинь. Дорога не близька.

Один...

Душевна дисгармонія

Душа палає, пломенить, прагне водиці —
холодної, джерельної...

Спрагла душа прагне любові —

вірної, жертвовної, всепоглинаючої...

Втомлена душа прагне відпочинку —

домашнього, затишного, бабусиноного...

Поранена душа прагне...

спокою та відродження...

Дмитро Луценко

(Криворізька загальноосвітня школа I–III ступенів № 72, 10 клас)

Додому, мамо...

Моїй рідній, хоч і трішки троюрідній сестрі.

Чому на нашій кухні не просто кахельна підлога?.. Навіщо ми поклали цей килим?.. Чому не кахель?.. Якби був лише кахель, тарілка, яка щойно випала з раптово ослаблих рук Маринки, обов'язково розбилася б. Розлетілася б на друзки, як розлетівся у той момент увесь її світ. І тоді вона не стояла б мовчки, ні! Вона б кричала на повний голос, як кричало щось всередині неї, намагаючись вирватися з грудної клітки. Вона кидалася б на нього з кулаками, а потім, мабуть, несамовито борсалася б у його обіймах та ридала, захлинаючись словами, сльозами та повітрям водночас. Врешті-решт вона просто повисла б у нього на шиї, як завжди робила, зустрічаючи його ввечері з роботи, міцно-міцно притулилася б до нього усім тілом і вдихала б запах, який від нього йшов: парфумів, сигарет та машинного мастила... Але на підлозі кухні лежав нещодавно куплений килим з товстим ворсом. І саме через нього нічого цього не сталося. Маринка просто стояла і дивилася на батька, який щойно сказав те, що розділило життя Маринки на «до» та «після».

Олег чомусь завжди називав її тільки на ім'я. Жодного разу не назвав донею чи донечкою, хоча вона спитала дозволу називати його батьком вже за два тижні після його появи у їхньому з мамою житті. Це сталося так давно... Маринці тоді було лише чотири роки. Це вже зараз вона майже доросла, їй аж чотирнадцять, а тоді вона, ще зовсім дитина, зраділа, коли у будинку пролунав чоловічий голос: «Ну, то де Маринка? Я їй зайчика приніс, що тікав від мене в ліс...»

Свого рідного тата вона знала, іноді навіть спілкувалася з ним, але один спогад з далекого дитинства утворив між ними неймовірно глибоку прірву. Щоправда, мама казала, що мала дитина не може такого пам'ятати, але Маринка була абсолютно впевнена: якись дивом саме цей момент закарбувався в її пам'яті. Момент, коли батько пішов. Їй тоді було три. Їхня родина, мама з татом, Маринка, бабуся та дідусь, жили у маленькому містечку. Тато народився у селі неподалік. Так вийшло, що його батьки теж розлучилися, і татова мама переїхала до цього містечка, а татів батько лишився в селі. Тетяна познайомилася з Віктором, коли той прийшов до них додому викладати кахлем підлогу на кухні. Так-так, саме ту підлогу, яка зараз завадила Маринці влаштувати істерику. Між іншим, коли робили ремонт, то саме Маринка наполягла на купівлі цього пухнастого червоного килима. Вона мало не тупотіла ногами, доводячи, що кахель вже зовсім стерся, став негарним, а подекуди навіть узявся павутинкою тріщинок, і що цей килим чудово пасуватиме до улюблених маминих фіранок... Та зараз не про це.

Між знайомством майбутніх батьків та народженням дитини минуло менше року. Яким був цей час, Маринці невідомо: з мамою вони ніколи про це не говорили, а спитати в рідного батька вона соромилася. А може, вони просто надто мало знали одне одного, аби порушувати під час нечастих розмов такі питання. Однак після народження дитини молоде подружжя не змогло втриматися на бурхливих хвилях спільного життя. І причиною стала... потреба зробити Тетяні операцію. Маринка пригадує уривки з розмови батьків, яку вони вели вночі, коли були абсолютно впевнені, що донечка міцно спить (тоді Маринка

спала з ними в одній кімнаті, хоча й у своєму ліжечку). Вони горлали пошепки. Віктор наполягав, що можна ще почекати, спробувати інші методи. А мама плакала і казала, що їй вже надто болить і ніщо не допомагає, що операція — єдиний варіант. Маринка лежала тихенько-тихенько. Відчуття трирічної дитини вже тоді не підводили її, стиха намовляючи десь у глибині її дитячої душі, що зараз вирішується доля усієї родини. Так і трапилось. Вже назавтра Віктор втік до своєї мами, яка ніколи особливо не прагнула до спілкування ані з невісткою, ані з онучкою.

Згодом Тетяна таки лягла до обласного центру на операцію. А потім сталася подія, яка назавжди лишилася в пам'яті трирічної дитини, вдаривши ніби ножом по її маленькому серцю. І ця рана ніяк не хотіла гоїтися, ятрилася від кожної розмови з Віктором (Маринка подумки завжди називала справжнього батька на ім'я, а під час зустрічей ніби виштовхувала з себе слово «тато», викашлювала його, видувувала, випльовувала).

У їхньому будинку між маленькою верандою та входом у власне дім був дуже високий поріг (маленька Маринка вчилася ходити під крики мами та бабусі «Обережно, поріг!»). І Маринка пам'ятала, як сиділа на тому холодному порозі так, аби бачити вхідні двері. У них стояв дідусь і віддавав Віктору, який повернувся за речами, сумку. Найкраще у пам'яті дитини закарбувалася думка: «От зараз він подивиться на мене і залишиться, нікуди не піде!» Та це було б дивом. А дива не сталося. Дідусь навіть потиснув Віктору руку, хоча й вважав його зрадником, і той пішов уже остаточно. І ота дитина з безмежною вірою в диво назавжди лишилася сидіти на порозі й безпорадно споглядати на зраду людини, яка мала бути найріднішою в її житті.

Тепер її знову зрадили. Маринка знову лишалася без батька. Хто в цьому винен? Вона? Та нібито ні. Вона ж добре навчалася, не вимагаючи за хороші оцінки винагороди у вигляді збільшення кишенькових грошей, купівлі модного одягу чи дорогих прикрас, як це часто робили її однокласниці. Тоді хто? А може... то мама у всьому винна?.. Адже від неї вже другий чоловік тікає... А як вони далі вдвох житимуть, самі?.. Усі ці думки промайнули в голові дівчини, змусивши її серце калатати з неймовірною швидкістю. Та коли Маринка трохи оговталася, Олега вже не було поряд. І навіть у будинку вже не було. Він сказав усе, що хотів, і швидко зник. А разом з ним зникли усі його речі та відчуття захищеності і спокою. Лишився лише запах парфумів, сигарет та машинного мастила... Але й він протримався недовго, до наступного дня. Тетяна, прийшовши зі зміни та зазирнувши донечці в почервонілі очі такими ж почервонілими очима, розчинила навстіж вікна й двері та узялася до генерального прибирання. Сонце не лише повністю освітило їхню невеличку оселю яскравими теплими промінцями, але й остаточно випалило літньою спекою та витягло легеньким вітерцем останні згадки про чергового зрадника у їхньому з мамою житті.

Маринка у цей час сиділа на ганку і допомагати мамі не квапилася. По-перше, вона вигадувала, як тепер краще називатися: може, Мариною? Так суворо, по-дорослому. Чи краще Марічкою? Мабуть, Марічкою. Маринки більше немає, вона зникла, здиміла, лишилась десь у спогадах про справжню родину. А по-друге, дівчина досі не вирішила, чи винна мама у всьому, що з ними трапилось. Мабуть, таки винна, чомусь від їхньої сусіди, тітки Томи, ніхто сам не втікав. Навпаки, часом з'являвся хтось новий, і тоді уся вулиця чула крики, звуки бійки, а потім тітка Тома виганяла колишнього кавалера за хвіртку, викидала услід його пожитки та давала місцевим куманям час «на поговорити» про нового.

— Маринко...

— Не називай мене так! — підхопилася дівчинка. — Забувай це ім'я. Нехай я тепер буду... Марічкою, так!

— Добре, доню, добре, ти не хвилюйся... — у мами тремтіли руки, і краплі з мокрої ганчірки крапали на дерев'яні сходинки. Маринка... О, ні, тепер вже Марічка з огидою дивилася на ці краплі й думала, що мама усе-таки винна. Раптом у неї вихопилося:

— Давай поїдемо звідси!

— Що?.. Доню, та куди ж ми поїдемо?

— У місто до тіток моїх! Вони ж нас часто запрошують? От до них і поїдемо. Там місто велике, ти кращу роботу знайдеш, аніж тут, тобі ж і самій набридло на тому заводі прибирати. Та й закриється він скоро, сама знаєш. Я не хочу тут більше, мені все остогидло!

Все більше розпалюючись, розчервоніла Марічка вже кричала, а мама натомість зовсім зблідла.

— Добре, добре, ми з тобою про це подумаємо, гаразд?

— Мамо, що думати? Бабусі з дідусем вже немає, нас тут взагалі ніхто не тримає! Зараз тільки початок літа, можна ще встигнути на новий навчальний рік у школу влаштуватися... Тітки ж допоможуть, правда? Продамо тут будинок, там купимо, а доти у них поживемо!

Тетяна тільки зітхала, дивлячись на знервовано-натхненну доньку.

— Добре, кицю, добре. Ми з тобою щось вигадасмо...

Дім продався швидко. Для Тетяни це був не просто будинок, а саме дім, у якому вона жила від самого народження, і тепер, зв'язуючи мотузками книжки та перекладаючи м'якими ганчірками і папером посуд, вона почувалася зрадницею. Ночами їй ввижалося, що дім живий, що він стогне та просить не віддавати його чужим. Жінка прокидалася у сльозах за годину-дві після того, як засинала, і вже не склепляла очей до ранку. Та Марічка раділа переїзду, прощалася з подругами, роздавала старі іграшки й платтячка. Нове життя, якого вона вже так чекала, видавалося їй простим, зрозумілим та безхмарним. Вона по-дитячому щиро вірила, що нове місто вилікує її зболілу душу, склеїть розбите на друзки серце, відкриє купу цікавих можливостей та одразу ж затягне у вир нових, таких бажаних вражень та емоцій...

Проводжати їх з мамою, як це буває у маленьких містечках, вийшла мало не уся вулиця. Доки мама прощалася, Марічка нетерпляче тупцяла поряд з вантажівкою, у якій тепер лежало мало не все їхнє життя: деякі меблі, одяг, посуд та інший крам, подекуди з любов'ю збираний ще її бабусею та дідусем. Вона більше не хотіла бачити нікого з тепер уже колишніх сусідів. Навіть нелегка дорога у машині її не лякала (бо з водієм, себто з речами, треба було комусь їхати, а відправляти дитину саму потягом мати побоялася; Марічка, звісно, завзято сперечалася та доводила, що вона вже доросла і могла б доїхати сама, та при цьому така була рада, що мама не погодилася). Велике місто чекало на неї, вона це точно знала!

Зупинилися справді у маминих двоюрідних сестер, вщент забивши їхню літню кухню своїми меблями та пакунками. Щоправда, тітки раділи родичам лише на словах, а на ділі скося позирали, мабуть, чекаючи купівлі житла Тетяною зі ще більшим нетерпінням, аніж мати з донькою. Та тут усім пощастило: за два тижні знайшовся непоганий будиночок, і вже першого вересня Марічка бігла на свій перший дзвоник у новій школі з нового дому.

Мати ж майже три місяці не могла влаштуватися на роботу. Врешті-решт одна з сестер підказала спробувати себе у торгівлі. Тоді Тетяна ще не знала, що маленький магазинчик з побутовою хімією, господарі якого саме шукали реалізатора, стане для неї прихистком і навіть якоюсь розрадою на довгі роки. Це був навіть не повноцінний магазин, а маленький ларьок на зупинці, зовні більше схожий на якийсь вагончик. Зроблений з металу, влітку він розжарювався, а взимку жінка почувалася справжньою капустиною, надягаючи по кілька светрів, аби хоч трохи менше мерзнути. Та ця робота, часто тижнями без вихідних, давала їм з донькою змогу не лише хоч якось існувати, а й не розсваритися остаточно. Не бувати вдома Тетяні стало простіше, аніж спілкуватися з власною дитиною. Марічці було нелегко призвичаїтися до нових однокласників, вчителів, звикнути переходити широкі дороги з нескінченним потоком транспорту. Влитися у життєвий ритм промислового гіганта виявилось набагато складніше, аніж вона думала. Дівчина часто стомлювалася, дратувалася, і, не маючи кому вилити усі свої переживання, бо з подругами якось не склалося, знову

звинувачувала у всьому матір. З кожною сваркою вони віддалялися одна від одної, намагалися боротися з чужим для себе містом поодиночі, не розуміючи, що вже програли йому...

Та час потроху вносив свої корективи. Тетяна працювала, Марічка закінчила дев'ятий клас і вступила до медичного коледжу вчитися на фармацевта. Потоваришувати з однокласниками їй так і не вдалося, тож піти зі школи та спробувати знайти себе у медицині здалося найкращим варіантом. Тим більше, що хімію вона завжди любила, та й хотілося швидше вивчитися і піти на роботу: мама заробляла не так вже й багато, а татові аліменти приходили вряди-годи. Між іншим, він почав навіть частіше телефонувати Марічці, цікавитися її справами, часто повторювати, що непогано було б побачитись. Олега ж Марічка намагалася згадувати якомога рідше, більше не називаючи його татом навіть подумки, коли спогади таки пробивалися. Гранітна плита, під якою дівчина намагалася їх поховати у своїй душі, часом прикидалася невагомою пір'їнкою, а часом ніби товщала, нестерпно тисла, змушувала зупинятися на півдорозі та спрагло ковтати повітря, неймовірними зусиллями проштовхуючи його до легенів.

Навесні Марічці виповнилося вісімнадцять. Їй лишався ще один рік навчання. Стосунки з матір'ю так і залишилися зіпсованими, але, здавалося, без колишньої напруги. Вони просто стали абсолютно чужими людьми, вже не намагаючись знайти точок дотику, хоча Марічка навіть часом допомагала у магазині. Дівчина навчалася на бюджеті та отримувала стипендію, тож на косметику та всілякі дрібниці грошей не доводилося просити. Але всередині літа конфлікт спалахнув з новою силою.

У той день Тетяні довелося затриматися на роботі через прийом товару. Повертаючись додому майже об одинадцятій вечора, вона мріяла скоріше чогось попоїсти та впасти на ліжко, бо на ранок їй знову чекав підйом о пів на шосту та робочий день на ногах. Але тихенько зайшовши до будинку, вона почула приглушені ридання з кімнати доньки. Марічка лежала на ліжку, скрутившись калачиком, та плакала так, що Тетяні стало лячно: що ж такого могло статися?.. Вона обережно торкнулася доньчиного плеча.

— Кицю, що трапилося?

Марічка різко перевернулася та сіла.

— Мамо, а ти знала, що Олег не просто так від нас пішов? Він повернувся до своєї попередньої родини. У нього там донька була, моя ровесниця майже... Мамо, ти знала...

Тетяна зітхнула.

— Звісно, знала. Він спілкувався з ними увесь час, який ми жили разом. І за донькою Олег дуже сумував. Ти, мабуть, не пам'ятаєш, але він навіть до нас додому її привозив.

— Чекай... Мені років п'ять, здається, було, так? — намагаючись погамувати ридання, квапливо проговорила Марічка. — У мене така... аплікація була: слоник фіолетовий, наклеєний на картон. Із букетиком квітів у хоботі. Я пам'ятаю, як заходжу до кімнати, а там на підлозі сидить якась дівчинка і відколупує оці квіточки... Я тоді так плакала...

— Так, доню, це й була Олечка... Він її більше не привозив, бо ти за цього слоника дуже образилася. Та я думала, ти не запам'ятала, а воно бачиш як... А звідки ти зараз дізналася?

Марічка гірко посміхнулася.

— Із соцмереж, мамо. Вирішила Олега знайти, а знайшла його доньку. У неї на сторінці такі фото гарні родинні... Мамо, чому ти не змогла нікого втримати: ні мого батька, ні Олега?! Чому?!

Тетяна аж з ліжка підхопилася.

— Ну, як ти це собі уявляєш?! Не можна людину біля себе втримати, якщо вона цього не хоче! І взагалі, знаєш, як кажуть: відпусти, і усе, що насправді твоє, повернеться...

— То, може, ти й мене відпустиш?

Від цих слів Тетяну аж заціпило. Вона мовчки дивилася на доньку, яка раптом видалася їй такою дорослою, що аж страшно стало. «Донечко, коли ж ти встигла вирости? Чому ж

я не помітила? Де я була у цей час? Я зараз ніби вперше побачила тебе за останні кілька років...»

— Куди я маю тебе відпустити? У мене на тому тижні багато товару буде, я думала, ти мені допоможеш...

— Не хочу! Не знаю. Куди завгодно! — Марічка підхопилася з ліжка і тепер кричала просто матері в обличчя, важко дихаючи та мимоволі раз по раз стискаючи кулаки. — Може, ти й зі мною перевірити хочеш, твоя я насправді чи не твоя? Ти ж нікого не можеш втримати, тобі ніхто не потрібен, то, мабуть, і я не потрібна! Мене тато до себе кличе, то я поїду! Лишайся, лишайся сама! Давай!

Дівчина кричала ще щось, але Тетяна вже не чула. Вона так само мовчки розвернулася та вийшла з кімнати. Жінці здавалося, що на маленький вогник життя, який і так ледь жеврів у неї всередині, щойно плеснули крижаною водою. Та так, що не лишилося навіть попелища. Не лишилося нічого, сама порожнеча — страшна, темна, як найяскравіший день для сліпого, та тиха, як найголосніший гуркіт грому для глухого...

На ранок Тетяна збудила доньку перед тим, як іти на роботу.

— Доню, якщо хочеш, з'їзди. Він твій батько, ви маєте спілкуватися. Але за однієї умови: оскільки від Києва там ще електричкою треба буде їхати, то нехай він тебе у Києві зустріне. Гроші на квиток я тобі на кухні лишила.

Марічка мовчки кивнула та перевернулася на інший бік.

Вже за два дні ввечері вона сідала на потяг із невеликим рюкзаком. Їй навіть вдалося відхопити нижню полицю. Батько нібито зрадив повідомленню, що вони скоро побачаться, обіцяв зустріти. Мама не встигала з роботи, аби провести її, та Марічці й самій було так легше. Її попутником виявився приємний літній чоловік, який знайшов у Марічці «вільні вуха» та увесь вечір розповідав їй про свої життєві перипетії. Зрештою дівчина теж не втрималася і розказала про свої негаразди з мамою та про те, що, надто сильно посварившись з нею, вирішила поїхати у гості до батька. Верхні полиці були вільними, світло у вагоні вже вимкнули, тож ніщо не заважало Марічці пошепки виплескувати бодай на когось весь той біль, який вже кілька днів не давав їй дихати на повні груди. Вона розповіла людині, яку бачила вперше і, мабуть, востаннє у своєму житті, геть усе: про втечі обох батьків, про те, що вважає винною у цьому матір, про місто, у якому так і не змогла відчувати себе вдома.

— У мене немає дому, розумієте, немає! Я сама блукаю чужими вулицями, повертаюсь до чужого дому, сплю у чужій кімнаті... Мені все, все чуже! Я так хотіла у це місто, так мріяла про нове життя, таке яскраве, таке гарне... А натомість що отримала?.. Вчора оно взагалі дивні рядки написалися:

Я у місті не знаходжу собі місця.
Я знесилена, знебарвлена від втоми.
Як зникає із дерев осіннє листя —
Я зникаю у туманах світанкових...

Після її розповіді чоловік якийсь час мовчав, поки Марічка, знесилена власними емоціями, витирала мокре від сліз обличчя, а потім обережно промовив:

— Дитинко, я тобі дещо скажу, а ти просто послухай. Можеш не відповідати навіть. Виходити мені раніше, ніж тобі, то вже вранці не побачимось. У мене онуки твого віку, повір, я знаю, як непросто усе сприймає ваше покоління. А ще я знаю, як глибоко в'їдається в мозок думка про те, що тебе ніхто не розуміє, не любить... Не звинувачуй нікого зі своїх батьків ні в чому. Кожен проживає лише своє життя і буде його так, як може. Ти вирішила спробувати побудувати своє вже тоді, коли захотіла переїхати. Тож тепер відповідай за це рішення! Зроби так, аби дім став твоїм. Вищий чи намалюй якісь картинки, сама купи

якісь дрібнички: статуетку, гарну скатертину чи нові фіранки. Ми теж кілька разів переїжджали, то у мене дружина завжди так робила. Головне — обирай з бажанням прикрасити, з любов'ю! Щодо міста... Це важко, я й сам знаю. Спробуй більше гуляти пішки. Роздивляйся усе навколо так, ніби бачиш уперше. Дозволь собі прийняти місто, і згодом воно прийме тебе. Ну, а щодо стосунків з мамою... Як я вже сказав, життя у кожного своє. Але й помилки теж свої. Зустрінетесь завтра з татом, поговорите. Може, щось з'ясуєш для себе... Але я тобі так скажу: не чекай від цієї зустрічі чогось особливого. Порозумієтеся — добре, а ні — то не засмучуйся. Завжди пам'ятай, що у тебе є мама. Повір, їй з тобою теж не щодня було просто, але вона, я так розумію, ніколи тебе не кидала і не лишала віч-на-віч з твоїми негараздами. І ти мусиш, просто мусиш принаймні поговорити з нею, коли повернешся. І ще почуй: дім — це не будівля й не приміщення, дім — це місце, де на тебе завжди чекають, хай що там станеться. А рідні люди — ті, хто відчинять для тебе двері о дванадцятій ночі, якщо доведеться, і вкладуть спати, якщо тобі не захочеться говорити. Чи, навпаки, слухатимуть до ранку, якщо це буде потрібно. А тепер лягай спати, дитинко. У тебе все буде добре, я впевнений. Нехай тобі щастить!

Марічці не стало сил навіть відповісти. Вона мовчки кивнула, вляглася на полицю, та зморена, майже одразу заснула. Чоловік ще якийсь час задумливо дивився у вікно, потім теж ліг. А коли Марічку вранці збудив гомін пасажирів, сусідня полиця була вже порожньою.

Під'їжджаючи до міста, дівчина не випускала з рук телефона, не наважуючись подзвонити. Вона ще мала якісь сподівання, але думка про те, що батько не приїде, раз по раз змушувала її серце калатати. За кілька хвилин до прибуття телефон таки задзвонив.

— Доню, доброго ранку! Ти вже приїхала?

— Так, я вже майже тут, а ти де?

— Доню, вибачай, твій татко заспав! Я вчора сусіду з переїздом підсобив трохи, то додому вже вночі повернувся. Завів будильника, а не почув... Ти там сама якось доберешся? Там електричка з іншого боку вокзалу їде, до неї ще хвилин сорок, ти встигнеш! А я вже тут тебе точно зустріну!

— Добре, розберуся якось...

— Ну, давай, сонечко, набереш, коли що.

Марічка зітхнула, підхопила рюкзак та вслід за іншими пасажирами попленталася до виходу з вагона. Вийшовши з будівлі вокзалу, дівчина зрозуміла, що не знає, куди йти. Востаннє вона була тут років шість чи сім тому, коли разом з мамою їздила в гості до тіток. Намагаючись згадати дорогу, Марічка навмання повільно пішла праворуч, розгублено озираючись. Раптом до неї гукнув один з таксистів, які чекали на пасажирів:

— Дочко, тобі щось підказати?

Він швидко пояснив дівчині, куди треба йти, і Марічка, подякувавши, поквапилася на електричку. За кілька годин вона була у рідному маленькому містечку. Тут вже тато її таки зустрів, виконавши хоча б цю обіцянку. Майже усю дорогу в автобусі, який повільно петляв вузенькими вуличками, вони мовчали. Дівчина розглядала будинки, здебільшого дерев'яні та невисокі, а Віктор крадькома спостерігав за донькою. Вона була так на нього схожа! Принаймні зовні. Таке ж округле личко, хвилясте темне волосся... Він обережно торкнув Марічку за лікоть:

— Нам виходити зараз.

Дівчина покійно підвелася, схопивши рюкзак, та услід за батьком пройшла до дверей. Мабуть, щось таки тенькнуло у грудях чоловіка від цієї мовчазної покійності, тож на виході він нарешті здогадався забрати у доньки речі. Автобус зупинявся біля ринку. Аби звідси дістатися дому, в якому жили Віктор з матір'ю, потрібно було перейти церковну площу та трохи пройти вулицею. Біля церкви Марічка не змогла не зупинитися. У цьому містечку усі

храми були великими та величними, подекуди навіть збереглися давні дерев'яні споруди, збудовані без жодного цвяха. Храм Покрову Пресвятої Богородиці, біля якого зараз стояла Марічка, з дитинства був для неї найулюбленішим, а зараз видавався просто неймовірним: білосніжний, із золотими куполами, що виблискували на сонці, він вабив дівчину до себе, запрошуючи зайти бодай на подвір'я. І вона вже майже піддалася цьому поклику, але голос батька, який хотів доньку познайомити з якимсь своїм товаришем, зруйнував усю магію цього моменту. Марічка змусила себе ввічливо привітатися і навіть трохи посміхнутися, але найбільше їй зараз хотілося просто зайти до церкви. Здавалося, що там, усередині, їй досить буде стати під куполом, вдихнути запах ладану, і отой тягар, що кілька днів тому ліг на її душу льодяною брилою, виморожуючи просто зсередини, розтане, мов маленька крижинка. Та батько, нічого не помітивши, обережно обхопив доньку за плечі й повів за собою.

Бабуся Інна ніби зраділа приїзду онуки. Марічка ніколи не могла змусити себе звертатися до неї просто «бабуся» чи на «ти». Хоча особливо й нагоди не було: спілкувалися вони ще рідше, ніж з татом. Перекусивши бутербродами, Марічка не захотіла відпочивати, а зажадала прогулятися містом. Вони з батьком трохи походили вулицями, дійшли до центральної площі міста, пройшли парком. Розмова начебто й клеїлася, але була порожньою: Віктор розповідав, коли що нове побудували, де він працював, як їх затопило навесні, скільки трави довелося нещодавно скосити на полі...

Марічка час від часу підтакувала, погоджувалася, схвально хитаючи головою, але не пам'ятовувала жодного слова з цього безладного монологу. Вона просто блукала містом, яке, здавалося, тисло на неї лещатами, обгороджувало з усіх боків невидимими стінами. У них хотілося впертися руками та намагатися розсунути, доки не впадеш геть без сил. А поряд ішла абсолютно чужа людина, яка захоплено щось говорила, не чекаючи на цікавість та розуміння. Повертаючись, дівчина почувала себе такою втомленою, що перечіпалася мало не об кожен камінець. Швидко помившись та посьорбавши трохи якогось супу, вона впала на ліжку й міцно заснула, хоча за вікнами лише опускалися сутінки.

Вранці з'ясувалося, що якийсь Вікторів друг запросив їх з донькою у гості. Ну, точніше, як запросив... Йому щось треба було допомогти, а дізнавшись, що у Віктора гості, їм запропонували прийти разом: чим більше робочих рук, тим краще. Цю інформацію Марічка витягла з батька, доки снідала бутербродами з чаєм, водночас міркуючи, що треба б хоч на вечерю чогось нормального приготувати. Каші якоїсь зварити, чи що? Може, плову зготувати? Так, як мама іноді готує, з овочами, з купою приправ... Раптом вона зрозуміла, що відволіклася, поринувши у свої думки й дмухаючи на гарячий чай.

— Давай ти сам підеш до свого друга, а я ще містом погуляю, добре? — миролюбно запропонувала дівчина. — Ти зробиш, що хотів, а я пройдуся, зазирну до колишніх сусідів, повернуся і щось смачненьке на вечерю приготую. М-м?

— Доню, ти що? Чого ти сама блукатимеш? Та й до кого ти підеш? Вони вже, мабуть, тебе забули... Та й взагалі: ну хіба ж ти приїхала незрозуміло з ким спілкуватися?..

Марічка на мить завмерла, пильно дивлячись на батька, ніби бачила його вперше в житті, а потім гупнула чашкою об стіл так, що половина чаю виплеснулася на клейонку.

— Ні, тату, звісно, ні. Я приїхала для того, аби зранку на вокзалі мене назвав дочкою якийсь незнайомий чоловік.

Віктор здивовано дивився на доньку, нічого не розуміючи. З-за його спини визирала бабуся Інна. Марічка перевела погляд на неї.

— Дякую за гостинність, Інно Василівно, усе було дуже смачно, особливо чай, — іронічно посміхнулася дівчина.

— Ти надто схожа на свою матір, — невдоволено стиснула губи та.

— Судячи з усього, мені варто цим пишатися.

Не кажучи більше ні слова, Марічка підвелася з-за столу й пішла до кімнати, яку їй

виділили. Швидко закинувши до рюкзака дрібнички, які встигла вчора витягти, вона повернулася на кухню.

— Я дарма це зробила. Вибачте, що завдала зайвого клопоту, мені час повертатися.

— Та ти щойно приїхала... Чого ж ти... — пробелькотів Віктор.

— Нічого. Можеш не проводити, я дорогу пам'ятаю.

З дому дівчина майже вибігала, боючись та сподіваючись водночас, що батько спробує її зупинити і побачить доріжки від сліз на щоках. Мабуть, аби він це зробив — наздогнав, пригорнув, погладив по голові, вибачився, — вона лишилася б і спробувала почати усе спочатку. Але, вочевидь, він так розгубився, що не встиг навіть вийти з кухні. Або не захотів...

Дорогою до зупинки Марічка таки забігла до улюбленого храму. Впавши на лавку на подвір'ї, захлинаючись сльозами, дівчина обіцяла чи то Богові, чи то самій собі, що, повернувшись, навчиться вишивати, малювати, оздобить свою кімнату чим завгодно, пішки обійде хоч усе місто, поговорить з мамою... Навколо ходили якісь люди, певно, служки при церкві, але вони не турбували дівчину, за що та була їм безмежно вдячна. Крижана брила таки почала танути, виливаючись гіркими сльозами. Вже коли Марічка трохи заспокоїлася, до неї підійшла якась бабуся, простягнула серветку та пляшечку води. Дівчина узяла та подякувала кивком, не в змозі вимовити й слова, наче разом зі сльозами закінчилися й слова. Але старенька лише лагідно посміхнулася і, погладивши Марічку по голові, пішла геть. І від тої невимовної теплоти, мовчазної ласки чужої людини крига розтанула остаточно...

Вже сидячи в електричці, Марічка дивилася у вікно та мовчки, але від усього серця, промовляла до міста: «Ти знаєш, я повернуся. Обов'язково повернуся. Назбираю тільки трохи сил... Я ходитиму твоїми вулицями, дихатиму твоїм повітрям, вестиму з тобою таку ж розмову, як зараз, тільки значно довшу. Я завше любитиму тебе! Я знаю, що ти чекатимеш на мене, як чекаєш на усіх своїх дітей. Вибач за цю недолугу спробу порозумітися з тобою. Колись я все виправлю. Чекай на мене...»

До вагона ввалилася велика галаслива компанія хлопців. З колонки, яку ніс один з них, відчайдушно тягнув Вакарчук: «Я їду додо-ому-у, до тебе додо-ому-у...» Марічка посміхнулася, дістала телефон (а від батька, до речі, жодного пропущеного) та набрала номер матері.

— Мамусю, привіт... Ні, що ти, нічого не сталося. Я просто хотіла сказати, що дуже люблю тебе. І що я вже їду. Куди?.. Додому, мамо, додому...

Післямова

Це оповідання я писав майже рік. Почав тоді, коли познайомився зі своєю троюрідною сестрою. Наші бабусі ще жили мирно, а от їхні діти через якісь дурні примхи побили горщики, розлетілися країною, мов ті птахи, і до рідного напіврозваленого гніздечка вже ніхто ніколи не повернеться. Через це ми й почали спілкуватися так пізно. Але, мабуть, ми народилися якимись спорідненими душами, бо, хоча й живемо в різних містах, щодня спілкуємося так, наче ми рідні (причому я відчуваю себе старшим, хоча насправді навпаки). Отож, уся ця історія — правда. Я змінив лише імена та домислив деякі деталі, намагаючись уявити, що відчувала та трирічна дитина, сидячи на порозі свого життя...

Микола Барабаш*(Шандриголівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів
Лиманської міської ради Донецької області, 11 клас)***«Хто в любові не знається, той горя не знає...»**

(Феєрія. Уривки)

Дійові особи*Леся* — юна відьма.*Михайло Яковенко* — коханий Лесі, панський син.*Оксана Сидоренко* — єдина серед людей подружка Лесі.*Павло* — хлопець Оксани.*Панаска Терпелиха* — місцева пліткарка.*Тесляриха* — сусідка панів Яковенків.*Зорян* — перелесник в образі змія.*Нечистий* — чорт.*Мавки: Рута* (із червоним волоссям), *Весняна* (із зеленим волоссям), *Сіяна* (з блакитним волоссям), *Лагода* (із синім волоссям), *Рада* (із чорним волоссям).*Русалки: Вербичка, Веселка, Яринка, Полудниця.*

На правому березі невеликої, але досить глибокої річечки Явориці височів темний ліс. Люди казали, що водиться там нечиста сила, яка хапає заблукалих мандрівників і веде за собою на вірну смерть. Дуже важко втриматися від спокуси не йти тим шляхом: він тебе манить, гукає, чарує настільки, що ноги самі туди йдуть. І тільки-но потрапляєш до лісу, то неначе вплітаєшся в липку павутину мани, яка паморочить свідомість, обмежує думки, причаровує, тягне у глиб, мов у прірву. Мало хто повертається додому, а ті, кому щастить дістатися домівки, втрачають розум назавжди і блукають, як мана, степами та ярами. Однак надто далеко треба обходити той ліс, і люди (особливо ледачкуваті та хворі) все одно ходять через нього, маючи надію, що їх така доля мине. Бува, що ми-нає, але лише хворих людей.

На лівому березі Явориці стояв, занурений у зелену ковдру верхівок дерев, невеличкий хутір Великі Савиці. Чому він так називався, ніхто не знав. Найбільш дивувало те, чому його назвали саме великим, оскільки людей там споконвіку мешкало небагато. Хатинок усього було близько сорока і всі маленькі, зі старими солом'яними дахами, зі старанно вимазаними блакитно-білими стінами, що виглядали сяючими плямами крізь гілки кучерявих лип, колючого терену та запашної калини.

Серед хатинок вирізнялася величчю та пишністю панська господа: уся така гарна-прегарна, з мальовничими віконцями й золотим півником на самому вершечку даху. А двір був занурений у густу ковдру з яскравих мальв та встелений килимом із запашних чорнобривців. Ось саме тут і жив пан Яковенко зі своєю дружиною та двома синами. Старший був Михайло — дуже гарний на вроду парубок з карими очима та чорним кучерявим

чубом. Його погляд змушував опускати очі навіть найзухвалішу дівку хутора, а статура наводила жах на місцевих бешкетників. Було в нього небагато вад: дуже любив залицятися до дівчат (а вони й не заперечували); по сусідніх селах та хуторах міряться силою з іншими парубками, часом не розраховуючи сили, а від усякого злого слова запалюватися, мов сірник, і тоді вже ніяка сила не могла його стримати від помсти. Молодший Івасик не вдався на вроду, як Михайло, але був добрим та привітним хлопцем, мріяв старанно навчатися в Київській академії мистецтв, про що весь час наполегливо благав батька. Усіма силами намагався пан відмовити молодшого сина від «дурниць». Батько не хотів його відпускати так далеко, але після погроз сина втопитися в Явориці все ж таки поступився. Аби хоч трохи заспокоїтися, вирішив поїхати разом із сином до славетного Києва, щоб влаштувати його на навчання, лишаючи жінку і старшого сина Михайла господарювати на хуторі.

Господарство Яковенків було невелике, тому працювали на них лише двоє наймитів: пастух Петро та Леся — молода, дуже вродлива дівчина з довгим чорним густим волоссям, блакитними очима, рожевими соковитими вустами та тендітним станом. Настільки гарна, що неможливо було відвести від неї погляду, а від її веселого щебетання серце в парубків починало калатати, як навіжене. Пастух опікувався худобою, а Леся допомагала родині поратися по господарству: прала, варила їжу, прибирала в будинку та на подвір'ї. Пані наймичку любила, наче рідну дитину, і пробачала будь-які помилки. Дуже давно Леся з'явилася в цій родині, але за яких обставин, ніхто не знав. Місцеві жінки дуже хотіли дізнатися, звідки вона, якого роду та хто її батьки, а не дізнавшись, починали пліткувати, часом вигадуючи такі нісенітниці, що й сказати гріх. Багато разів намагалися сусіди донести пані Яковенко усю «правду» про її улюбленицю. Чого тільки не казали: і про вечорниці на пагорбі за селом з чортами, і про балачки з лісовими мавками, і про прокляття, котре переслідує дівчину, і про злі чари, які дівчина може наслати на родину. Пані на це тільки відмахувалася: вірити пліткам вона не збирається.

А Леся тільки сміялася з тих вигадок (а були це не зовсім і вигадки), швидко біжучи до лісу, щойно на небосхилі з'являвся жовтий місяць. Там на неї завжди чекали вірні подружки-красуні: русалки та лісові мавки. Інколи в гості залітав перелесник, але Леся не дуже хотіла його бачити, бо він все благав її бути з ним навіки разом. Та її серце давно таїло в собі велике почуття: кохала юна відьма панича Михайла, хоч і не знала, що із цим робити...

***

У темну кімнату зайшла невисока тендітна тінь. Старі мостини під босими ногами тихо скрипіли від кожного руху, тому дівчина намагалась йти якомога обережніше. З усіх кутків за нею спостерігала нечиста сила — відьма відчувала це. Вона підійшла до вікна і смикнула тонку фіранку вбік, впускаючи у приміщення місячне сяйво та слабке мерехтіння зірок. Доріжка небесного світила розлитим молоком бігла по підлозі, доки не зупинилася на чіємусь обличчі.

Леся затримала дихання та заплющила очі. Перед нею на ліжку спав панич. Леся тяжко зітхнула. З її тілом та думками відбувалось щось надзвичайне.

За вікном світ немов перекинувся: двір заповнили холодні промені місяця, загудів вітер, заревів, неначе розлючений розбійник, намагаючись розбити своєю силою все навкруги. Важка чорна хмара почала повільно ковтати дрібні зірочки, залишаючи за собою лише темну порожнечу. У лісі почали гучно вити вовки та жалібно кричати сичі. З річки долітало гучне ревіння водяного бугая та плач якоїсь невідомої істоти. Леся з тривогою розуміє, що дозволяє собі зайве, а природа наполегливо попереджає про це. Від хвилювання

вона відчуває крижаний шмат у горлі. З вуст зривається тихий стогін самої душі. Вона добре розуміє, що їй не слід заходити до цієї кімнати, але спокуса була сильнішою за неї. Перед дівиною важкий вибір: піти геть чи залишитися?

Темні густі кучері парубка спадали на високе чоло, і відьма не змогла втриматися від спокуси прибрати їх. Кінчиками пальців вона веде від скроні до підборіддя: руки тремтять, неначе у хворої людини, і від цього стає майже смішно. Леся кривить губи й намагається не закричати від почуттів, що розривають її десь між легенями й серцем. Колись вона розлюбить, зможе подивитися йому прямо в очі без усякого божевільного страху, що змушував коліна підгинатися, заговорить з ним на рівних, так само яскраво посміхаючись, і, напевно, навіть зможе обійняти хлопця без збентеження.

Але цього ніколи не трапиться, впевнена дівчина, її сил вистачить лише на палкий погляд здалеку і ледве чутне привітання. Навіщо себе обдурювати — вона розлюбити не зможе. Ні!..

«...Господи! Як же боляче, як розриває душу і крає серце це почуття! Дай мені сил витримати або спали мене до останньої вуглики!..»

...Михайло міцно спить...

— Дай мені хоча б якийсь знак, що я не байдужа твоєму серцю, — шелестить самими губами у бездумному запамороченні відьма, нервово стискаючи пальцями сорочку.

За вікном запалала сліпуча золота блискавка, і Леся злякалася, що Михайло прокинеться від несподіванки, помітить її — схвильовану, таку безтямну і закохану, — про все здогадається й більше ніколи не заговорить, не подивиться в її бік. Але все лишилося без змін, лише хтось почав наполегливо стукати у віконце. Леся блідне й вирішує відчинити непроханому гостю, бо вже здогадалася, хто це.

— Мила моя, що ти тут робиш? — почула улесливий голос перелесника. Дівчина стискає губи й злісно дивиться на змія. Той смужкою повзе крізь маленьку щілину, а його сяйво жаром укриває підлогу, пропалюючи в ній маленькі дірочки. Леся заплющує очі й долонею тягнеться до шиї, шукає рятівний предмет, але на ній нема нічого — хрестик так і залишився лежати на перехресті, відданий чорту на радість. Дівчина тихо шепоче молитви, щоб Михайло не прокинувся і не побачив цього диявола.

Перелесник востаннє замерехтів золотом і в одну мить перетворився на парубка: русе волосся впало на чоло, ховаючи зелені змієві очі. Лесі це все не подобалося.

— А ти що робиш тут? — дівчина тиче пальчиком у груди змія, пошепки роздратовано додаючи: — Зо-ря-не.

— Милуюсь тобою, — перелесник посміхається солодко, та все одно хижакувато. Він низько нахилиється над нею, майже торкаючись чолом її чола, швидко вдихає запах її волосся. Перелесник одразу відчув запах роси, мокрого жита і польових квіток, приправлений густим ароматом шляхового пилу та духу нечистого. — Ти ходила до перехрестя?

Леся кидає на змія погляд, в якому читається втома, стурбованість і надія. Вона не хоче знати, звідки йому відомо, тому ледь помітно киває головою. Перелесника це бентежить, і він обіймає дівчину за плечі.

— Я хотіла лише причарувати Михайла, але чорт... — Зоряну не потрібно знати всіх подробиць, і так зрозуміло, що нечистий посміявся з неї й відпустив додому.

— Тому прийшла спробувати зачарувати його сплячого? — змій усміхається якимось криво та негарно.

— Я не знаю, як вчинити, аби не нашкодити йому, — Леся хмурить брови.

— Я тобі покажу, як це робиться! — голосно сказав перелесник, а відьма зашипіла на нього, неначе змія, потім із сумнівом глянула на сплячого хлопця. В грудях стало легко й важко водночас. Серденько ось-ось припинить битися, і земля зникне з-під ніг.

— Покажи, навчи, — голос міг би тремтіти, але дівчина вже втопилася від цих почуттів, від болю в душі та безнадійних сподівань, тому лише сміливо встає на коліна перед ліжком, пильно вдивляючись у спокійне обличчя сплячого хлопця. Чи не прокинеться він від цього?

Немов прочитав думки дівчини, перелесник прошепотів:

— Не хвилюйся, він нізащо не прокинеться.

Леся підняла очі на змія, в її погляді блиснула іскра жаху, на що парубок лише криво посміхнувся:

— Та живий він! Просто завдяки чарам сон став міцнішим.

— То що мені робити? — Леся схилила голову на плече і подивилась у спокійне обличчя Михайла. В грудях клекотіло страшне бажання до нього доторкнутися хоча б кінчиком пальця. А хлопець спав міцним юнацьким сном.

— Спляча людина дуже вразлива, — повільно почав Зорян, а дівчина уважно слухала, вбирала в себе всі слова, щоб нічого не забути, нічого не пропустити, щоб чарування вийшло вдалим.

— Добре, повторюй за мною: «Дівка з лісу виходила, коромисло важке несла, дерево міцно зачепила — так до Михайла з біллю... — перелесник промовляв ледве чутно, та відьма намагалася не дихати, щоб повторювати усе без помилок, і голос її звучав так рівно, що ніяких сумнівів не було — вона дійсно жадає кохання Яковенка, ох, як жадає... —... дійшла мука не тілесна та не душевна, а сердешна та любовна. Щоб Михайло мене любив, щоб до інших не ходив, нікого не знав, з мене погляду не зводив під місяцем чи під сонцем...»

У Лесі перед очима кружляли зірки, але вона до останнього шепотіла магічні слова, бо схопилася за єдину надію і не збиралася її відпускати. Вона так захопилася тим чаклуванням, що зовсім не помітила злої посмішки на гарному обличчі Зоряна. Леся заплющила очі:

—...Ні рукою чужою слів моїх не скасувати, волі моєї не зламати, а збутися тому, що мною бажалося, що мною створювалося...

Поруч почувся тихий сміх, що з кожним новим звуком зростав та зростав. Перелесник уже втирав сльози від сміху, як нижня губа Лесі почала тремтіти. Невже і він надурив її? Знову!..

Мокра доріжка з'являється на щоці відьми, а перелесник дивується: невже вона (вкотре) образилася на нього? Адже він хотів просто її повеселити.

Гість уже хоче простягти долоні до дівчини та обійняти, але та різко схоплюється з місця, притискається до найближчого кута, звідки ходу немає зовсім, і від цього ще з більшим переляком дивиться на Зоряна.

— Янголе, я пожартував, — Зорян хапає Лесю за тонке зап'ястя і тягне до себе, його голос звучить так солодко.

— Як мені все це набридло, — Леся тремтіла, як і її слова.

Вона поглядом впивалась у холодні змієві пальці, які із силою здавлювали руку. Зорян продовжував зачаровано дивитись на неї, не зводячи прекрасних блискучих очей.

— Просто скажи, що тобі потрібно від мене? Чого ти так поводишся?

Леся підняла голову і глибоко зазирнула в зелені очі: «Не муч мене, досить». Перелесник з острахом роздивлявся бліде обличчя відьми, намагаючись запам'ятати кожен його рисочку, кожен зірочку в сумних блакитних очах дівчини. Що він зробив? Зорян вже давно перестав розуміти, що відбувається. Йому здавалось, його дії були звичайними для нього — демона-спокусника. Але усі чари, що він направляв на Лесю, не діяли. Навпаки, верталися до Змія і змушували його з подвійною силою закохуватися у відьму. Враз спокусник оговтався і все швидко перекинув на жарт.

— Це ти припини. Чуєш? — Зорян тяжко зітхає та заплющує чарівні очі. — Ти неначе вбити мене хочеш.

Леся висмикує зап'ястя з міцної руки, відскакує від Зоряна. Вона дрібно тремтить, ніби її облили холодною водою. Дівчина дивиться здивовано, не вірячи в почуте. Перелесник стискає пальці в кулак. Більше він до неї не доторкнеться.

— Я не люблю темряву і не закохана в зорі, — тихо шепоче відьма, обіймаючи себе руками за плечі.

— Я знаю, — перелесник посміхається занадто сумно і гірко, так, що Лесі стає шкода його до сліз, — ти полюблюєш сонячне світло...

На вулиці проспівали перші півні. Погляд змія стає схвильованим. Він блискавкою пірнає у відкрите вікно, залишаючи Лесю на самоті. Дівчина дивиться, як небо поступово світлішає, а рожева лінія над небосхилом змушує мружити очі. Треба йти геть, бо Михайло має скоро прокинутися...

Ось-ось перші промені сонця поцілюють холодну землю, а Леся піде готувати сніданок для пані та її сина. Сусідки знову будуть пліткувати за спиною, поки вона нестиме воду, все буде, як раніше...

***

— Чого ти така засмучена сьогодні? — з турботою в голосі запитала Оксана Сидоренко — єдина серед людей подружка Лесі, котра знала таємницю її здібностей. Дівчата сиділи під альтанкою та плели вінки. Оксана швидко перебирала у пальцях стебла червоного маку, барвінку та хмелю, деінде траплялися смужки пшениці та широке листя калини. Леся зав'язувала на віночку довгі стрічки: червона — то кохання, зелена — то краса та молодість... Оксана грайливо тягнула кольорові смужки на себе, кидалася дрібними квітами. Дівчатам було весело разом: удвох вони забували про все.

— Хотіла причарувати Михайла, але нічого не вийшло, — удавано байдуже мовила Леся, накриваючи голову готовим вінком. — Ну, як тобі?

— Зачекай! — Оксана підстрибнула на місці й грізно подивилася на подругу. — Як це «хотіла причарувати Михайла»? Яковенка? Ти не здуріла, бува, дівко?

— А чого одразу «згуріла»? — відьма насупила брівки, стискаючи долоні в кулак. — А ти що, хіба не помічаєш: він такий чудовий?

— Гм... Хлопець як хлопець, — Сидоренко уперлася руками в боки, і голос її звучав звичайно, неначе тільки Леся помічала сонячну усмішку та добрі очі панича. — Ну то як, вдалося причарувати?

— А ти бачила, щоб Михайло був поруч зі мною? — різко відповіла відьма.

— Ви розмовляли сьогодні рано-вранці. Я чула, — замислившись на секунду, промовила Оксана.

Від цих слів Лесі захотілося сховатися, запастися під землю, щоб ніхто не міг її більше бачити. Дівчина чудово пам'ятала сьогоднішню бесіду, від якої коліна й досі тремтіли.

Вона, як звичайно, поралася на городі, коли до неї підійшов Михайло і зненацька почав захоплено розповідати про свій сон. Леся від цього зблідла, але продовжувала посміхатися й уважно слухати. А в тім сні блукали мавки по лісі, русалки співали сумні пісні про кохання, чорти танцювали на перехресті, й від стукоту їх копит пилюка темною хмарою здіймалася в повітря. Потім темряву розрізала сліпуча блискавка, і крізь шум хвищі Михайло чув тихий ніжний голос дівчини (він чув її — Лесю!). І хоча в тому сні сипалися з неба золоті зорі, які вибухали, торкаючись землі, цей дивний голос заспокоював парубка й змушував посміхатися, почуватися безпечно. Дівчина щось казала, але тих слів неможливо було розібрати, і її мова лилася, неначе ніжний передзвін. Він спитав, що б це могло означати. Однак Леся на це відповіла, що то дурниці, а у самої серце боляче билося в грудях, мріючи пташкою піднятися до самого неба. Було жарко і холодно водночас.

Надія, що чаклування спрацювало, танцювала веселий танок у голові дівчини, але вона опанувала себе. Михайло погодився з тим, що сон — то дурниці, яскраво посміхнувся і пішов допомагати друзям готуватися до святкування дня Івана Купала, який був уже сьогодні. Необхідно біля річки обрати місце для проведення свята, добре його прибрати, очистити від гілляк та застелити зеленню й квітами, знайти підходяще дерево (Марену), виготовити солом'яне опудало (Купала), довкола якого буде гуляння. І Леся залишилася на самоті...

— Краще б я з ним не розмовляла, — ледве чутно промовила відьма і зняла з голови вінок.

— Пташечко, ну чого ти? — Оксана швидко зрозуміла настрій подруги, тому міцно обійняла дівчину за плечі.

Леся долонями змахувала гарячі сльози з обличчя. Їй нічого не хотілося, навіть бажання привітати русалок та лісових дів не було, а йти на свято до берега тим паче!

— Я нікуди не піду, — тихо мовила вона, торкаючись тремтячими пальцями червоних маків і зворушливих маленьких волошок, що своїм кольором так пасували до її очей.

— Ну-у-у! — Оксана не хотіла чути ніяких відмовок, тому одним різким рухом начепила свій вінок на голову подруги й піднялася на ноги прямо перед відьмою, насідаючи зверху: — Ти підеш на свято! Годі вже так убиватися за цим Яковенком, адже сьогодні — час розваг! Як відьма, ти повинна це розуміти.

— Там буде він... — Леся не встигла договорити, оскільки була зупинена долонею подруги.

— Ні-ні-ні, ніяких хлопців! — Оксана почала швидко вимахувати руками. — Я навіть до Павла підходити не буду, поруч із тобою ходитиму весь час!

Леся посміхнулася:

— Тоді я буду почуватися винною. А якщо він захоче пострибати через полум'я? Може, наші руки залишаться зчепленими, — мрійливо прошепотіла останні слова Леся, на що й сама Сидоренко прикрила очі та сховала легку усмішку в долоні. — Добре, вмовила!

— Тоді хутчіш ходімо! — Оксана вхопила подругу за тонкі зап'ястя і потягла за собою.

Дівчата, тримаючи свої вінки, щоб ті не впали з голови, побігли швидше до річки. Сонце вже заходило, тому починалося велике святкування і зазвучали перші купальські пісні:

Ой ти, зелена зеленице!
Ой ти, молода молодиче!
Ой вийди, вийди на вулицю,
винеси дівкам купайлицю...

Польова русалка, яка до цього тихо спостерігала з високої трави на галявині за двома подругами, піднялася та прошепотіла їм услід: «Нехай ваші вінки знайдуть ті, кого люблять ваші серця!» Задоволена своїм щирим побажанням вона зникла в останніх променях сонця.

Музика дзвеніла, закликаючи кожного у жвавий танок. Парубки хапали дівчат за руки та тягли їх у коло, ті голосно кричали, сміялися. Сусідка Панаска завзято витанцьовувала, їй не поступалася Тесляриха, покруктуючи від болю у хворому коліні. Сміх розходився навколо, наче вранішній туман. Леся сама здивувалася, що її поганий настрій умить кудись зник. А коли вона помітила вогняні стовпи багаття, то й зовсім забула про всі прикросці. Старші підкидали на поживу вогню товсті гілки дуба та клена. Полум'я грайливо потріскувало. Через такий вогонь буде складно перестрибнути, але Леся впевнена, що охочих буде безліч. Оксана одразу ж угледіла в натовпі Павла і помахала тому рукою, широко усміхаючись. Кидати подругу вона не збиралася, як і пообіцяла.

Леся запримітила красивий ряд тоненьких верб біля самого бережка. Дівчина не пам'ятала, щоб вони росли тут раніше, але тільки-но маленькі дерева привітно кивнули, вона зрозуміла, що то були мавки, які перетворилися на рослини, щоб подивитися на свято. Краєм вуха Леся почула плюскіт води й була готова розсміятися вголос, бо і русалки не лишилися осторонь і спостерігали за тим, що відбувається навкруги, хоча вони любили в цей час заманювати гарних юнаків на саме дно або ж танцювати десь на галявині далеко від чужих очей. Якщо зараз з неба впаде золотий спалах і з'явиться Зорян, то Леся ні крапельки не здивується, а навіть буде йому рада, забувши всі-всі образи.

Оксана вже потягла подругу в танок, але Леся зупинилася на місці. Плечі стиснулися так, що заболіли ребра, на неї ніби вилили відро крижаної води. Погляд переляканих блакитних очей дивився в одну точку — прямо в очі Михайла. Той одразу ж помітив появу двох дівчат на святі і тепер стежив за кожним рухом Лесі.

На губах хлопця з'явилася легка усмішка, від чого серце відьми зупинилося на мить і шалено забилося знову. Оксана швидко все зрозуміла. З хитрою усмішкою підштовхнула подругу в бік Яковенка, після чого побігла за руку з Павлом стрибати через вогнище. Десь тривожно загомоніли верби, а вода в річці заплескала гучніше. Леся залишилася одна. Увесь шум і веселощі потонули в шаленому стукоті серця. Михайло навпроти. Нікого більше на всьому світі. Парубок зробив крок у її бік, і Леся перестала дихати. Але усмішка хлопця стримувала дівчину від ганебної втечі. Парубок зробив ще один крок, і ще, і ще, і ось він зупинився поруч з відьмою.

— Привіт, — голос звучав тихо і якимось сором'язливо.

Леся похилила голову, ховаючи погляд.

— Ти сьогодні якась дивна. Бігаєш від мене увесь день, неначе я тебе образив.

— Що ти, ні! Просто... — дівчина закусила нижню губу, боячись сказати правду, яка була занадто гіркою навіть для відьми.

Михайло примружився:

— Просто що?

Леся тяжко зітхнула, роздивляючись під ногами тоненькі стеблини травиці:

— Просто нічого.

— Ти завжди така, — Михайло доторкнувся до холодної долоні дівчини, переплітаючи свої пальці з її, — дивна, замкнута. Вічно ховаєшся від усіх, тільки з Оксанкою спілкуєшся. А вночі біжиш до лісу, ніби в нім єдиним твій порятунок.

Частково так і було.

— Лесю, скажи мені правду, — тихо попросив Михайло тремтячим голосом, від чого у дівчини всередині все стиснулося.

— Що тобі розказати? — так само відповіла вона, тепер задивляючись в його очі.

— Все, — одними губами прошепотів Михайло, а після трохи голосніше додав, неначе набравшись сміливості: — Ти хотіла мене причарувати?

«Ось він — мій кінець. Де там той Зорян, який може перетворити мене на вихор жаринок?» Леся посміхнулася якимось дуже криво, нещиро, болісно:

— Чого ти так вирішив?

Вона не хотіла це знати, і взагалі краще б вона пішла за Оксаною стрибати через вогнище чи до річки пускати вінки, а після співати пісні разом із русалками. Так ні ж, її знову якась невидима сила змусила лишатися на місці.

— Я згадав уривки сну, і там була ти, — Михайло зітхнув, — розмовляла із золотою іскрою, яка вчила тебе чарувати. Ти казала, Боже, ти казала: «Щоб Михайло мене любив, щоб до інших не ходив, інших не знав, з мене погляду не зводив під місяцем чи під...»

— ...сонцем, так? — Леся заплющила очі. — Це правда.

— Навіщо ти теє робила?

Цих слів дівчина злякалась. У погляді заблищали сльози, які вже були готові сіллю розрізати тонку шкіру щік. Відьма стиснула зуби, не маючи сил щось казати на своє виправдання, бо його в неї не було.

— Боже, Лесю...

— Пробач, я лише... — слів справді не було.

Михайло схопився долонями за обличчя дівчини, змушуючи її дивитися прямісінько йому в очі, не дозволяючи впасти. Великим пальцем хлопець витер сльози, тепло усміхаючись.

— Тобі не потрібно було цього робити... — друга, третя краплі зірвалися з довгих вій Лесі; Яковенко стишив голос і додав: — ...бо я і так причарований тобою, ще з тієї миті, коли побачив уперше.

Усі звуки відновилися. Леся була впевнена, що руки Оксанки та Павла так і залишилися зімкненими, а вінки запливли так далеко, що їх неможливо було знайти. Пісні звучали у голові, і їх хотілося повторювати. Але не зараз, бо перед нею стоїть Михайло і так казково усміхається. Лесі на мить здалося, що в неї вирости величезні крила. Що він казав?

— Ти...

— Так, — Михайло притулювся своїм чолом до чола дівчини, заплющуючи очі, — моя відьмо, пішли шукати цвіт папороті.

Слів не залишалось, і тому Леся тихенько кивнула головою, ковтаючи вже нікому не потрібні сльози, і вперше усміхнулася так яскраво і солодко, що Яковенкові забракло повітря.

Схопившись за руки, закохани побігли понад річку до лісу, весело сміючись. Вони були цілком упевнені, що ніякі негаразди більше не торкнуться їхніх сердець...

Щойно вони прибігли до лісу, як у небі гучно гримнуло, і перед ними у світлі блискавки вироста грізна постать Зоряна. Його чоло було насуплене від гніву, а ніздрі аж рухалися від важкого дихання. Кошлате волосся немов жило окремим життям: то поверталось в напрямку закоханих, то підіймалося ніби від шаленого вітру.

— Що, голубки, все ж таки поєднали свої нікчемні серденька? — роздвоєний язик постійно з'являвся між тонких скривлених губ. — А я, Михайле, був певен, що вона тобі байдужа, навіть намагався допомогти причарувати тебе, вдаючи, що співчуваю.

— Зоряне, заспокойся! Що з тобою діється? — дивлячись на змія переляканими очима, несміливо спитала Леся.

— Щ-о-о-о зі мн-о-о-о-ю к-о-о-о-є-є-є-тьс-я-я-я!? — гримнув Зорян і одразу додав: — Я заспокоюся лише тоді, коли ти будеш зі мною! А це (чуєш!) так і буде! Мені набридло плазувати перед тобою та спостерігати, як ти ходиш слідком за оцим гульвісою! Що він тобі дасть? Ні-чо-гі-сінь-ко! А я покладу весь світ до твоїх біленьких ніжок. До речі, ха-ха-ха, а цей бовдур знає, що ти — справжнісінька відьма?

Ліс миттю потонув у темряві. Здійнялася страшена буря, зриваючи з дерев листя та підхоплюючи з землі сухе гілля. Блискавка біла навколо закоханих, не даючи можливості зійти з місця.

— Облиш її! — Михайло затулив собою кохану. — Я добре знаю, хто вона така, і кохаю, незважаючи ні на що! Забирайся звідси геть, бо пожалкуєш! Я все одно не віддам тобі Лесю!

— Дрібненький чоловічку, — ще дужче зашипів Зорян, звиваючись гадом кругом закоханих, — ти не знаєш, кому погрожуєш!

Блискавки все частіше й частіше почали сипатися з неба на землю. Змій у гніві ревів зі страшенною силою, наводячи жах на все живе довкола. Навкруги скреготало, тріщало та гуготіло.

Леся з усієї сили обхопила руками Михайла, заплющуючи свої гарні великі очі. Їй здавалося, якщо вона його відпустить, то втратить назавжди. Дівчина тремтіла від погрозливої мови Зоряна.

— Лесю, люба моя, не гніви мене! Ходімо зі мною! — погрозливо «нявчав» перелесник.

— Я з тобою не піду! Я ненавиджу тебе! — в розпачі закричала дівчина.

— Вона ніколи з тобою не піде! Леся — моя наречена! — Михайло кинувся на ворога з товстою гілкою старого клена і почав з усієї сили дубасити нею супротивника.

— Ах ти негіднику! — завищав від болю Зорян, скрутившись у бублика і здійнявши страшений вихор. Повітряне кільце все збільшувалося і збільшувалося. Разом з ним ріс і ворог. Перелесник став учетверо більшим.

— Досить з мене! — заgrimів Зорян.

Могутня блискавка вдарила в Михайла. Хлопець упав на землю, немов скошена билина.

— Леся ніколи не дістанеться тобі! — заревів Зорян.

Дівчина припала до бездиханного тіла коханого. Розпач і безсилля розривали її серце. Вона взяла в долоні його обличчя і почала голосно кликати:

— Михайле! Любий! Розплющ очі! Не лишай мене з ним або забери із собою!

Гіркі сльози зрошували мертве тіло хлопця. Дівчина гукала, благала, але все було марно. Їй захотілося пригорнути тіло коханого до себе і міцно обійняти. Щойно вона взялася своїми тоненькими рученятами за міцні плечі Михайла, вдарила ще одна блискавка, і він враз перетворився у хмару і швидко підійнявся вгору.

— Ха-ха-х! Тепер ти ніколи його не побачиш. Віднині він буде рясним дощем, який розсипатиметься на дрібні краплі. Ти навіть до купи зібрати його не зможеш. А ти тепер, хочеш не хочеш, все одно залишишся зі мною, — гикнув зі злістю змії.

Небо зробилося ще чорнішим. Вітер з більшою силою завив серед густого гілля. Зірвані з дерев дрібні гілки боляче впивалися в тіло дівчини.

— Ні, Зоряне, — гнівно відповіла Леся, — ти забув, що я відьма, тобі не слід бути таким упевненим...

— Що твої чари проти моїх? — глузливо прошипів перелесник. — Ти дрібна комаха проти мене!

Тільки-но закінчив Зорян говорити, як обличчя Лесі стало зосередженим та грізним. Перелеснику здалося, що вона навіть виросла. Дівчина підняла руки догори. В цей час із небес на неї зійшов широкий промінь блакитного світла. Відьма одразу вирвала з нього шмат і жбурнула в змія. Той завищав, як пес, і розсипався на дрібні крихти полум'я. Леся миттю підняла хвилю з Явориці й зміла всі жарини у воду, і за мить ніщо, крім гарячого сичання у хвилях, не нагадувало про Зоряна.

Відьма зі сльозами на очах пустила промінь світла услід хмаринці, але вже було запізно — вона зникла у темній небесній безодні. Дівчина з криком впала на землю і від безсилля почала по ній бити руками. З-під долонь підіймався густий сірий пил, який швидко цілком укрити дівчину. А коли він розвіявся, то на тому місці, де лежала Леся, з'явився пишаний кущ молодого калини...

Все стихло. Небо знов почало грати зорями, які щохвилини разом із ним ставали прозорішими, доки не поступилися першим ранковим променям сонця...

***

До світанку залишалось кілька хвилин. На галявині зібралися усі дивні істоти, відпочиваючи в нічній тиші й поглядами збираючи дрібні зорі на небі. Сьогодні вони не розважалися, як завжди, а спостерігали, хоч і здалеку, за подіями в лісі.

— Чому все так закінчилося? Шкода їх, — промовила Весняна.

— Це кохання. Воно не має правил і може закінчитися по-всякому, — почала Вербичка, заплітаючи довге волосся в коси. — Ним можна насолоджуватися, або ж...

— ...Страждати або загинути від нього, — в один голос вимовили Рута, Сіяна, Лагода, Рада, Веселка та Яринка.

— Хи-хи-хи... Як ці любчики! — закінчив чорт, перебираючи в брудних долонях ніжний цвіт папороті.

Мавки та русалки разом грізно гримнули на нього, від чого той миттю замовк.

— Шкода, що ця історія закінчилася сумно, — глибоко вдихаючи повітря, мовила Полудниця, і ніхто не посмів з нею не погодитися...

...Перші несміливі промені сонця торкнулися холодної трави, тому на галявині нікого вже не було. Лише тепла літня злива лагідно поливала пишний кущ калини, котрий вночі зненацька з'явився край лісу...

...Жителі хутора Великі Савиці розповідали, що з того часу напередодні свята Івана Купала щороку зникає кущ калини й ніколи нема дощу. А вночі можна побачити, як до самого ранку гуляє лісовими стежинами, міцно тримаючись за руки, пара закоханих, котрі ні на крок не відходять одне від одного...

Віталія Бондаренко*(Іванківська загальноосвітня школа I–III ступенів № 2, 11 клас)***Помилка ідентифікації****1**

Переконання здобувати не так легко, а якщо до них приходять без праці, то вони швидко втрачають свою значущість і виявляються нездатними до опору. Право на переконання має тільки той, хто, як я, багато років працював над одним і тим же матеріалом і сам надбав при цьому новий дивовижний досвід. До чого взагалі в інтелектуальній царині ці скоростиглі переконання, блискавичне звернення в іншу віру, моментальна відмова від неї?

Зигмунд Фрейд

Станція метро «Театральна». «Шановні пасажери, виходячи з вагонів, не залишайте своїх речей...»

А що, коли моя річ — не моя? Чому цього не підкаже голос метрополітену?

Я не Степан Радченко, але в кожную людину впиваюся очима так, мовби бачу подібне створіння вперше. Я не Шерлок Холмс, але вдивляюся в кожную дрібничку і навіть у найменшій зморшці хочу відгадати долю людини. Я, неначе помираючи від спраги в безкінечній пустелі, всотую в себе обличчя, одяг, голоси, усмішки, захоплююся мільйонними образами, що закарбувалися в пам'яті й почали жити в окремому вимірі.

Щодня на мене чекають ще тисячі, і я натхненно, мовби зголоднілий, іду назустріч знайомству з людством. Я збився з ліку, вкотре доводиться простягати не руку — погляд і знову представлятися, не називаючи імені. Вони оточують мене всюди, від них нікуди втекти, хоча б тому, що я сам людина.

Зустрічаюся очима з жінкою. Вистачає секунди для повного аналізу, хто вона. Я так просто ідентифікую особистості, немов сканую документи. Втома на обличчі, кілька зайвих кілограмів, при цьому статура міцна, певно, фізично вона сильна, як і її характер. Колись сірі очі налилися свинцем. Груди, хоч і вміщені акуратно в бюстгальтер, але дають знати про двох дітей і перші подихи старості. Ще не такі явні, але вже помітні зморшки. На пальці нема персня. Вона кричить услід кожному зустрічному: «Чи не бажаєте купити книгу? Знайдеться на будь-який смак!» Проте навряд чи їй зарадиш купівлею непотребу.

Як мара, йде по вулиці дівчина в чорному. Вона натягла капюшон, мов броню, яка захистить від зовнішнього світу, і дивиться десь повз людей, ні на що і ні на кого. Жодної реакції на вітер, дощ чи питання немісцевого про розташування юридичного факультету. Вона в силу юнацьких років не довіряє батькам, зіпсувала стосунки з друзями і, отруюючи себе почуттям самотності, йде далі без бажання йти. Це мине, але зараз вона повністю покинула реальність і з головою поринула в депресивні думки. У вагон метро зайшла галаслива компанія хлопців. Це приклад безтурботного студентського життя. Минуть роки, і хтось

матиме сім'ю, хтось працюватиме у великій фірмі, хтось волочитиметься з однієї роботи на іншу, так і не знайшовши своє місце під сонцем. Вони не зустрінуться потім, тому живуть зараз.

Люди до непристойності прості.

Тим часом я стою в метро і щодня помічаю одну й ту саму дівчину, яка постійно читає Фрейда. Вона виходить за дві зупинки до моєї і, звичайно ж, забирає із собою книгу, до якої в мене прокинувся незнаний раніше інтерес. Коли це можливо, я намагаюсь прочитати хоч кілька рядків, при цьому неймовірно напружуючи зір.

Крім книги, неодмінно аналізую її власницю. Типова міська дівчина, нічого особливого. Щоранку поспішає на пари в університеті, щоночі зникає серед мерехтливих вогнів сотень барів та ресторанів. Навряд чи вона читала б «Вступ до психоаналізу» просто так, значить, студіює психологію. Я не знаходжу в ній ні краплі того, що зацікавило б мене, чимось вирізнило її серед мільйонів інших, отож пильніше розглядаю книгу, ніж цю пересічну студентку.

Я ніколи не читав Фрейда, але моя цікавість щодня диктувала розуму питання: «Ти аналізуєш людей, ти читаєш в очах, зморшках, мимовільних рухах історію їхнього життя, чи не те саме робив Фрейд? А що, як там заховані таємниці, які тобі ще не відомі?» Так закралася заздрість до дівчини, що в руках тримала таке бажане, таке недосяжне. Дивно, але я хочу лише її примірник, дарма що будь-який інший містить той самий текст, здавалося б, ті самі таємниці, але настільки сильний потяг я відчуваю лише до цього. Я відчуваю, що він мій.

Як би там не було, я мушу перебороти це нездорове прагнення й очима попрощатися з книгою на станції «Хрещатик». Рівно на добу.

2

Чим бездоганніша людина зовні, тим більше демонів у неї всередині.

Зигмунд Фрейд

Вона заходить на «Лівобережній» і приносить із собою стійкий запах парфумів. Я не помічав раніше цього запаху. До загального шуму у вагоні метро додається шелест сторінок.

На якусь мить я відводжу очі. Коли ж повертаюся поглядом до власниці книги, то помічаю, що вона заснула. Я не надаю цьому особливого значення, і, коли вона налякано прокидається на своїй станції й поспіхом вибігає, зовсім не дивуюся. «Обережно, двері зачиняються», — як завше, сповіщає голос метрополітену. І лише зараз я бачу: книга лишилася самотньо лежати на сидінні.

Я просунувся між людьми і, немов до довгоочікуваної нагороди, потягнувся рукою до книги. О так! Я відчув пальцями цупку обкладинку, вдихнув аромат книги, що краще від будь-яких квітів і жіночих парфумів. Боже, і тепер вона моя!

Без жодних сумнівів кладу її в рюкзак, і вона зникає серед підручників і конспектів.

Лише вдома розгортаю «Вступ до психоаналізу». Знаходжу там і нові для себе теорії, і підтвердження власних спостережень. Та на форзаці приковує увагу напис: «Пам'ятай про 21.08.19». Що це означає? Не надто схоже на привітальний напис, звучить, мов погроза. Урешті-решт засинаю із цими роздумами в голові.

Зазвичай вона приходиться раніше, однак сьогодні в останню хвилину забігає і рвучко береться за поручень. Із цього моменту аж до Хрещатика мене мучить совість, а книга в наплічнику стає такою важкою, ніби сокира в руках Родіона Раскольнікова. Дівчина виходить, а гірке відчуття крадіжки залишається клубком у моєму горлі.

Дивно, але ввечері я помічаю її трохи далі звичайного місця в тому ж таки метро. І цього разу я не можу просто так відпустити її: книга нагадує вогонь, який я даремно намагаюся

сховати за спиною. Ледве встигаю вибігти на «Лівобережній» за нею, відчайдушно кричу: «Дівчино! Дівчино, ви забули свою книгу!»

Почувши магічне слово «книга», вона зупиняється, а я нарешті наздоганяю її.

— О Боже, я вже втратила надію її знайти! Але я загубила її ще вчора...

— Я й знайшов її вчора, але не бачив тебе раніше, щоб віддати, — набрехав я від безвиході, бо як же пояснити це все? — До слова, я Владислав.

— Дуже приємно, я Марина.

— Не маєш часу трохи пройтися? Мене неймовірно зацікавила твоя книга. Ти вчиш психологію в універсі, чи не так?

— Зовсім ні, — усміхається.

Я й сам усміхнувся та здивувався — не вгадав.

— Що ж тебе цікавить? Психологія?

— Ну, я так би не сказав. Я просто спостерігаю за людьми й роблю висновки.

— І які ж висновки ти зробив? — запитала, не дивлячись на дорогу, лише мені в очі.

— Усі люди — примітивні й однакові.

Марина різко зупинилася й глянула так, мовби я щойно обізвав її повією.

— Якщо люди — однакові, то тоді хто я і звідки ця книга Фрейда? Мені цікаво послухати твою версію.

Такий холодний, сталевий тон злякав мене.

— Ну... Я думаю... Можливо, ти купила цю книгу десь... на блошиному ринку, може, ти збираєш старі книжки? — я не міг дібрати слів, розтягував кожне, намагаючись виграти хоч пів секунди часу для роздумів. Її очі нагадували дві цівки рушниць, що ось-ось вистрілять у мене.

Вона розвернулась і пішла, не запрошуючи з собою, проте сьогодні я — цілком непроханий гість її вечора.

— Ти ж бачив мене зранку, чого ж не віддав? Ти щодня спопеляєш мене поглядом, як же я могла тебе не помітити? Отже, ти просто вкрав її. Не біда. Я теж поцупила цю книгу свого часу.

Коли помер мій дід, я довгий час не могла із цим змиритися. Будинок, шпалери, подерті від скотчу, що тримав мої дитячі малюнки, калина у дворі, порослий бур'яном горід, зламана буревієм яблуня в саду... Я не могла цього залишити. Не могла повірити, що дитинство тепер у минулому. Дім був оформлений на сестру діда, і жоден клаптик не міг належати мені. Господи, як я хотіла забрати книги з дідушевого стелажа! Та сука мені не дозволила.

Дід помирав і, час від часу приходячи до тями, запитував: «Де Ліда?» А вона приїхала лише на похорон з показовим носовичком, театралью схлипувала і казала: «Я так боялася його побачити, я просто не могла приїхати». Ненависть переповнювала мене настільки, що я дала їй ляпаса на кладовищі з такою силою, що вона втратила рівновагу й ледве не впала. Як жаль, що я її не вбила.

Я здригаюся, почувши це.

— У мене залишився ключ від хати, і останнє, що я встигла зробити перед продажем будинку, — викрасти цю книгу. Я забрала лише одну — не могла ж усі! А тоді, як давно, ще дитиною, я залізла на грушу й сиділа там до сутінків, гризучи солодкі плоди й читаючи цю книгу. Удома підписала олівцем (ти це, певно, бачив): «Пам'ятай про 21.08.19». Цей день особливий для мене, так само трагічний, як і день смерті діда. Чи міг ти здогадатися про це, о великий знавцю людського характеру? — довгим поглядом знищує мене, а тоді повертає праворуч.

Я стою серед незнайомої вулиці, самотній, спустошений, побитий її словами і поривами вітру.

Єдина людина, з якою ви повинні порівнювати себе — це ви в минулому. І єдина людина, краще якої ви повинні бути — це ви зараз.

Зигмунд Фрейд

Я не спав цілу ніч. Мені не давала спокою ця розмова. Бажання отримати книгу відпустило душу, але незрозуміле відчуття пронизало мене всього. Що це в біса таке? Не сором, не кохання, не відраза й не образа... Переосмислення.

Чую вже знайоме: «Чи не бажаєте купити книгу? Знайдеться на будь-який смак!» Цього ранку я не оминаю огрядну тітоньку, а підходжу ближче і прошу «Вступ до психоаналізу» Фрейда.

— Тримайте, молодий чоловіче, ваші 50 гривень решти. Дійсно гарний вибір, не пожалкуєте! Це, до речі, улюблена книга мого чоловіка.

Я кидаю швидкий погляд на її руку без обручки.

— О, будете у моєму віці, зрозумієте, як обтяжливо носити каблучку щодня. Кохання має бути в серці, а не на пальці. Гарного дня вам!

«Невже я так помилявся?» — промайнуло в голові.

Я заходжу до вагона метро. Десятки людей, і я більше не можу зрозуміти, хто вони. Я дивлюся на них, але вони стали таємницею, немов заховалися від мене за щитом. І я не засмучуюся від цього, сприймаю як належне. З моїх очей немов зірвали окуляри брехливих переконань. Як же тепер усвідомити таку різноманітність людей, яких я принижував словом «однакові»?

На форзаці купленої книги я написав ручкою (щоб у жодному разі не стерлося): «Пам'ятай про 28.09.19». Це дата мого прозріння, день, що відрізняється від інших.

До слова, я більше ніколи не бачив Марини.

Альона Лежавська

(Комунальний заклад Березівської сільської ради
«Слоутський навчально-виховний комплекс:
загальноосвітня школа I–III ступенів,
дошкільний навчальний заклад “Волошка”», 9 клас)

Партизанська криниця

(Етюд)

Тихо в лісі... Рядочками стоять старі дуби. Ніжно струшують зорі на землю вечорову казку. Сплять трави... Лише тихо співає вода старої партизанської криниці. Так видзвонювала вона й тієї місячної ночі, коли поверталися партизани. Пам'ятає джерелиця, як поблискували у п'ятмі автомати, скрипіли підводи, завантажені зброєю й боєприпасами. Крута стежка привела партизанів до оселі лісника. Старий сивий чоловік разом із онукою радо зустрів дорогих гостей. Дівчинка зачерпнула кухоль води з криниці, а дідусь виніс щойно випечену хлібину. Низько вклонився їм командир:

— Спасибі, батьку, — саянула лагідна усмішка на стомленому обличчі.

— На здоров'я, — промовив дідусь, — пийте, хлопці, та бийте фашистів так, щоб земля горіла під їхніми ногами.

— Будемо, дідусю... Обов'язково будемо, — відповів комісар загону.

Партизани потребували відпочинку, але не зупинилися в оселі старого. Пішли далі. А через декілька хвилин біля криниці були поліцаї.

— Що? Партизанам допомагати надумав? — репетував найстарший серед них.

— Ану ведіть його, хлопці, сюди!.. Ми з ним по-своєму поговоримо.

Сходило сонце, коли лісову тишу прорізала кулеметна черга. Біля криниці лежали дідусь і маленька дівчинка. Їхня кров зрошувала землю і цямриння лісової криниці. Неподалік догорала хата. Відтоді минули роки, поросли тернами лісові стежки, а кринична вода жебонить і досі.

Вона — німий свідок трагічних років і жива пам'ять мільйонів людей. Тож хай вічно живе поміж нами, щоб ніхто й ніколи не міг забути ціну волі рідного краю.

Доля зрадника

(Оповідання)

Серед безмежних степових просторів, понад Дніпром-Славутою жили невеликими поселеннями слов'яни-русичі — мирні хлібороби, трударі, які не знали спокою від ворогів. Бувало, що в кольчугах і жито сіяли, і землю боронили.

Племена кочівників-хозарів постійно нападали на руські городища, залишаючи після себе лише згарища та руїни. Біда вчила наших пращурів згуртовуватись, бо тільки так можна було дати відсіч ворогові. Однак кожен рід мав свою гордість. Брат братові не хотів поступитися, визнати зверхність над собою. А коли їй доходило до згоди, то залишалися ще тліти давні суперечки, і варто було дмухнути, щоб спалахнула чергова міжусобиця.

Люто заздрих невдаха Колот своєму братові князеві Зореславу. За правом старшого він повинен був посісти княже місце, але у бою виявився боягузом, і рада старійшин віддала перевагу Зореславові. Тепер замість поваги Колотові доводилося зносити образи і насмішки. Він став сторонитися громади і залишився зовсім самотнім.

Сам, наче вовк, він виходив у поле на полювання, і одного разу скоїлася біда: потрапив у руки хозарських розвідників. Заарканили кочівники мисливця і потягли до кибитки свого хана.

Ватажок хозарів запитав русича через свого товмача:

— Хто ти?

— Я син князя, який не став князем, — сумно відповів полонений.

Хан вишкірив зуби:

— Ти будеш князем росів, якщо допоможеш нам — відкриєш ворота у ваше городище.

А щоб скріпити нашу дружбу, я віддам тобі свою дочку.

— Я не можу зрадити свій рід, — відповів йому Колот.

— Тоді я звелю прив'язати тебе до коней і розірвати на шматки, — продовжував сушити зуби на вітрі хан, і важко було зрозуміти, коли він сміється, а коли гнівається.

Стерпло серце у Колота.

— Я згоден, — опустил він голову.

Як домовилися, вночі Колот відімкнув тихенько ворота, і, поки в городищі вдарили на сполох, хозари вже грабували оселі. Колот гордо гарцював на білому коні, подарованому з ханської ласки. Вороги гвалтували дівчат, убивали чоловіків. Ніяковів син князя перед односельцями за зраду, але його самолюбство тішило те, що він залишився живим і стояв по праву руку від могутнього хана. До ранку кривавий бенкет завершився, хозари лічили здобич.

— О великий володарю, не забувай нашого бога задобрити щедрою жертвою, щоб щастило нам і далі в поході, — нагадав ханові помічник, кривоногий Махмед.

— Приведіть їхнього князя Зореслава, — подав знак хан.

— Їхній князь загинув у бою, — доповіли йому воїни.

— Наш бог вимагає княжої крові, — повернув голову хозарський ватажок до обдарованого його милістю Колота.

Воїни-хозари вмить зв'язали нового князя і підготували жертвний вогонь.

— О великий хане, ти обіцяв мені владу, обіцяв кращої долі! — пручався Колот.

Спокійно подивився на нього хозарський хан і в лукавій посмішці вишкірив зуби:

— У зрадників немає долі!

Голос любові

(Етюд за мотивом картини Ф. Панка «П'є журавка воду»)

Де курні дороги вийшли за село,
Там у журавлихи синє джерело.
П'є журавка воду, джерело без дна,
П'є журавка воду, воду п'є одна.

І. Зінченко

Вийшла журавка за село, стала біля дзвінкого джерела. Ясне сонечко усміхається, вітає день, голубить двох маленьких пташенят. Пишається над водою кущ червоної рути, викупує добірні грона соковита калина.

— Курли-курли... — прорізало німу тишу.

Закружляли, залопотіли крилами у весільному танку журавлі. Де ти, мій журавлику любий? У яких краях? У якій стороні? Чи зранений упав у некошені жита?

Німа тиша... У травах сік пульсує. Калинонька червона схилилась над водою, муравонька самотня зітхає біля водостою.

— Я за тобою у світи піду, я тїнь твоя, твоя любов, твоя печаль... — зронила птаха краплинку води у джерело — гірка сльоза покотилася з очей.

Калинонько-сестрице, принеси мені вісточку про журавлика.

Пригорни сиріток, дай гостинчика крихіткам...

Вже на коси її впала біла зима...

А журавка одна, а журавка сама.

Максим Мариніч

(КЗ «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 2
м. Хмільника Вінницької області», 8 клас)

Кіт Василь

(Уривки з казки)

Дружна родина — тато Сергій, мама Олена, синок Іванко та кіт Василь — переїздить із села в місто. Вони радіють новому помешканню, а в житті Йванка й Василя з'являються нові друзі — хуліган Саня, мудрий автомобіліст дід Михайло й автомобіль на прізвисько Синьоокий жеребець. Попереду на kota і його малого господаря чекають неймовірні пригоди.

Розділ ІІІ,

який розкажує кіт Василь

Синьоокий жеребець

Ех, добре тут, у місті, але, як не крути, в рідному селі все-таки набагато краще було. Там і свіженьке молочко під боком, і сонечко цілий день гріло. А як же добре було влягтися на м'якенькій травичці з банкою свіжої домашньої сметанки та цілий день ніжитися під теплими літніми сонячними промінцями! Але що поробиш, у рідну Воронівку вже не повернутися. Але у місті не так уже й погано, як здається на перший погляд, але способів підживитися тут набагато менше. Єдине, що залишається робити — це обтерти ноги Іванка до блиску, коли той іде до магазину. Але він ще такий малий та наївний. Вже думає, що справжній господар, усе про мене знає, а сам замість величезного та смачнющого шматка м'яса, яким можна наїстись одразу на місяць, купує мені якісь там сосиски, які зроблені казна з чого. Але це краще, ніж залишатися без харчу. А все-таки ті людська взагалі про мене не думають! Їм би тільки напхати своє черево, а коту можна і недоїдки на обід подати, а то, буває, ані крихти не залишать після себе. В таких випадках залишається єдиний вихід: шукати хоч якогось харчу у дворі. Дякувати Богу, я вже не мале кошеня, і мої незграбні господарі можуть мене й самого відпустити на полювання за поживою. Ось за таких обставин я і встромив свого писка в одну пригоду.

Це було чудового недільного ранку, мені дуже хотілося їсти, а цілу вічність чекати Йванка з магазину хотілося не дуже, от я й вирішив вийти надвір у пошуках чогось смачненького. До речі, дуже часто бувають такі моменти, коли я всім серцем вдячний світу за те, що народився котом, адже не всі знають, що в котячих лапах — величезний клубок влади. Мені досить тільки кинути сумний погляд на людину, засмучено нявкнути та подивитися на зачинені двері, як простакувате людсьько вже швиденько відчиняє їх. Рано чи пізно мене пустять до холодильника київського м'ясокомбінату, де я зможу жити, як справжній пан, поїдаючи цілий день смачненьке м'ясо і ні про що не хвилюючись.

Так от, скориставшись людською довірою, я вийшов надвір. Я зробив глибокий вдих і був неприємно здивований. Повітря в місті важке й неприємне, не те що у нашій Воронівці, де воно ледь не найчистіше у світі. Опісля кількох хвилин блукань двором, який був порожній, мов пустеля, у кущах неподалік мені вчувся шелест. Я не надав цьому особливого значення, але про всяк випадок вирішив перевірити, що там коїться. Я продерся

крізь хащі й побачив дещо варте нагороди у номінації «Найкраща та найпоживніша їжа цього дня». Це була апетитна ковбаса, від вигляду якої слинки течуть. Але була й одна малесенька проблемка — ковбасу тримав у руках якийсь дядечко, швидко прямуючи геть. Я, звісно, не роздумуючи, кинувся в погоню, подумки промовивши: «Не бійся, ковбаско! Я тебе врятую!» Щоб не викрити себе, я короткими перебіжками рухався від одного укриття до іншого.

Так тривало кілька хвилин, поки ми не дійшли до старого, як цей світ, приміщення. Зовні воно виглядало пошарпаним та злиденим, а такий вигляд не викликав великого бажання заходити всередину, але іншого вибору не було. Коли дядечко відчинив скрипучі двері, я був змушений попрямувати за ним. Зсередини будівля була не менш злиденною, ніж зовні. Це було щось на кшталт автомайстерні. Старенька лампа ледве блимала, освітлюючи всю величезну майстерню. У центрі приміщення стояв старий, але гордий блакитний «запорожець». По обидва боки від легендарної української машини — ряди давніх дерев'яних столів, завалених усілякими інструментами. А завершував усю цю композицію стіл, за яким, очевидно, і обідав у перервах між роботою дядечко із палкою ковбаси.

Я дуже боявся бути поміченим, тому сховався у погано освітленому кутку та спостерігав за діями старого автомеханіка. Коли той поклав ковбасу на стіл і розвернувся у мій бік, можна було краще розгледіти його. Це був сивий дядечко з пишними вусами. Я не знаю, як, але він усе-таки помітив мене. Примружився, щоб краще роздивитися, і почав: «Та-а-ак, хто це тут у нас? А-а-а, так це ж котик! Ти, напевне, голодний? Зараз я дам тобі смачненької ковбаски!» Мені він одразу не сподобався. Говорить до мене, наче я безпорадне немовля, яке не може й кроку зробити без чужої допомоги. Але ковбаски мені все-таки хотілося більше, ніж дорослої самостійності. Дідок узяв зі стола ніж, врізав шматочок та простягнув руку до мене, наче припрошуючи. Я, звісно ж, погодився на його вмовляння та скуштував цієї смачнучої ковбаски. І тут його знову понесло: «Тебе як звати? Мене — Михайло. І звідки ти тут узявся?». Я подумав: «Він що, божевільний? Зовсім здурів у своїй майстерні? Уже з котами говорить!» Але дід Михайло все-таки стояв на своєму: «Ну добре, давай я тобі розкажу, що тут у мене твориться. Бачиш ось цього "запорожця"? Це — мій справжній скарб, гордість усього мого життя. Я називаю його Синьооким жеребцем! Колись давно це була дорога та солідна машина, щось на кшталт сучасного "ролс-ройса". Я ще пам'ятаю, як я катав на ньому красивих дівчат. Ех, гарні ж були часи!» — старий не зупинявся ані на хвилинку. «А зараз Синьоокий жеребець доживає останні роки тут, у компанії зі мною, таким же старим, як і він...» І тут я змінив свою думку щодо діда Михайла. Це була гарна людина зі щирою душею, яка дуже любить згадувати старі добрі часи з кимось із друзів. Дідусь продовжував: «Ми з ним багато чого пережили, багато де були... Потрібно здмухнути з нього цей товстий шар пилу й дати шанс втерти носа сучасним машинам! Згадаємо колишні часи, які, на жаль, вже не повернути...» Старий, видно, дуже захоплювався розповідями про свою молодість та Синьоокого жеребця. Я, звісно, був вражений його спічем, але вже поволі вечоріло, і мені потрібно було повертатися додому. Я подивився на ковбасу та муркнув, даючи дідку знати, чого я хочу. «Ах, так, ковбаса... Звісно, кому здався божевільний старий, який цілими днями сидить у своїй майстерні із Синьооким жеребцем...» — промовив дід Михайло. Мені справді стало жаль старого, тому я лагідно потерся об його ноги та співчутливо муркнув, намагаючись хоч якось його підбадьорити. «Дякую, котику. Це приємно — відчувати себе потрібним комусь, навіть коту. Добре, тримай свою ковбасу!» — повеселішавши, сказав Михайло. Він врізав мені половину тієї ковбаси, що в нього була, — здоровенний шмат, яким можна наїстися на цілий день! А коли я вже збирався виходити через відхилені двері, він докинув: «Заходь іще!» «Ну добре, чому б не зайти ще раз», — подумав я й попрямував додому.

Розділ IV,
який розкажує кіт Василь
Далеко від дому

Ковбаса, яку я отримав від щедрого діда Михайла, виявилася смачною, але ще смачнішим став би великий шмат м'яса, який, на жаль, так і не потрапив до моїх лап. Діло було так. На другий день після моєї зустрічі із старим автомеханіком я поснідав тим, що залишилося від подарованого шматка ковбаси. Задоволений своїм сніданком, я на radoшах вирішив завітати до діда Михайла ще раз. Хтозна, може, мені знову щось перепаде. Сповнений впевненості та гарного настрою, я не йшов, а стрибав та пританцьовував, але дійшовши до автомайстерні, побачив, що вона була намертво зачинена. Хоч як люто я шкрябав двері, хоч як гучно нявчав, а дверей ніхто так і не відчиняв. Тож я вирішив подивитися, що коїться всередині. Я підійшов до майстерні з іншого боку й спритно застрибнув на стару іржаву діжку, яка так зручно стояла під вікном. Утупивши свого писка в маленьке брудне віконечко, я намагався розгледіти бодай щось, що нагадувало б силует Синьоокого жеребця або діда Михайла. На жаль, десять хвилин споглядання темної порожнечі не дали абсолютно ніякого результату, окрім хіба що стомлених очей.

Я уже збирався з підібганим хвостом та повними очима сліз іти додому, аж тут побачив справжнє м'ясо! Воно вабило мене, наче промовляло: «Іди до мене, Васю! Мерщій!» Хто ж відмовиться від такого гарного обіду! Я обережно зліз із діжки й поволі, щоб розтягнути насолоду, почвалав до м'яска, яке так апетитно лежало на траві й нікого не чіпало. «Як тільки я його не помітив, коли йшов сюди?! Як цей здоровенний шматок м'яса взагалі тут опинився?!» — не йшли мені з голови думки. Я підходив до м'яса все ближче й ближче — от-от воно мало опинитися у моїх загребущих лапах. І ось моя ненаситна паща вже майже вгризлася в апетитний шматок — і тут... Бам! Воно блискавично відлетіло у найближчі кущі. Я застиг з відкритим ротом та виряченими від подиву очима, як статуя, й дивився на кущ, де зник мій майбутній обід. Раптом з-за кущів висунулась хитра мордяка Сашка, яка злісно та єхидно посміхалася й готова була будь-якої миті луснути від сміху. Я вже був знайомий із цим пройдисвітом.

Мене переповнювали емоції. Я був дуже здивований, розчарований та сумний, адже Санько так віроломно залишив мене голодним. Але водночас мені хотілося роздряпати пику бісовому хуліганові! Я вже відірвався від землі й був на півдорозі до його писка, але мене зупинив кремезний котяра, який, мабуть, був домашнім улюбленцем Сашка. Я з розгону налетів на могутнього kota, який щойно виник прямо на моєму шляху, і боляче вдарився об землю. І тут, напевне, кілька найближчих кварталів оглухли від нестерпного сміху Сашка. Я відчував гіркий присмак поразки й був сповнений люті, але розумів, що ув'язуватися в бійку з котом, який у десять разів кращий за мене у всьому, — повне безглуздя. Тож єдиним варіантом залишалася втеча. Я вже долілиць лежав на землі, гірко приймаючи поразку, й сумно вилупив очі на Сашка та його бравого kota, які навіть не підозрювали, що зараз відбудеться, а потім хвацько підстрибнув і, здається, почав бігти ще в повітрі. Щойно мої лапи торкнулися землі, як на тому місці, де я щойно безпорадно лежав, тільки здійнялася курява.

Я біг зі швидкістю, якій міг би позаздрити сам Усейн Болт (ямайський спринтер), але за кілька секунд почув позаду себе Сашкового kota. Я навіть не знав, куди тікати, де шукати порятунку. На повній швидкості звернув за ріг дев'ятиповерхівки й побачив... Синьоокого жеребця та діда Михайла поряд з ним! Ура! Ось він — порятунок! Я миттю гайнув у причіп із сіном, який перевозив Жеребець. Затаївшись у затишній копиці сіна, я намагався віддихатись та прийти до тями після шаленої втечі. Коли мені нарешті вдалося це зробити, я обережно висунув мордочку з копиці сіна, щоб подивитися, що коїться зовні. Я побачив

домашнього улюбленця Сашка, який заглядав у кожний куточок в надії знайти мій слід та був надто здивований моїм зникненням. «Пхе! Ну й довбень!» — подумки промовив я, якнайзручніше влігся у затишному сіні та заснув. Тоді я навіть не підозрював, що Синьоокий жеребець вже на всій швидкості мчить до села з апетитною назвою Куринці.

Мені снився чудовий сон про те, як поважний пан Ділова Ковбаса та його дружина Безтурботна Яловичина грали у гольф рожевими м'ячиками для гольфу, аж тут... Бам! Причіп сильно трусонуло, і чимала купа сіна вилетіла з нього. На жаль, доля дуже підступна. Вона буває доброю та ласкавою, а потім як дасть! У моєму випадку вона добряче дала мені вже двічі. По-перше, я так і не скуштував того шматка м'яса, а по-друге, разом із сіном з причепа випав і я, боляче вдарившись головою об землю. Біль був просто жахливий. Таке відчуття, наче моя голівонька перетворилась на величезний дзвін, у який безперестанку б'ють кремезні дзвонарі. Щойно я прийшов до тями, як побачив Синьоокого жеребця, який стрімко віддалявся, наче нічого й не сталося, а поруч — величезний щит з написом «Ласкаво просимо до Куринців!». І тут я почав панікувати: «Йой! Де я?! Я хочу додому! Я хочу до Йванка, який завжди частує мене сосисками! Хочу відпочити на м'якенькому ліжечку! Хочу назад...» Я зрозумів, що ця хитра панночка Доля нанесла мені потрібний удар! Але, звісно ж, такі панські коти, як-от я, чудово вміють заспокоювати свого внутрішнього демона та опановувати себе, що я й зробив. Ставши спокійним, як тибетський монах, я втупився у Синьоокого жеребця, що їхав все далі й далі, і поклявся до кінця свого життя ненавидіти діда Михайла та його машину!

Оскільки вже вечоріло, потрібно було подумати про місце для ночівлі. У мене було два варіанти: глибочезна яма, через яку причіп трусонуло, та зарості лопухів біля щита «Ласкаво просимо до Куринців!». Перший варіант мені не підходить, адже ночівля в ямі — то безглузда ідея. Залишаються тільки зарості лопухів. Я підійшов до них, глянув на своє «ліжко» та подумав: «Ну, це краще, ніж нічого! Тим більше, лопухи будуть слугувати мені дахом та захистом від дощу». Змирившись зі своєю доленькою, я наклав під лопухи сіна, яке вилетіло з причепа разом зі мною, і таким чином зробив собі м'яку постіль. Зібравши останні сили в лапу, я наволочив під лопухи достатньо соломи для ковдри, вкрився та швиденько заснув. На диво, ніч у придорожніх сільських лопухах видалася зручною і не поступилася ночівлі на домашньому м'якому ліжку. Мій ранок почався не зі сніданку, а з... Синьоокого жеребця!

Розділ V, який розказує кіт Василь **Помідорний кінець**

Так, це був Синьоокий жеребець! Не встиг я як слід відіспатися та набратися сил перед новим днем, як потужне ревіння його двигуна перервало мій спокійний ранковий сон. Напевне, доля вирішила зглянутися наді мною після того, як дала мені добрячого стусана. Я навіть не встиг зрозуміти, що коїться, як мої лапи понесли мене прямо до улюбленця діда Михайла. Кілька секунд — і я вже лежав у причепі «запорожця». Я вмить забув старі образи, адже розумів, що це — моя єдина можливість потрапити додому. А от чого я й справді не розумію — як мені вдалося так швидко наздогнати автомобіль? Це була телепортація чи мої приховані суперздібності? Чи існував взагалі хоч якийсь проміжок часу між тим, як я, збентежений ревом двигуна Синьоокого жеребця, лежав у лопухах, та тим, як я вже лежав у його причепі? Кажуть, налякана людина може виявити неабиякі здібності. Пфф! А от кіт може телепортуватись, щоб не втратити єдиний шанс на порятунок.

Однак попереду на мене чекала ще одна пригода. Синьоокий жеребець спокійно мчав кілька хвилин після виїзду з Куринців. Здавалося б, таку могутню та міцну машину ніщо

не зупинить, але розбите скло так не думає. Напевне, дід Михайло трішки задрімав за кермом, тож одразу поплатився за свою неухважність пробитим колесом. Водій хутко виліз із машини та почав оглядати колесо. «От тобі й маєш! Що ж робити?!» — бідкався дід Михайло. От, здавалося б, і кінець моєму щастю. Але я на своєму досвіді знаю, що доля обов'язково рано чи пізно винагороджує за всі негаразди, тож вона послала Синьоокому жеребцю Червонобокого козака. Із-за обр'ю на дорозі показався старенький і облуплений червонуватий «москвич». Кількома хвилинами пізніше він під'їхав до діда Михайла, і почалося...

— О-о-о, привіт, Михайле! Скільки ж часу не бачилися! — бадьоро вигукнув водій «москвича», такий самий старенький дядечко, як і дід Михайло.

— Привіт... — сумно відповів дід Михайло.

— Тьху! А ти чого такий сумний?

— Та от, Гришо... Колесо пробив... Ні туди, ні сюди. Надовго застряг.

— Так то не проблема! Це ми де зараз... біля Куринців? Так у мене ж там знайомий живе, автомеханік! Зараз я до нього зателефоную, і через годину твоє відр... авто буде як новеньке! — не вгавав водій Гришко.

— О! Давай, телефонуй скоріше! — одразу пожвавішав дід Михайло.

— Та не спіши ти! Зателефоную я, зателефоную, — відмахнувся Гриша. — Мені спішити треба! В мене он там вантаж важливий! Херсонські помідори! — мовив Гришко, показуючи рукою на причіп.

— Херсонські помідори? — перепитав дід Михайло

«Херсонські помідори?» — подумав я, вглядаючись у напис на причепі «москвича». Мене взагалі не хвилювала розмова двох давніх друзів, яку я навіть не слухав, мене цікавили херсонські помідори. Не знаю чому, але моє котяче чуття підказувало мені, що саме вони приведуть мене до щастя. Тим більше, що це був мій єдиний шанс повернутися додому й не стирчати цілий день на одному місці з дідом Михайлом, чекаючи, поки його «запорожця» нарешті полагодять.

— Ага! Херсонські помідори! Добре, давай, мені їхати треба!

— Стій! А як же колесо?!

— Та не бійся! Подзвоню я, подзвоню! Бувай! — сказав дід Григорій, рушаючи з місця.

— Ну добре... — мовив дід Михайло вслід «москвичу», після чого сів у Синьоокого жеребця, розслабився та відкинувся на спинку сидіння із задоволеною усмішкою, яка означала тільки одне: він радий і сповнений надії на порятунок.

— Стоп. Кіт?! — зірвався з крісла дід Михайло.

...У причепі з помідорами я не нудьгував. То поніжусь на сонечку, лежачи на соковитих помідорах, то висуну свій панський писок за борт і освіжусь прохолодним вітром, то скуштую бридких, але поживних, як кажуть люди, помідорів. Так я їхав вже десь з півгодини, аж ось у діда Гришка прокинулася совість і він вирішив зателефонувати своєму другові та сказати, щоб той не покинув у біді Синьоокого жеребця. «Алло, Петю? Ти зараз вільний? Слухай, там на південній околиці села один дідуган колесо пробив, треба твоя допомога. Ну все, давай», — прокричав у телефон Гришко. А я думав про те, що дід Михайло і дід Гришко нагадують мені двох завзятих гонщиків. Хотів би я побачити, як Синьоокий жеребець змагається з «москвичем» у грандіозних перегонах сільським бездоріжжям. А ще цікавіше було б побачити, як вони, наче токійські стрітрейсери, дрефтують на цих старих відрах. Ото було б класно!

За кілька хвилин на обр'ї з'явилися перші багатоповерхівки, і незабаром «москвич» уже мчав міськими вулицями, а я встиг стати місцевою зіркою. Звісно ж, ката серед купи херсонських помідорів не кожного дня побачиш, тому всі задивлялися на мене, поважного пана Василя. Скоро я доїхав до місцевого ринку, «москвич» з помідорами протиснувся у вузький провулок, що, напевне, вів до помідорного складу. Вантаж зустріла старенька бабця,

яка взагалі мало нагадувала базарного продавця. Побачивши бабцю, дід Гришко хутко виліз із «москвича» та попростував прямо до неї.

— О-о-о, Гришо! Привіз мені свіженьких помідорів, так? — радо зустріла гостя бабуся.

— Так, бабо Зіно! Ось, розпишіться, — сказав Гришко, протягуючи документи та ручку бабці.

Бабця Зіна розписалася і почала вмовляти діда Гришка завітати в гості:

— Слухай, Гришо! Так ти ж на своєму «москвичі» цілий день їздиш! Коли ж ти їсти встигаєш? Ану заходь до мене, я тобі голубчиків домашніх дам, хоч наїсися!

— Ні-ні, бабо Зіно! У мене день розписаний по хвиликах, мені треба іти! — відмахувався Гришко.

— Ну чого ж ти! Зайди, не соромся! — не зупинялася бабця Зіна.

— Ні, я не хочу, — наполягав на своєму Гришко.

— Ну, як хочеш. Тоді бувай.

— До побачення, бабо Зіно! Я причіп тут залишу, а ввечері заберу, — попрощався Гришко.

Попрощавшись, він відчепив причіп, сів у «москвича» і поїхав далі. Бабця Зіна попрямувала до причепа, щоб розвантажити його та розкласти помідори в ящики. Я, звісно ж, не хотів, щоб мене помітили, тому заховався в помідори так глибоко, як тільки зміг. Бабця Зіна вже почала складати помідори з причепа в ящики, а коли дійшла моя черга, я впав у ящик таким чином, що опинився на самісінькому його дні, а дихав лише завдяки невеличким проміжкам між помідорами. Лежати на дні переповненого ящика було страх як незручно, але терпіти можна. Кілька хвилин потому я відчув, як ящик хтось узяв і поніс. Потім ящик зі мною довго стояв непорушно, і я постійно чув над самісіньким вухом бадьорі викрики бабусі Зіни: «Свіженькі помідори! Свіженькі помідори, недорого!» Аж тут я почув, як дивно знайомий голос домовляється з бабцею Зіною про ящик з помідорами. І тут мене охопила паніка: «А якщо візьмуть ящик зі мною! Куди мене понесуть?!» На жаль, покупець зі знайомим голосом вже домовився, і мене знов кудись понесли. За кілька хвилин я почув, як грюкнули двері, як покупець ящика з сюрпризом піднімався по сходах, як прочинилися ще одні двері. А потім пролунало дзвінке: «Ма-а-м! Ми принесли помідори!» У відповідь жіночий голос гукнув: «Несіть їх сюди, на кухню!» Потім мене поставили на підлогу та почали вибирати овочі з ящика. Неймовірний здогад уже радісно тріпотів у моїй душі, хоч мене все ще переповнював страх. Уже скоро з моєї морди забрали помідори, і я побачив здивоване лице Йванка. Ми обидва дивилися одне на одного і мовчали. А далі я вирішив зробити перший крок і невпевнено нявкнув. На моє котяче привітання у відповідь пролунало: «Василь... Василь! Нарешті ти знайшовся! Мамо, Василь знайшовся!»

Ось так я повернувся до свого рідного дому і Йванка. Мій господар кинувся обіймати, гладити, чухати мене. Він був такий радий, що я врешті-решт опинився вдома! Потім мене нагодували тим самим шматком м'яса, який у мене відібрав Санько. Справа в тім, що він віддав його Йванкові, коли я зник, щоб хоч якось розрадити його. А після мого повернення я ще два дні пахнув помідорами. Відтоді минуло вже чимало часу, а мої господарі й досі не знають, як я опинився в тому ящику та через які випробування пройшов.

Юлія Редько

(Комунальний заклад Рокитнянської районної ради Київської області
«Рокитнянський ліцей — МАН», 8 клас)

Маленьке щастя

Розвалювалася темрява, з-під неї виходила земля, вибігала вода і вилітав жайворонок. Ах, як йому, провіснику весни, хотілося швидше побачити сонце і поєднати у доброму звучанні землю і небо. Зупинившись на півдорозі між ними, він повис у досвіті, дрібно-дрібно затріпотів ще вогкими від туману крильцями, вдарив у невидимі цимбали та й пролив, ще й розбризкав струмок срібла і зачарував ним чорну землю.

Весняний прохолодний вітер підганяв перехожого, який по самі вуха кутався у шапк. То був учитель літератури місцевої школи Михайло Іванович. Він справді поспішав, адже за двадцять хвилин мав початися урок. У цей час у школі розпочалася перерва, і всі діти заворожено припали до вікон, задивляючись на довгоочікуваний прихід весни. Чомусь цього дня він був не такий, як завжди: уже не літали сніжинки, блискітками спускалися на землю сонячні промінчики, летіли не окремо, а ніби взявшись за руки, й відливали блакитним та золотавим сяйвом.

Біля крайнього вікна сиділа дівчинка, не схожа на інших. Вона мала великі сірі очі й руде кучеряве волосся, що спадало на плечі. Здалеку здавалося, що це янгол. Звали дівчинку Марійкою, але діти називали її просто Маша. Вона була сиротою. Цього дня Марійка раділа, бо вважала себе абсолютно щасливою людиною. Всім серцем дівчинка відчувала, що ця весна буде особливою. До дзвінка залишалося п'ять хвилин. У школу забіг учитель, увесь спітнілий, розпатланий, із почервонілим носом. Як не дивно, але він теж був рудий та до всього ще й носив окуляри. Дорогою до класу він вітався з колегами, роздягався та ще й встигав шукати підручник з літератури. ...Темою уроку у восьмому класі була «Сучасна українська поезія. Творчість Івана Малковича та Галини Кирпи». Прочитавши кілька віршів з підручника, Михайло Іванович розповідав про янгола, який сидить на плечі кожної людини — переповідав притчу, яку йому доводилося чути в дитинстві, а потім діти аналізували твори. Тільки Марійці так хотілося пригорнутися до вчителя.

Непомітно сплив навчальний день. Повертаючись додому, Михайло Іванович зачекав на Марійку. Вони часто ходили додому разом: дитбудинок був якраз поруч із домом учителя. Дорогою вони про щось розмовляли, сміялися, аж раптом почули, як щось нявчить у кущах. То було маленьке сіре кошенятко. Воно так їм сподобалося, що не забрати його було просто неможливо. Марійці не дозволяли приносити тваринок, тому його взяв Михайло Іванович. Воно нагадувало йому Марійку. У кошеняти були такі ж великі сірі очі, як і в неї. З цього часу дівчинка щодня навідувалася до свого вчителя, аби подивитися, як там котик. Та одного разу вона не прийшла ні до нього, ні до школи. Виявилося, що Марійка захворіла...

Вже три тижні вона не піднімалася з ліжка. Єдине, що її радувало, — думки про те, що вона скоро побачить своє кошеня. Воно чимось нагадувало її, адже кошеня, як і вона, не знало своїх батьків. Свою маму Марійка згадує дуже рідко, бо майже не пам'ятає її. Десять років тому мама потрапила в автокатастрофу і загинула, а за місяць помер і тато. Згодом маленька Марійка навчилася замінити собі і маму, і тата, і бабусю. Притуливши до грудей іграшкового зайчика, дівчинка засинала. За вікном цілу ніч світив рогатий місяць, ясні зорі всміхалися

до темних вікон. А Марійці снилися герої гоголівських повістей: Оксана, Вакула і сам чорт, про яких так багато розповідав їй Михайло Іванович... Вона придивлялася до сяйва зірок і знову з якимсь бентежним очікуванням прислухалася до весняного вітру, що наближався до вікна з березневої пітьми.

До Благовіщення лишався один тиждень. Марійці ставало все гірше. Михайло Іванович не знаходив собі місця. Він був самотньою людиною і якось непомітно прив'язався до дівчинки. Всю свою любов він віддавав Марійці, яку відвідував щодня. І дівчинці ставало тепліше на душі від спілкування з учителем, чи то від того, що весняна водичка подзвонює, чи тому, що на ліщині не змовкає соловей, чи тому, що зорі прихиляються зовсім близько.

Одного разу Михайло Іванович приніс дівчинці підвіску з двома голубками, яка завжди приносила йому удачу, і повісив її на тоненьку шию Марійки. Дівчинка не знімала її, а у важкі дні це була єдина її надія на краще. Напередодні Благовіщення Марійка перед сном загадала одне-єдине бажання... Цієї ночі довго не міг заснути і вчитель. Спогади спливали один за одним. Йому було сумно, що немає родини, що всі сили і любов у свої шістдесят він віддав чужим дітям. Згадував Михайло Іванович і Марійку. А на ранок він прийняв, мабуть, найважливіше рішення у своєму житті...

До дитячого будинку він не йшов, а летів. Будинок зустрів його дитячими шафами, однаковими капцями, що рівненько стояли біля дверцят. У кімнаті на ліжках спали діти, укриті однаковими ковдрами. Марійка також спала, але чомусь важко дихала і схлипувала... Михайло Іванович довго і голосно про щось розмовляв з директором дитячого будинку, а потім тихенько підійшов до Марійчиного ліжка і промовив: «Відтепер, дитино, ми часто будемо разом — ти, я і маленьке кошеня». Марійка відкрила оченята і одразу здогадалася, що її бажання здійснилося, бо настало Благовіщення. Цього дня навіть лікар був здивований, бо дівчинці стало набагато краще. А увечері, коли Бог послав на землю ніч, щоб у тиші росло усяке зілля і відпочивала людина, усі вікна світилися яскравим світлом, а одне — великим щастям. То сяяло вікно в хатині вчителя. На столі стояли теплі страви, у грубці паляхкотів вогонь, а в кріслі-гойдалці гралося маленьке кошеня. У цю затишну оселю завітав рудоволосий янгол...

Переможці конкурсу
«Березневі містерії» 2021 року

Софія Захаренко
Ріта Стасюк
Леонід Стащук
Марія Зубкевич
Марія Смага
Михайло Смірнов
Дар'я Ремез
Світлана Кошарна
Степан Байдачний
Анастасія Нікурова
Анастасія Ященко
Поліна Хаджинова

Софія Захаренко

(Кам'янський еколого-економічний ліцей, 11 клас)

***

Буває часом «так треба»,
Буває часом не можеш.
Снаги благаєш у неба —
Складаєш драму чи повість.
Куди крутити педалі?
Чи здатен бути рішучим?
І вабить думка — що далі?
Та як здолати байдужість?
Залишу лінь на півслові,
Пізнаю звабу в'язкішу —
Поет хворіє любов'ю
В думках, стосунках і віршах.

***

Нічого не хочу,
Не вірю, не мрію.
Нервуюсь? Можливо.
Вмираю постійно.
Завмерла платівка
В долонях кімнати.
Лягла на підлогу
Сукенка картата.
Розгорнуте тіло,
Молитва на скроні.
Кричу що є сили,
Кричу: «Хочу волі!»
Затінена стеля
Четвертої грані.
Розламую клітку —
До біса кохання.
Нічний дощ розмиє
Безвихідь вагання.

Ріта Стасюк

(Могилів-Подільський медичний фаховий коледж)

Наснився брат...

Наснився брат... З смішинкою в очах...
Такий щасливий, юний... і живий.
Пройшов двором. Я вибігла на шлях:
— Спинися, братику! Куди ж ти, дорогий?

Нема! Нема! І сну давно нема,
Лиш тільки біль страшним вогнем палить.
І раптом чую: плачу не сама —
Матусин стогін душу попелить.

Ці «до» і «після» — різні два світи:
Там батько, мати, донечка і син,
І радість, плани, мрій ясні мости,
І будні, й свята — ніби день один.

Щаслива хата з сонця й доброти,
Сім'я щаслива дітьми і коханням,
І пісня неземної висоти...
І раптом «після» — з розпачем-стражданням.

Війна! Мій юний брат! Як завжди, в авангарді!
І «Гради» під Довжанським... Вибух... Смерть...
«Кача», що квилить, б'ється в винограді,
І випікає все минуле вщерть.

Героям слава! Слава Україні!
Герої не вмирають! Чуєш, брате!
Цей день навек заплутався в тумані...
Тобі б кохати, жити, не вмирати!

Вже шостий рік острівець пекла в хаті,
І хата в бур'янах, хоч скільки не коси.
На плач і сльози ми тепер багаті,
Не на дзвінкі дитячі голоси.

Зістарівсь батько, став якийсь байдужий,
Робота у руках вже не горить,
Хустина чорна маму старить дуже —
Живуть на світі... Треба ж якось жить!

Все про дітей, як і раніше, дбають:
Над сином монумент на цвинтарі звели,
Ромашки, туї, маки там буяють...
Та і мене вже в коледж провели.

— Не плачте, мамо, будуть вам онуки.
— Не плачте, тату, ми продовжим рід.
Нема у світі гіршої розлуки,
Як смерть дітей. Немає більших бід!

Знов снився брат... І знову усміхався...
А ми роками плачемо вночі.
Він з нами лиш з дороги привітався,
Тулив рукою рану на плечі.

Леонід Стащук

(Комунальний заклад «Навчально-виховний комплекс загальноосвітня школа І–ІІ ступенів № 7 — природничий ліцей» Луцької міської ради, 10 клас)

Підсніжники

Нам зовсім близько до весни,
Вона теплом нам душі гріє,
А чорний прояв сатани
З її приходом заміє.
Зйдуть зі снігом ті сліди,
Що ворог витоптав на грудях.
Не буде більше в нас біди,
Смертей і сліз у нас не буде!
І там, де «Градами» косив,
Шматки металу в землю тикав,
Зігрівшись і набравшись сил,
Підсніжники малі розквітли.
Голівки білі підняли,
Немов присіли янголята
Там, де герої полягли,
Як вічний спомин про солдатів,
Як гімн природі і весні,
Як знак, що біди всі минають.
Де квіти є — не будь війни,
Життя з весною повертає.

Загравались...

Загравались хлопчики в війну,
Вона забрала сон і тишу.
Про теплу, лагідну весну
Листи вам тільки кулі пишуть.
Війна — без правил довга гра,
Де стільки болю, втрат і зради.
Додому, хлопчики, пора,
Бо де війна, там гине правда.
А нумо гратись у весну!
Є стільки тем вам для розваги.
Не грайтесь, хлопці, у війну:
Це гра із помсти і зневаги.

Марія Зубкевич

(Державний навчальний заклад
«Почаївське вище професійне училище»)

Казкова весна

Як я люблю послухати казки,
Які для кожного весна складає,
Коли промінням сонце зазирає
У ще примерзлі і смутні шибки.

Прокинеться усе та зазвучить,
Дзвінким струмком полине, розіллється,
Мелодією у душі озветься,
У даль космічну з вітром полетить.

І ліс розбудить від важкого сну,
І кожна гілочка зрадіє, затріпоче,
В зелені шати вдягнеться охоче
І шумом буде славити весну.

Мов пишний килим, стеле первоцвіт
Свої пелюстки ніжно-ніжно білі.
Я подивлюсь на них — це заметілі
Знов повернулись у весняний світ.

У чому ж казка? В голосах пташок,
У дивному пробудженні природи,
П'янкому подарунку насолоди
Від росяних несходжених стежок.

Весна рулить

Зима втікає прудко від весни,
Немов на джипі, мчиться автобаном,
І тане сніг із вранішнім туманом,
А день стає погожий та ясний.

Летить весна. Її стрімкий політ
Вже й гальмами ніяк не зупинити,
Все прокидається, все палко хоче жити,
І змінюється бруд узбіч на цвіт.

Весна проникне в будь-який куток,
І навіть в мегаполіс зазирає.
Все кам'яне немовби оживає.
Як блиск очей, так сяє блиск шибок.

А що вже луг, а що вже поле й ліс?
Мозаїкою барвів затріпочуть
І на мольберт постеляться охоче,
Шедевром стане дивний той ескіз.

Звучить двигун містично-весняний,
Доноситься пташиним стоголоссям
І співом цвіркуна в вечірніх росах,
Які співає вітерець легкий...

Марія Смага

(Охтирська загальноосвітня школа I–III ступенів № 1
Охтирської міської ради Сумської області, 11 клас)

Бабуся

В печі вже догоря останній жар,
І сонце вже давно за обрій сіло,
І невблаганний каже календар,
Що вже моя бабуся постаріла.

Зима припорошила її скроні,
Та не забрати їй святу красу,
Хоч від роботи зморщились долоні,
Ввібравши з тихих трав дзвінку росу.

Лиш очі молоді не втратять блиску.
Коли у гості до бабусі йду,
Залишу на столі свою записку,
Що відверну від неї всю біду.

Вона мене смаколиком частує,
Що старанно онучці берегла,
Бо із печі найкраще все смакує,
Їй піч із стравами допомогла.

Я буду крокувать стежиною,
Яка веде мене у те село,
Де завжди залишатимусь дитиною,
Хоч скільки б мені років не було.

Михайло Смірнов

(КЗ «Маріупольський міський ліцей

Маріупольської міської ради Донецької області», 10 клас)

***

Нема нікого. Тільки дощ
І вікна плачуть опівночі.
Нема нікого, хоч здалось,
Що осінь зазирає в очі.
Забути дійсність зможу я,
Щоб мрія вільно полетіла
Туди, лани де і поля
Зоря ранкова збудила.
Не ті вже зовсім, що тепер,
А інші — тихі і щасливі,
Де кожен рік і кожен день
Женці ходитимуть по ниві,
Забувши, що таке війна,
Як жито кров'ю напувалось,
Коли розбурхана весна
Від крику людського ховалась.
Того не буде у думках,
Те пам'ять викреслить навіки,
Лиш щирість лишиться в очах,
І будуть на світанках діти
Гойдати маківки в долонях,
По росах бігать з вітерцем,

Де матері щасливим доням
Вінки плестимуть літнім днем.
Дніпро, славетний і могутній,
Серед замріяних степів,
Старий і сивий, тихий, мудрий,
Тече до світлих берегів.
Коли ж прийде пора вечірня,
Зоря тихенько вирина —
Тоді збереться вся родина,
І сяйво місячне з вікна
Освітить руки трудареві,
Усмішки, вогники в очах...
Тоді на темно-синім небі,
На діамантових зірках
Затримаю надовго погляд
І повернусь в реальний час...
Я мрію: світ настане добрий
Для всіх і кожного, для нас.
Що б не було, що б не чекало,
Це буде справді, наяву.
Щоб те майбутнє ближче стало,
Для цього відтепер живу!

Дар'я Ремез

(Український гуманітарний ліцей

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 10 клас)

Принц із камери схову

Пролог

Хоч уже й минуло майже шістнадцять років з тієї пам'ятної ночі, що назавжди змінила життя трьох молодих людей, настільки різних, наскільки можна було уявити, Христина Зотова й досі думала про те, як обернулося б всеньке їхнє життя, якби того вечора Аня не згадала, що їм треба купити їжі на завтра. Або згадала трохи раніше, і вони з Анею і Ромою зайшли б до іншої крамниці — першої-ліпшої, значно привітнішої та світлішої, а не до тієї самої. Або компанія зненацька змінила маршрут. Що ж, можливо, її життя стало б значно сірішим і нуднішим. Продовжила б працювати в тому видавництві, потихесеньку піднімаючись кар'єрними сходами, знайшла б якогось молодика, що наобіцяв би їй золоті гори, і зопалу вискочила б за нього заміж. А тоді потонула б у суцільній рутині, сірій і вогкій, як сніг під колесами машин взимку. І справді, зметикувала Христина собі, яке ж збіса влучне порівняння! Спершу він білий і пухнастий, чекаєш його, як Бога, аби він швидше почав падати на грішну землю, вкрив собою оту вицвілу й гнилу травичку, на яку вже гидко дивитися, захоплено споглядаєш, як крутяться в химернім танці перші сніжинки. І як світ, що менше години тому був гнітючим та брудним, враз стає казковим і чистеньким.

Минає доба, і вже нічого від тієї казки не лишається. Тепер під ногами булькоче мокре буре місиво, якого ти чим швидше хочеш здихатися, але не можеш, бо попереду ще зима і початок весни, довгі та нудні. Фе...

Христина захотіла, як мале дитя, однак тієї ж миті присоромила себе. Жінко, тобі скоро сороківник стукне, а ти дурницями страждаєш. Краще собі мужика знайшла б, може, ляльку йому встигнеш народити, поки не пізно! Нічого ото старій бабі футболки з куртками розписувати! Всім же відомо, що єдиний спосіб для жінки себе реалізувати — дітей виховувати та про чоловіка свого коханого дбати. А все інше — то таке, марнота, пустощі на бабську порожню голову! Чи ж є хоч крапля щастячка жіночого в тих мандрівках казна-куди, в тих грошах окаянних, в тих смердючих псах-котах, в тих гарних ганчірках? Ні! Лишень сімейне вогнище — достойне місце для жінки! Трясця матері, думала собі Христина, відкашлюючи дим, якого вона наковталася, поки реготала ще дужче, який же монолог вона встигла вибудувати, просто собі смаячи. А казали батьки, що ніц їй ті цигарки не дадуть, лиш зіпсовані легені. Брехали, брехали навіть тут.

Недопалок все обсипався срібним попелом між її пальців, заплямовуючи і поколоту циганською голкою шкіру, і короткі нігті, і піжамні штани, розмальовані пістрявими пташками, щомиті загрожуючи пропалити своїми останками в них дірку. Христя змилювалася над ним і закинула змучені рештки до глиняної попільнички. Взяла нову цигарку, запалила, затягнулась невимушено і випустила тоненьку цівку сизого диму просто в червоне байдуже сонце, що неквапливо сходило над містом. Знуджено позіхнула і вже всоте, якщо не втисячне, почала згадувати.

Христина Зотова згадує свою університетську подругу Аню Сороку і її хлопця, мажора Романа Поліщука. Після закінчення університету шляхи дівчат розходяться. Христина працює у видавництві, де стає об'єктом кпинів старших колег, і зрештою, різко відповівши начальникові, втрачає роботу. Свою невдачу вона обговорює по телефону з Анею, яка пропонує зустрітися. Під час цієї зустрічі друзі вирішують зайти в магазин, де на них чекає неймовірна знахідка...

Нічні вулиці Києва могли здатися непогано освітленими, однак варто було пройти трохи далі, як ліхтарі ставали дедалі більш тьмяними і несправними. Провулки пожирала непроглядна темрява, зарадити якій не могли навіть вікна будинків, з яких лилося м'яке помаранчеве світло. В такій мертвій, темній тиші від кожного кроку, кожного тихого нявчання блохастих котів, що юрмились на смітниках, ба навіть пориву вітру волосся могло стати дибки.

Так вони і йшли, петляючи між одноманітними хрущовками, до напіврозваленної зупинки. Їм залишалося не так вже й багато, коли це перед трійцею постало чи не єдине джерело світла на всю вулицю. То була ледь пошарпана, виснажена, трохи подібна до молодшої вчительки молодших класів, якій вже встигли поскубти нерви малі агресивні дітиська, цілодобова крамничка, набагато більша, аніж могло здатися на перший погляд. Вікна, заліплені плакатами, на яких красувалися стиглі овочі з фруктами, пухкі паляниці та блакитні пляшки з молоком, благали про мильну воду й ганчірку, а білі пластикові двері, хоч і відчинені навстіж, здавалися геть непривітними, ба навіть відлякували. Доповнювало картину світло, що лилося через ті двері та ще трохи через заклеєні віконниці. Христя мимоволі згадала, що такі самі яскраві лампи світили в операційній, куди вона втрапила з хворими легенями років зо два тому. Посеред тьмяної містичної вулиці ця крамниця нагадувала такий собі вхід до чистилища, бракувало хіба що грішників, які корчилися б коло сходів трохи нижче, молячи про помилування.

— Ой, а магазинчик ми вчасно знайшли! — зненацька вигукнула Аня, і Христину з Романом аж пересмикнуло. — У нас же якраз вода вдома закінчилася, Ромку, і сиру зовсім немає. Може, зайдемо швиденько, поки він ще працює?

— А й справді, що ж ти мені завтра на канাপки кластимеш... — почухав потилицю до вгань. — Ходімо. Христинко, коли там твій автобус під'їхати має?

— Хвилини через п'ятнадцять, не менше. Якщо поквапитесь, то ще встигнемо, — прошипіла через стиснуті зуби Зотова, якій анітрохи не хотілося заходити.

— Аню, ти її чула. Ну, ходімо, ходімо, дівчатонька... Христю, та заходь, холодрига ж на вулиці!

— Та ні, я, певно, тут на вас почекаю... — хотіла вже відмовитися Христина, однак раптовий і різкий порив холодного вітру з усієї сили штовхнув її в спину, ніби наполягаючи на тому, аби вона таки зайшла у цю бісову крамницю.

— Та йду вже, йду, — пробурмотіла похмуро вона собі під носа, спускаючись униз сходами, що їх відполірували до блиску людські ноги.

І варто було Сороці з Поліщуком розчинитись поміж стелажів, заставлених солодкою газованкою, алкоголем і шампунями, Зотова безсило зіперлася на блок камер схову, що височів якраз за нею. Поїдені де-не-де іржею сріблясті хромовані кабінки сумовито стовбичили під стіною таким собі житловим будинком з віконцями-прорізами і ключами, що стирчали у них із замочків. Понуре видовище.

Христині хотілося якомога швидше дістатися додому, залізти під ковдру і заснути так міцно, щоб зранку встати і зрозуміти, що із цього дня вона нічого не пам'ятає. А тоді притрусити цигарковим попелом все це, щоб воно вже точно не вилізло на світ. Аби остаточно не заснути просто тут, на підлозі, почала рахувати ключі з великими яскравими брелоками на них. Один, два, три... п'ять... вісім... десять... Всього ключів було двадцять чотири, хоча

кабінок Христя нарахувала двадцять п'ять. Однак із замка однієї не звисало нічого нічого. Але ж у крамниці, схоже, немає нікого, окрім них трьох. Хто ж тоді забрав ключ? А хіба, власне, не все одно?

Раптом з отієї злочасної кабінки почулося скигління. Тихеньке, невпевнене, але скигління. Вона упізнала б його із тисячі — такі звуки видавала дитина їхніх сусідів у містечку на Полтавщині, коли тільки-но прокидалася.

Христя аж очі розплющила, почувши його. Може, їй таки здалося, і десь серед рядів є немовля? А може, це наслідки того нового тютюну, який вона купила кілька днів тому? Трясця, ще цього їй бракувало! Невидима дитина знову тихенько запхивкала, але уже достатньо чітко, аби Христина змогла зрозуміти, звідки саме лунають ті звуки. Точно десь позаду... але позаду лише блок із металевими комірками! Навіщо комусь залишати малечу в камері схову? Якому відвідувачу мізків забракло, аби додуматися до такої дурниці? Вона ніколи не любила дітей, однак не розуміла і не терпіла, коли з малими безвідповідально і жорстоко поводитися. Потрібно було якось витягти дитину на білий світ. Раптом вона боїться темряви чи тісних приміщень і от-от захлинеться в сльозах від нерозуміння і страху, поки його мати чи батько спокійно тинятимуться крамницею, вибираючи собі горілку, аби завтра було чим похмелятися? Ручки зовні не було, лишень невеличка кругла плеската шпарина для ключа. Підчепивши її довгими нігтями, можна було якось та відчинити дверцята комірки, та й то лише за умови, що двері будуть лишень наглухо зачинені, але не замкнені. Христя мала короткі та круглі нігті, тому про такий варіант можна було забути. Смикання шпарини пучками пальців у цьому випадку було марним. Залишалось лише спробувати просунути щось тонке, на кшталт лінійки, між стінкою камери і дверцятами, щоб позбутися засуву між ними, або ж постаратися вирвати дверцята. Лінійки із собою у Христі не було.

— Дзєвущка! — почувся ззаду обурений крик немолодої, сухої, наче дерев'яний цурпалок, продавчині. — Шо ви там робите? Вещ мені попортити хочете, га?

Христина лише вдихнула якомога більше повітря і знову завзято смикнула сталеву пластину. Ледь чутний плач з глибин комірки на якусь мить затих, однак майже одразу грянув з новою силою.

— Дзєвущка! Дзєвущка!!! — писклявий голосок касирки раптово верескнув з-за плеча Зотової. — Ну я ж гаварю, что ету дверь без ключа виривать нельзя! Я зараз ахранніка покличу!

— Та йдіть ви! — гаркнула Христина так, що густо нафарбовані брови жіночки підскочили вгору. — Невже ви, трясця матері, не чуєте, що там, — вона промовисто тицьнула пальцем на дверцята, — ридає дитина?

— Какая дітіна? — вуста, розмальовані не дуже якісною дешевенькою помадою, скрутилися у бездоганний бублик. — Не слишу нічого! Наркаманка якась... ходять тут всякі, вчувається їм всякає... їй-бо, зараз ахранніка покличу, еслі сама не вийдеш!

— Христе, що тут відбувається? — почувся голос Поліщука неподалік.

Схоже, голуб'ята нарешті скупилися.

— Ромо! — він був останнім, до кого Христя звернулася б у тяжку хвилину, однак ситуація була критичною, і зараз дівчину цікавило лише те, як нарешті виявити, що там ховається за дверима. — В одній із цих шафок, отій, яка без ключа, плаче дитина, судячи з усього, зовсім малесенька, а ключа немає, і я не маю поняття, як дістати її... — до очей Зотової невідь-чому підступили сльози, однак вона змогла спинити їх. — А ця пані не хоче вірити мені!

— Ану зажди... — недбало жбурнувши пакунок з купленими харчами на прилавок, юнак швидким кроком рушив до шафи, різко оминувши розбурхану Христину і люту продавчиню. Якись дві секунди, і Поліщук стояв перед злочасними шафками, ледь нахилився і притулився вухом до камери — зосереджений і зацікавлений, подібний на ще зовсім молодого, самовпевненого детектива, якого тільки-но взяли до агентства і послали розплутувати найпершу справу.

Здається, мешканець комірки зрозумів, до чого йде справа, і вибухнув новою хвилею плачу — уже не слабким і тихим, а розпачливим і голосним. Сумнівів у тому, що камеру схо-ву треба відчинити якомога швидше, не залишилося ні в кого із присутніх.

— Аню! — гукнув Роман. — Вона правду каже, там і справді дитина!

— О Господи! — лице Анни, що уже встигла приєднатися до свого хлопця, зблідло і тепер за кольором нагадувало розбавлене молоко. А Роман тим часом розвернувся до збен-теженої продавчині:

— Маєте запасного ключа від цієї шафки? Або ідеї, як можна позбавитися засуви всере-дині? — від його слів віяло таким холодом, від якого покриваються гусячою шкірою руки, коли відчиняєш морозильну камеру.

— Н-нет... — позадувала нажахана жінка. — Н-нічево н-нет...

— Тоді я вириваю двері. Вартість потім відшкодую, не турбуйтеся. Агов, маленький, я вже йду! — хоч голос Романа і тремтів, але холод кудись зник, тепер від нього віяло яко-юсь радістю і бадьорістю, хоч і вдаваною. Актор з Поліщука був не дуже.

Під сильними руками молодика залізни дверцята не витримали. Спершу вони нівроку так прогнулися, та варто було Роману шарпнути трохи сильніше, піддалися, жалісно рип-нувши на всеньке приміщення, відчинилися і повисли сумовиті та пожмакані.

В ледь запиленій, темній і вузькій камері стояла чимала жіноча шкіряна торба, біла з ко-ричневими застібками та ручками, з двома невеличкими кишеньками по обидва боки, одра-зу видно, що нова. У цій торбині явно хтось лежав і смикався так, що сумка аж ходором ходи-ла, при цьому здушено хлипаючи. Це хлипання викликало б жаль і в найчерствішому серці.

Побачивши злощасну торбу, товариство ураз стало, як вкопане. Бліда Христина, хоч і трі-умфувала, не мала гадки, що має робити далі із цим бісовим малям. Роман, радий, що тре-нування таки дали результат, та й що показати себе перед Анею таким собі героєм вдалося, боявся підійти до торби бодай на крок. Юнакові здавалося, що, узявши цю торбу з її тендіт-ним вмістом до рук, він муситиме взяти і відповідальність за нього хоча б на найближчу го-дину, якщо не на довше, а цього йому не надто хотілось. Продавчиня, що вже встигла про-клясти своїх дивних клієнтів усіма відомими їй мовами, гарячково роздумувала, як завтра пояснюватиме цю оказію начальству і яку суму їй вирахують із зарплатні за пошкодження камери.

Лише Аня, міцно стиснувши вуста, повільно підійшла до камери і обіруч взяла сумку. Негайно розстібнула блискавку, тихо при цьому чортихаючись, і лагідно посміхнулася.

— А хто це в нас тут такий гарненький, га — переляк одразу ж зник з її кругленького, як яблучко, личка. — Бідолашне моє малятко, залишилося зовсім саме в цьому холодному і страшному місці! Ну все, все, крихітко, зараз ми дістанемо тебе із цієї жажливої торби. Бо-женьку, в якій же ти тоненькій льолі! А в нас уже листопад почався, но-но-но...

І Аня витягла на світ божий винуватця рейваху — невеличке дитятко, трохи менше за оту тісну жіночу сумку, в яку хтось безжалісно запхав його. Зовсім кволе і дрібненьке, воно ледве ворушило пухенькими пальчиками з крихітними нігтиками, смикало ноженятами з останніх сил. Товстенькі червоні щічки і тоненькі сині губенята ледь тремтіли від холоду, а каро-зелені мокрі оченята нажахано дивилися просто на Анну. Чималенька лиса голо-ва з широким лобом лише починала покриватись ніжним білявим пушком. Судячи з по-рівняно невеликої ваги, пожовтілої шкіри і цілковитої безпорадності малюка, йому було десь більше тижня. На ньому була лише зелена дитяча одежинка, щось на кшталт повзун-ків, що повністю закривали все тільце хлопчика, окрім долоньок і голови. Побачивши пе-ред собою живу людину, яка не побоялася взяти його на руки, малий плакати перестав і лише кліпав очима, готовий щомиті знову розридатись.

— Ну-ну, мій малесенький, не варто так плакати! — тепло мовила до дитини Аня, вперто намагаючись завоювати довіру малого. — Тихенько, тихенько, зараз зігріємо тебе...

Дівчина зняла із себе куртку і обережно, підтримуючи голівку хлоп'яти, загорнула його в неї. Міцніше притиснула згорток з підозріло спокійною дитиною до себе і стала легесенько колисати, аби остаточно відтягти ту мить, коли малий нову запанікує.

— А ви чого поставали, як вкопані? Швидко допомогу викликали б, подивіться, яке воно виснажене! — тихо прошипіла Аня в бік свого хлопця і касирки, яка жодного словечка не промовила за весь час. — Закладаюся, востаннє воно іло декілька годин тому, а їх у такому віці постійно треба тримати ситими...

— Зараз, зараз наберу, кохана... — спохопився Роман і, швидко доставши свій мобільний, почав телефонувати. — Алло, це швидка? Тут дитина, приблизно тиждень, стан... не те щоб дуже тяжкий, але маля здається хворобливим. Жовте якесь. Хто я? Гм... знайшов його разом з дівчиною та її подругою. Де ми? Хвилинку... — юнак прикрив слухавку рукою і обернувся до касирки, що продовжувала стояти поруч. — Можете сказати адресу магазину?

— Олеся Гончара, вісімдесят чотири... — ледь чутно прошепотіла вона.

— Вулиця Олеся Гончара, вісімдесят чотири! — повторив у слухавку Поліщук. — Коли будете? О, хвилин шість-сім? Прекрасно, пані, дякую вам, до зустрічі! Так, тримаємось! А вам спасибі! — звернувся вже до продавчині. — Можете повертатися на пост. І не хвилюйтеся, обіцяю, на днях обов'язково виплачу штраф за дверцята. Чесне поліщучке! — аж просяяв він на цих словах.

Коли сварлива жінка нарешті розвернулась, голосно видихнув і присів на брудну підлогу коло своєї коханої, що очей не спускала з малого, який уже повністю заспокоївся, і обійняв її однією рукою за плечі. Коло них навчпочки присіла і Христина, трохи картаючи себе за свою бездіяльність. Так, у мовчанні, яке порушувало хіба що шморгання хлоп'яти, трійця і дочекалась «швидкої».

А потім були здивовані працівники швидкої допомоги, довгі білі коридори, медсестри, що все жаліли «покинуте, нещасне дитяточко», поліцейські, які марно намагалися знайти відбитки чийхось пальців на білій торбині, Аня, яка мужньо просиділа два тижні з малим у лікарні, поки йому ставили крапельниці та намагались відігріти, і справа, закинута через те, що ніяк не могли встановити ані особу людини, яка тієї хмарної неділі непомітно для всіх залишила сумку з малюком у доволі-таки людній крамниці, аніпологовий будинок, де приблизно тиждень тому народився хлопчик. Ну, правильно, не всі додумуються підкупити сторожа, аби той дав переглянути записи з уже підстаркуватої і не надто справної камери, думала Хрестя, чекаючи на автобус за декілька днів після тієї пам'ятної ночі. А тоді грянула революція, і України не стало видно за помаранчевими стягами. То були гіркі часи, сповнені хвилювання і болю, боротьби за справедливість та нескінченних протестів. І вже нікому не було діла до покинутої дитини, знайденої листопадової ночі у камері схову.

Старенький, захеканий пасажирами тролейбус тієї хвилини здавався Маркові Поліщучку єдиним теплим місцем у цілому всесвіті. На вулиці з усієї сили лив дощ, за яким, здавалося, і світу не було видно, а на те, щоб пересидіти в кав'ярні, не було ані копійки. Мокрий як хлющ юнак змучено впав на вогке, однак доволі м'яке крісло, прихилився лобом до запотілого скла, ледь прикрив очі.

Мати насварить його сьогодні, якщо він повернеться додому. Все-таки варто було послухати її і взяти ту парасолю. А якщо завтра зранку він говоритиме в носа через нежить, то доведеться вислуховувати її ниття довжиною у вічність. Якщо Марко і ненавидів щось в цьому світі понад усе, то це було її бісове ниття.

Батько може сьогодні повернутися раніше. Цього йому вже точно не потрібно. Він цей сценарій уже напам'ять вивчив: щоразу, коли старий Поліщук повертається додому десь о шостій, відбувається чимала і пишна вистава. Щоразу він, широкоплечий, поважний чоловік, одразу сідає за стіл, а мати, що на його фоні нагадувала Маркові невеличку,

сіреньку, голодну мишку коло вгодованого пухнастого кота, негайно ставить перед ним тарілку з паруючим обідом, завжди таким духмяним та свіжим. Така ж тарілка ставиться і перед Марком. Сама ж вона сідає скраєчку... і починається допит.

Старий бажає знати все: які оцінки він отримував останнім часом, як ставляться до нього вчителі, як там його репутація серед однокласників, і чи не має він часом дівчини. А після детальної, сухої оповіді Марка Поліщук починає розводитися про те, як важливо у його віці уже дбати про своє майбутнє, виходити на правильних людей та будувати з ними вигідні відносини, утверджуватися в суспільстві. А потім ця тирада плавно переростає в монолог про те, як ідуть справи в сімейній фірмі. Невимовна нудота, якої він уже й не сприймає, як слід, і яку готова вислуховувати лише мама, одержима цим чоловіком, а разом з тим і всім, що вилітає з його рота.

Чому вся родина переконана в тому, що він зобов'язаний продовжити бізнес батька та діда? У цьому немає жодного сенсу. А судячи з того, що відбувається навколо вже майже рік, і поготів. Коронавірус став першим дзвоником. Далі буде тільки гірше. Принаймні Марко на це сподівається. Такою була його стратегія, яка ще жодного разу не підводила, — чим більше сподівався він на гірший результат, тим краще все складалося насправді. А якщо й не складалося, то Марко вже був до цього морально готовий. Ридати, як дівчисько, отримавши погану оцінку, йому ще не доводилося. Дідько, він знову відволікся...

Отже, додому зась. Дідусь із бабцею цими вихідними клопочуться на дачі, тому до їхньої порожньої квартири теж краще не рипатися. Залишається єдиний варіант. Однак він, на думку хлопчини, найкращий, бо в тому домі йому завжди раді чи не найдужче, там не завжди можна знайти свіжу і теплу їжу, найчастіше там стоїть такий дим, що хоч сокиру вішай, та й з опаленням трапляються клопоти, однак там його завжди готові підтримати і вислухати. Сьогодні він заночує у хрещеної.

Він виходить уже через декілька зупинок, знімає з носа липку і вогку маску, випростовує руки з наплічником над головою і мчить через град водяних куль вздовж вулиці. Минає церкву, пару ресторанів, перехрестя і крамницю із сирами. Лесть не падає через те, що посковзається на мокрім листі, однак вчасно встигає втримати баланс і не полетіти під машину, що саме проїжджає перед самісіньким носом Марка. Гучно і грубо лається, однак продовжує свій шлях, не так багато йому й зосталося. Тепер залишається пройти сходами вниз, ковзнути в прохід між двориками і пробратися через подвір'я перед будинком. І ось юнак вже набирає закоцюблими від холоду пальцями номер квартири на домофоні.

— Так? — вже за якусь секунду звідти гримає голос, такий прокурений та низький, що, здається, він належить чоловікові. — Кого там принесло в такий потоп?

— То я, Христе, Марко, чуєш?! — дощ посилювся, і Маркові доводиться голосно репетувати, аби на тому боці його почули.

— Богине милостива! Якого біса ти досі на вулиці в таку зливу, дурню? Зараз же заходь!

— Так, тіточко! — хлопець панічно шарпає на себе важкі металеві двері та прослизає у залитий теплим жовтим світлом під'їзд. Пролітає повз мікроскопічну кімнатку консьержки, два дзеркала і, проігнорувавши ліфт, підтюпцем біжить сходами нагору.

Двома прольотами вище на нього вже чекають. Худорлява пані з чорним, як вугілля, волоссям, заплетеним у легку косу, сперлася на двері своєї квартири і явно невдоволено споглядає, як її хрещеник, захеканий, виснажений і мокрий, намагається подолати останні десять сходинок.

— Швидше, швидше! — чорнява пропускає замученого хлопця до передпокою поперед себе. — Зараз же до ванної! Ти що, прогнозу погоди не бачив? Писали ж, що дощитиме всі вихідні, а почнеться все в п'ятницю у другій половині дня. Хоч би парасолю взяв або дощовика...

— Ну вибач, Христе. Я нині й так на заняття запізнювався, а перші два уроки в мене — пара фізики. Давид Миколайович страх як не любить, коли запізнюються. Ще б хвилину,

і мене змусили б розповідати параграф перед цілим класом, уявляєш? — хлопчина швидко роздягається, тицяє в руки жінки вологу куртку, похапцем скидає кросівки і зачиняється у ванній, не дочекавшись відповіді.

— Чхала я на твого Миколайовича і на його фізику. Мене значно більше хвилює твоє здоров'я, Марку. Дай-но вгадаю, сьогодні знову ліг о другій, бо за домашкою засидівся?

Відповідь захлинулася у потужному струмені гарячої води. Жінка задоволено гмикнула на це і попрямувала на кухню, намагаючись згадати, що їстівного залишилося в холодильнику, бо ж нагодувати дитину варто було. Із декількох яєць, грудки сиру та сосиски, які вдалося знайти, жінка готує обід собі та хрещенику. Спершу ріже сосиску і кидає кружальця на задалегідь нагріту сковорідку, на якій встиг розтопитися шматочок масла, аби ті обсмажилися. Потім легко вибиває чотири яйця в неглибоку мисочку і старанно молотить їх виделкою. Вливає трішечки молока, буквально на око вимірявши, солить готову суміш. Трішки спецій, привезених з Азії подругою-мандрівницею. Майже готово... Лишилось тільки засмажити все це разом з ковбаскою і подати стомленій дитині. Христина старанно заливає уже рум'яні кільця яєчною і накриває кришкою, аби омлет устиг трохи піднятися. Ох, звісно... Марко любить розплавлений сир. Варто посипати ним страву, аби він апетитно тягнувся.

Христя ставить на стіл дві тарілки з паруючим запашним омлетом якраз тієї миті, коли Марко виходить із ванної. Він уже встиг кинути сорочку і шкільні штани до пральної машини і перевдягнутися у сухий домашній одяг, який йому залишила хрещена. Він трохи розморений і сонний після гарячого душу, однак сонливість враз зникає, варто страві потрапити в поле його зору. Накидається на їжу, наче голодне цуценя на кістку — точно зранку нічого не їв.

— Ммм... — задоволено мружиться юнак. — Божественно, як завжди, тітонько!

— Не зви мене так, анциболе! — Христина даремно старається вдати обурення. — Однак я рада, що тобі смакує. В мене ще солоні огірочки є, може, хочеш?

— Та ні, омлет і без того добрий! — шамкає з повним ротом Марко.

— Ну, як хочеш, а я собі візьму парочку...

Поки хлопець доїдає, Христина хрумтить огірком і тихо роздивляється похресника. Ох і виріс хлопчина! Худий, стрункий, наче молодий дубочок. Ніс рівенький, очі зелено-карі блищать з-під густих брів, кучеряве волосся спадає на чисте чоло. Щоки та підборіддя вже встигли вкритись парубочою щетиною, широченькі плечі розправилися, а пальці вдовжились. Це вже не та пухленька хлоп'яча долонька, яка колись міцно стискала Христину руку, коли вона вела його до парку на вихідних, поки батьки Марка працювали. Так дивно усвідомлювати, що це — та сама дитина, яку вони знайшли у камері схову мінімаркету шістнадцять років тому.

— Що, не наївся? — хлопчина соромливо киває, зиркаючи на порожню тарілку перед собою. — Забирай мою порцію. Не хвилюйся, хлопче, — Зотова підсуває свій омлет до Марка. — Мені вистачить огірків з чаєм. Все-таки мій організм вже рости перестав, а ти ще розвиваєшся. А я поки що чайник поставлю.

Шістнадцять років тому Аня і Роман вирішили всиновити знайденого хлопчика. Христина стала його хрещеною матір'ю. За цей час чимало змін відбулося у житті друзів. Роман продовжує справу свого батька і мріє побачити сина успішним бізнесменом. Аня всі сили віддає родині й ревнує чоловіка через численні любовні інтриги на стороні. Христині так і не вдалося побудувати кар'єру у видавництвах, куди вона влаштовувалася на роботу, але вона знайшла себе в іншому — тепер жінка створює унікальний одяг з ручним розписом, і її твори користуються неабияким попитом. Марко потерпає через родинні скандали й шукає прихистку у хрещеної. Цього разу, завітавши в гості до Христини, він запрошує її на свій день народження. Йому виповнюється шістнадцять років, і відзначити

цю подію збирається вся рідня. Під час святкування дня народження Аня влаштовує сварку з чоловіком: вона докоряє йому черговим романом, а потім прилюдно скаржить на життя і виказує таємницю появи в родині Марка. Хлопець у відчаї, і єдина людина, яка може його розрадити, це Христина. Жінка забирає похресника до себе і на його прохання знайомить Марка з матір'ю, яка покинула юнака шістнадцять років тому.

— Як тобі вдалося знайти цю жінку за одну-єдину ніч? — Марко вже добрих пів години виїдав Христині мізки. Від його понурого настрою не залишилося і сліду. — У професійних детективів на це йдуть тижні, я вже не кажу про звичайних людей. Скажи мені, тіточко, чогось про тебе не знаю?

— Так уже історично склалось, що ця пані — далеко не чужа мені людина. Всі ці роки ми не спілкувались, однак я приблизно знала, чим вона займається і де живе. Списатися з нею через соцмережу і домовитися про зустріч було справою години. І так, я знаю, зараз ти почнеш репетувати на мене через те, що я була знайома з нею, однак нічого тобі про це не сказала. Востаннє ми з нею бачилися у дві тисячі третьому, а знайшла я у соцмережах її пів року тому, випадково. Навіть не впізнала спершу, бо вона вже встигла перефарбуватись і змінити прізвище.

Та Марко майже не слухав її. Дивлячись у дзеркальну поверхню вікна вагону метро, він намагався нашвидкуруч відтворити на голові зачіску, з якою вчора проходив весь вечір. Хоче справити враження на біологічну матір, подумала собі Христя, криво посміхнувшись. Сердешне дитя. Вони зійшли на потрібній станції, пройшли міст над автострадою і звернули від гамірного шосе в набагато тихіші дворики. Простуючи між посріблених інеем дерев та скромних сірих багатоповерхівок, кожен з них думав про своє і кожного аж вивертало від хвилювання, хоча обоє старалися не показувати цього.

У старому темному ліфті однієї з таких бетонних коробочок Марко нарешті подав голос:

— Слухай, а що ми робитимемо після зустрічі з ними? Якось надто швидко все це відбувається, я навіть обдумати ситуацію не встиг, як слід.

— Ну, з такими речами краще не затягувати, друже мій, — відповіла йому Христина. — А з проблемами будемо розбиратися вже тоді, коли стикнемося з ними, зятимив? О, приїхали.

— Щось я хвилююсь... — глипнув на оббиті дешевенькою червоною шкірою двері юнак. — Напевно, вони мене й бачити не захочуть. Ех, ну й дурень я, Христе, розвертаємося!

— Христиночко!!! — хтось з того боку відчинив двері, та так, що ледь не прибив ними Марка. — Люба моя, нарешті! Скільки літ минуло, скільки зим! Ой, а це хто?

Перед очима Зотової та Поліщука постала невисока, худорлява жіночка з високим кучерявим хвостом на голові. Вбрана була в домашні штани і якусь однотонну кофтину, трохи більшого розміру, аніж варто було б. Весело сяяли її темно-карі очі, і цвіла усмішка між запалих щік аж до тієї хвилини, коли вона побачила Марка.

— Негоже, люба моя, приходити з хлопцем, не попередивши про це.

— Як би тобі, Юльцю, сказати... — зітхнула Христина. — Це не мій хлопець.

— А хто ж тоді? — пристала пані, як сльота до плота.

— Запросиш до хати — познайомлю, — криво всміхнулася Христина. — А то стоїмо, говоримо через поріг, як не рідні...

— Цікаво, цікаво... — ковзнула Юлія холодним поглядом по обличчю Поліщука. — Ну що ж, милі мої, проходите, якщо вже прийшли. Роздягайтесь і заходьте до вітальні, я зараз прийду.

Жінка з юнаком хутенько увійшли до передпокою і поспіхом скинули взуття. Маркові хотілося заpastися під землю від сорому. Юлія вже його зневажала, а це ж він ще й рота не відкрив.

Першим, на що звернули увагу обоє, зайшовши до вітальні, виявилася величезна кількість довідників і книг, якими були заставлені всі полиці, підставки та кутки. Більшість з них була помережана дивними ієрогліфами, про значення яких ані Христина, ані Марко не здогадувалися. «А й справді, — мимоволі згадала Зотова. — Юля ж на перекладачку з японської вчилася». Жодних дитячих чи чоловічих речей, жодних сувенірів з подорожей, жодних світлин. Тільки папір і чорнило, чорнило і папір. До кімнати невдовзі увійшла й сама Юлія. Вона й досі посміхалася, однак щирість із цієї посмішки кудись зникла. Марко занервував ще сильніше.

— Отже, любі, що привело вас до мене?

— Привів мене, Юлю, ось цей хлопчина, а точніше, його походження.

— Гадки не маю, чим я можу тут допомогти, я його вперше в житті бачу...

— Б'юся об заклад, що ні. Юліє Гриценко, дозволь спитати, чи не доводилось тобі народжувати дитину в листопаді дві тисячі четвертого року? Момент істини настав.

Марко ще не бачив, щоб так швидко в людини змінювався настрій. За якусь мить вродливе обличчя Юлі спотворила гримаса огиди, та такої, наче перед нею кинули зогнилий труп.

— Ти ж не хочеш сказати мені, — поволі мовила вона, наче виштовхуючи з себе кожне слово, — що оцей хлоп...

— Саме так, — спокійно відповіла їй Христина. — Знайомся, дорогенька, твій син Марко. Марко Романович Поліщук.

— Он воно що, — просичала Юлія. — Що ж, дуже не рада тебе бачити... Марку.

З такою ненавистю його ім'я ще не вимовляв ніхто.

— Скажи мені на милість, Христиночко, — звернулась Юлія до Зотової. — Я спеціально підбрала найзадрипанішу крамницю, найнепримітнішу сумку, найгірший одяг і найкращий час, щоб позбутися цієї потвори...

— Добирай слова, коли говориш із моїм похресником.

— Ох, звісно ж, звісно ж. Цього створіння. Скажи, як ти змогла знайти його і витягти на божий світ?

— Чиста випадковість, — знизала Зотова плечима. — Сама здивувалась, коли надібрала його. А от особу тієї... кхем, людини, яка залишила там хлопчика, встановлювати було справді цікаво.

— Та ну? І як же ти здогадалась, що це саме я так згрішила, о спадкоємице великого Шерлока Холмса?

— Здається, я єдина додумалася підкупити сторожа, який чергував тієї ночі, аби він таки дав мені переглянути записи з камери спостереження. Камера була паскудна, вже на ладан дихала, але страшнючу спідницю твоєї матінки, в якій ти була того вечора, я роздивитися змогла.

— Вау! — вдавано захоплено сплеснула руками Юля. — Браво, ох, браво! І чому ж ти, о захиснице справедливості, встановивши мою підлу особистість, не здала мене одразу ж жерцям правосуддя?

— Та сто років ти мені снилася, — пирхнула Христина. — Мене набагато більше цікавило, що робити з хлопчиком.

— З хлопчиком... скільки ніжності та турботи до чужої дитини! От чого я не очікувала від такого агресивного відлюдька, як ти, Христиночко, так це всиновлення якогось байстриюка, який тобі і близько родичем не доводиться.

— Всиновила його не я, однак я маю за честь зватися хрещеною матір'ю цієї дитини. І, на Бога, добирай слова, коли говориш про нього. Дуже незвично чути такі мерзенні словечка з вуст такої інтелігентної жінки.

— Ах ти ж... — Гриценко хотіла видати якусь мерзоту, коли її перебили.

— Пані Юліє, — прошепотів Марко, який до того сидів, застигнувши камінчиком. — Дозвольте поставити вам одне-єдине питання. Лише одне, не менше і не більше.

— Якщо я дам відповідь на нього, ти вшиєшся з моїх очей?

— Так, — промовив руба Марко.

— То став, не гаючи мого часу.

— Чому ви вчинили так, залишивши мене в тій клятій холодній камері схову, зовсім беззахисного і самого, розраховуючи на мою якнайшвидшу смерть?

— Чому, питаєш? — зненацька гигикнула Юлія. — А ти дотепний хлопчина... Може, сам додумаєшся, чи мені допомогти?

— Не маю жодної гадки, що змусило вас прийняти таке рішення.

— Хі-хі-хі! — огидно захихотіла Юлія. Від того образу милої, спокійної жіночки, яка зустріла їх на порозі, не зосталось і спогаду. — Мізками ти явно вдався не в мене. Отже, уяви собі. Ти молода, успішна студентка, що із клятою золотою медаллю закінчила гімназію і вступила до університету, щоб вчитися на перекладача. Перед тобою купа перспектив, тебе люблять і викладачі, і однокурсники, в своїй родині ти єдине, викохане і випещене дитя. Та от біда: як на свій вік ти вдалася ну дуже вродливою, тендітною дівчиною. Таку тільки любити і захищати. Таку домашню, ніжну рослинку зламати, затоптати легко, аж занадто, я б сказала. І, звісно ж, у нашому жорстокому, несправедливому світі обов'язково знайдуться нелюди, для яких немає кращої розваги, аби такі рослинки нищити собі на радість.

Христя важко ковтнула слину. Вона уже знала, чим закінчиться ця історія.

— І от одного зимового, холодного вечора ти повертаєшся собі з додаткових занять. Закутана в тепле пальтечко, у новеньких шалику та шапці поспішаєш додому, бо десь там хвилюється турботлива матуся. І тут відчуваєш, що щось іде не так, і ти на начебто порожній вулиці зовсім не сама. За тобою вже давно йде темна, неприязна постать... Ти починаєш іти швидше, намагаючись намацати в кишеньці ключі, якими можна подряпати потенційного кривдника. Він помічає це і вже не приховує своїх намірів. Ти починаєш бігти, уже ні на що не сподіваючись, лише на свої сили та на свої ноги. А він переслідує тебе, як хижак свою жертву. Ти майже домчала до ліхтаря коло дороги, та лід під твоїми ногами — штука підла. Ти послизаєшся і летиш в обійми брудного і слизького тротуару, намагаєшся встати, та не виходить. І, звісно ж, хижак прагне скористатися даним йому шансом. Допомагає підвестись, бо робити своє брудне діло посеред дороги — не варіант. Шепоче тобі на вухо щось на кшталт: «Будеш винна». Голос приємний, але яка різниця, якщо він належить такій потворі? Тягне тебе за руку в якусь підвір'їню. Ти вириваєшся, дряпаєш його гладку піку нігтями, та користі від того мало. Коли з тебе скидають пальто, ти ще сподіваєшся на щось. Коли зривають спідницю, ти не втрачаєш надії. Та коли чужа рука уже хазяйновито стягує білизну, а друга затуляє рота, ти розумієш, що надія вже давно мертва, що, власне, і надії ніякої не було. Мороз обпікає твою голу шкіру, рукавиці гвалтівника дряпають по обличчю, волосся розпатлалося, а ти намагаєшся не думати про те, що це чудовисько робить з тобою. Ти зараз, як той метелик зі шпилькою. Тебе вже спіймали і відпускати не збираються. Єдине, що залишається, — сконати на тій голці.

А тоді все закінчується, так само раптово, як і почалось. І ось ти вже стоїш, зневажена, позбавлена честі, спираючись спиною на ту злочасну стіну, до якої тебе щойно притискали грубі чоловічі руки. Ти не маєш жодного поняття, що робити далі, як це пояснювати вдома. Ти випалена, знищена, тобою скористалися і викинули. На ньому навіть гумки не було. Вдома батьки розпитують, що сталося з тобою, ридують і намагаються заспокоїти. А ти не можеш сказати слова, від яких тебе намагалися вберегти від самого дитинства. Не можеш, і все. Тобі залишається лише сподіватися, що все якось обійдеться і ти не завагітнієш. А тоді починається ранковий токсикоз, нудить так, що й жити не хочеться, пекельно прагнеш тараньки з полуницею. І ти розумієш, що цей виродок, обличчя якого ти навіть не бачила, перестарався. А страждати доведеться тобі.

Ти розраховуєш на розуміння і підтримку батьків, молишся, аби дали дозвіл на аборт. Ти хочеш дітей, хочеш чоловіка і міцну, люблячу сім'ю, але не зараз. Тільки не зараз, заради Бога! Прошу, мамо, тату, дайте мені позбутися цього непорозуміння. Я не хотіла цієї дитини, вона заважає мені, я не зможу тягти її на собі! Та, на диво, батьки дозволу не дають. Чомусь називають божевільною, кажуть, що не дадуть так нагрішити. Кажуть, що дитина — Божий дар і я не маю права позбавлятися її. Бог дав — значить, так і повинно бути. Та який же це, в біса, Божий дар?! Це кара, найстрашніша, яку тільки можна уявити!

Як би ти не намагалася, ніхто не дає тобі такого жаданого дозволу. Навпаки, заявляють, що не дадуть тобі позбутися дитини. Ми самі виховаємо, якщо треба буде. Ти, головне, народи нам, донечко, онука. І протягом наступних дев'яти місяців з тебе не спускають очей, всіляко контролюють, аби ти, не дай Боже, не сіла в надто гарячу ванну, не пила алкоголю чи пігулок. Шукають твої старі дитячі одяганки та іграшки, тішаться, як малі діти. А ти навіть знати статі потвори, що росте в тобі, не хочеш. Зате ж народиш спадкоємця роду, байдуже, що від гвалтівника. Хіба ж не радість, донечко?

Ти не відчуваєш ніякої радості. Зате відчуваєш постійну нудоту, відчуваєш, як живіт розтягує твою шкіру і стискає внутрішні органи. Коли дитина всередині вперше починає рухатись, ти панікуєш несамовито. Розумієш, що те створіння в тобі вже скоро вилізе на світ, і все життя буде нагадуванням про ту жахливу ніч і ті грубі руки у волохатих рукавицях.

Ти вже нікуди не ходиш, більшість часу сидиш вдома і читаєш всіляку всячину, вчишся, бо без цього ніяк. І одного дня серед всіх тих статей тобі на очі трапляється прецікава замітка. Щось про те, як японські матері позбуваються своїх дітей, яких, хоч і народили, та зовсім не хочуть. Про спеціальні пункти з камерами, де можна розпрощатися з небажаною тушкою, про залишених у супермаркетах та торгових центрах дітей, яких часом можуть знайти, а часом і ні. Ти уже знаєш, як використаєш цю інформацію.

Дитина народжується через два місяці. Вгодований, тяжкий хлопчик. Очі в нього на відміну від твоїх — зелені. Саме ці очі не так давно витріщалися на твою ганьбу та приниження у тому злочасному провулку. Ти не можеш довго дивитися в них і якомога швидше повертаєш дитисько своїй матері, яка не може відвести радісного погляду від онука. Вона вже підбирає ймення йому, питає в тебе, що ти думаєш із цього приводу. А ти лежиш на тому бісовому ліжку виснажена, наче тебе три години лупцювали палицею. Яка різниця, як його зватимуть, ти все одно гидуватимеш вимовити це ім'я.

Христя нервово обернулася до Марка. Обернулась — і не впізнала. Поки хлопчина слухав Юлію, він, здавалося, встиг постаріти. Зрадницьки смикалися кутики його вуст, тремтіла щелепа, а посеред чола залягла глибоченна зморшка. Він і вірив, і не вірив у те, що щойно почув. Повітря навколо нього бриніло від суму, а навколо Юлі — від ненависті й досади. Зотова боялася відвести очі від них.

— Через три дні вас випускають. Хлопця записують під провінційним іменем, яке йому дали твої батьки, але ти надто зайнята, аби його запам'ятати. Тепер залишається лише чекати вдалої нагоди. І ти її отримуєш, але тільки через кілька днів. Пізно ввечері, коли старих скошує міцний сон, ти з окаянним згортком тікаєш з дому і їдеш настільки далеко, наскільки можливо у твоєму виснаженому стані. Просто їдеш, постійно озираючись, наче злодюжка. На щастя, бісова дитина спить міцно, хоч за це ти їй справді вдячна. Виходиш казна-де, не так уже й далеко від центру міста, і бачиш її — найбільш вбогу крамничку з продуктами далеко не першої якості, де дитину точно ніхто шукати не стане.

Коли ти виходиш з тієї діри, залишивши торбину в жалюгідній комірці і для пристойності потинявшись між рядами, то не відчуваєш жодних докорів сумління, лише полегшення від того, що все це нарешті скінчилось і більше ніколи не повториться. А рівно через двадцять чотири години ти вже тиняєшся Києвом, прагнучи знайти собі місце для ночівлі, бо люблячі батьки не стерпіли вибору донечки і позбулися її, як вона позбулась свого сина,

вигнали, викинули, як непотріб, як сміття. Тепер нічого не лишилося від тієї пещеної паночки, навіть оболонки.

Юлія замовкла, і в кімнаті запала тиша, така масна і густюща, що можна було маринувати її. Нікому говорити більше не хотілося.

— Ти спотворив моє тіло, — знову озвалася вона, — зіпсував мої стосунки з батьками, моє майбутнє і всі мої надії. А до всього, тобі ще й пощастило вижити та до такого віку дожити. Чи є в цьому бодай крихта справедливості, Марку?

Поліщук нічого не відповів їй. Лишень поволі встав з крісла і легко вклонився Юлії.

— Немає й крихти, пані Гриценко, — відповів їй спроквола. — І мені справді шкода, що моє народження так знищило все ваше життя.

— Марку, не вибачайся! — вигукнула Христина. — Не тобі відповідати за злочин, вчинений твоїм батьком, хлопчику мій. Хай краще вибачається твоя ма... — і спинилася на півслові, бо хоч і прагнула вона захистити хрещеника, та й Юлю, попри всю її вроджену токсичність та в'їдливість, їй було шкода. Зотова не знала, кому вірити і співчувати.

— Та ні, Христино, — зітхнув хлопець. — Саме через мене все це й почалося. Думаю, доля Юлії склалася б значно краще, якби не я. Та й твоя теж, і мами з татом... Скільки ж я клопотів приніс у цей світ самим своїм народженням, Боже! — і він захихотів, однак сміх той був сповнений відчаю. — Тільки-но народився, а вже встиг зруйнувати цілу сім'ю і чийсь долю. Окаянна, мерзенна, небажана дитина, що з мене візьмеш?

— Зі своїми теревенями ти починаєш набридати мені, — Юлія відкинулася у своєму кріслі назад. — Чи ж ти не обіцяв, що зникнеш звідси, щойно я дам тобі відповідь на твоє запитання? Відповідь маєш, і дуже навіть повну, як на мене. Тепер зникніть. Ти і твоя хрещена матуся. Забирайтеся і більше ніколи, ніколи не з'являйтеся в моєму житті! Геть!

— Юлю, як ти... — та перш ніж Христя встигла домовити, в неї полетіла якась товстюща книженція, від якої вона ледве встигла відхилитися і яка все ж зачепила її скроню.

Отямилися вони вже на вулиці, абияк одягнені й розхристані. Потужний вітер шарпав їх за поли курток і кінці шаликів, немилосердно стогнав і рвав волосся на головах. Крізь цей потужний порив стихії Христина ледве почула кволі й глухі Маркові слова:

— Пробач мені, мамо.

Епілог

Христина ненавидить лікарні. Довжелезні коридори, зачовгана підлога, примітивні малюнки на облуплених стінах, а тепер ще й люди в масках на кожнісінькому кроці. Усе це пропахло хворобами і смертю. Вона не вірить у те, що десь там, у котрійсь із кімнат лежить її дитина.

Вона прагне забути ті глибочені порізи на його руках, ті скляні очі, що байдуже дивилися на те, як вона волає. Ту червону, як сонце на світанні, ванну і патьоки крові, що безшумно крапали на кахлі. Той страх, ту ненависть до себе, яка гризла його після п'яної сповіді Ані на святі, що передчасно закінчилося.

Сердешний, милий Марко. За декілька днів тебе знищили повністю, правда виявилась для тебе заважкою, а почуття вини — анітрохи не легшим. Твоя юність лише почалась, та такого початку вона не побажала б навіть ворогові. Бідолашна моя дитино, чому я не змогла вберегти тебе від цього? Чому дозволила, щоб ти ледь не загинув через жорстокість і нестриманість інших людей?

Чому не захистила тебе, як мала б, синку...

Світлана Кошарна

(Комунальний заклад «Малинівська загальноосвітня школа I–III ступенів»
Малинівської сільської ради, 10 клас)

Надія

Розділ I

Ранок. Повітря пахне прохолодою та осіннім смутком. Поодинокі дерева, які ще не встигли зняти із себе золотаві вуалі, похитуються від вітру. Павутинне мереживо ще тріпоче та де-не-де рветься, гублячи крапельки нічної роси.

Осінь краса була там, за вікном. А тут сіре сьогодення, просте і нікчемне. І нинішній, і вчорашній, і навіть завтрашній день нічим не різняться. Знову все за планом: ванна, сніданок, заняття, обід... Потім улюблене вікно і книжка про міжгалактичні подорожі, прибульців і відважних героїв. Ніна Іванівна, бібліотекар, завжди рада, коли до неї приходять дітки почитати. Вона пригощає ласощами, солодким чаєм. У бібліотеці затишно і тихо. Тиша... Саме її не вистачає маленькому Сергійку.

Хлопчик був такий, як всі тут: лагідний, щирий, з чистими, допитливими та сумними очима. Вони сумні чи не в кожного...

— Добрий день, Ніно Іванівно, дозвольте зайти почитати!

— Сергійку, Олечку, вітаю. Сідайте, любі, беріть ковдрочки, щоб не змерзли. Читайте!

Хлопці були друзями і завжди трималися вкупці. Спочатку всі думали, що вони брати: невеличкого зросту, обидва з чорнявим волоссям, яке на сонці здається каштановим, пухленькими щічками та синіми, як океан, очима.

Бібліотекарка любила малят, бо ні дітей, ні онуків не мала. Всі вихованці були для жінки рідними. До кожного вона знаходила підхід, всіх обіймала й голубила. А якщо когось забирали в родину, то була щасливою, бо дитина матиме маму і тата. А це була мрія кожного вихованця дитячого будинку. Кожен має надію, що саме сьогодні відкривуться двері та прозвучать найзаповітніші слова: збирайся, приїхала мама. А поки що тільки сірі будні холодного й сірого сиротинця.

Про несправедливість та жорстокість, яких так рано зазнають сироти, Сергійкові не треба було розповідати. Він це знав, як ніхто. Вже йшов третій рік, як хлопчик потрапив сюди, бо мама і тато загинули від ворожого снаряду, який потрапив в автівку у недалекому 2014-му. Хлопчик дивом вижив, хоч і на все життя залишився із шрамом від уламків, які так довго витягували лікарі з дитячого тіла.

Малий заліз на підвіконня, вкрився ковдрочкою і полинув у світ фантазії та мудрості, світ, де добро завжди на крок попереду зла, де справедливість перемагає.

— Хлопчики, я спекла пиріг. Пригощайтеся! А я вийду до директорки, кликала, — сказала Ніна Іванівна.

Діти люблять смаколики, і бібліотекарка залюбки пече їх для вихованців. Жінка розуміє, що не в кожній дитини буде щаслива доля, тож хай її вчинок хоч і не героїчний, але додасть теплих спогадів дітям. Хлопчики зручно примостились за столом та почали ласувати, проте те, що трапилося далі, надовго запам'яталося їм.

Розділ II

Відблиск сонця розтанув на стіні старої школи. Колись ця стіна була опорною, колись... до війни. Дівчина саме заступала на чергування. В українській армії жінок-військових чимало, проте вона була особливою. Вона — гордість своєї дивізії. Побратими розповідають, скількох власноруч на тендітних плечах виносила з поля бою, перев'язувала рани, скільки разів асистувала лікареві під час операцій. Хоч зовні й не скажеш: маленька на зріст, худорлява, з довгою чорною косою й зеленими, як поле навесні, очима. Ім'я говорило саме за себе — Надія, хоч на війні його мало хто знав, бо позивний її — Ласка. Вже три роки, як дівчина поповнила лави українських героїв, три роки, як захищає на сході спокій українських родин.

Ласка повісила автомат на плечі і вдивлялася кудись туди, в далечінь. Вона чекала на когось. На когось дуже важливого. Вітерець пестив волосся дівчини. Сонечко вже зовсім сіло, тільки виглядав вершечок з хмари. Надя згадала, як мама розповідала їй казки про те, що сонечко вмивається і лягає спати, як і люди. Посміхнулася. Дівчину огорнули спогади про щасливе дитинство, чисте, блакитне небо, не те, в якому ширяють безпілотики та гвинтокрили. Спогади порушив хруст із сусіднього чагарника. Миттю Ласка зняла автомат з плеча та зайняла бойову позицію.

— Стій, хто іде! Стріляю на ураження!

Та через кілька секунд військова опустила автомат. Її очі наповнились добротою і ласкою.

— Графе, знову підкрадаєшся зненацька. Дивись, бо ще хтось з наших тебе встрілить. Ти мій маленький...

Військова почала гладити пса. Вона любила його. Це був вірний друг і помічник, найкращий собака у світі породи німецька вівчарка. У Графа коричнево-чорне забарвлення, міцна статура тварини поєднується із сильними м'язами і худорлявістю. Очі мигдалеподібної форми, трохи коса посадка. Дивиться він на всіх пильним, уважним поглядом. Струнки довгі ноги, сам великий і сильний, проте характер має добрий і спокійний. Під шаром міцних м'язів, за масивною щелепою й гострими зубами ховається серце вірного пса.

Ласка витягла з кишені пакуночок, розгорнула і дала собаці. Граф замахав хвостом та з радістю з'їв полуденок дівчини. Вона часто годувала чотирилапого, а він віддячував своєю дружбаю й відданістю, на яку люди, на жаль, не здатні. Він був не по-собачому розумний.

Раптом собака забігав на місці та, взявши зубами за холошу, потягнув Ласку до бліндажа.

— Ти що, куди ти мене тягнеш? Я на посту, кудлатий!

Та через хвилину дівчина зрозуміла, що до чого. Зі східного боку, де засів ворог, вдарили «Гради». Страшно вдарили. Бомби вибухали чи не на кожному метрі української землі. Через спалахи можна було вгледіти навіть ховрашка, який шукав захисту від небезпеки.

За мить все стихло. Так само раптово, як і почалося. Дівчина вийшла з бліндажа і не повірила власним очам: там, де вона стояла, з'явилася величезна яма, а в ній — бомба, яка не встигла розірватися. Ласка присіла до собаки, обійняла його за ший і мовила:

— Графе, ти врятував моє життя. Дякую, друже. Ти — справжній друг!

Почулись кроки. Дівчина обернулася.

— Капітане Ласко, все добре? Врятував собака тебе? А я говорив, що він дуже розумний і відданий. Ось закінчиться війна, і забирай його із собою. Він любить тебе!

Це був майор Олег Круглов — високий, дужий чоловік, людина поважна та розумна. Хоч і молодий, та нагород мав чимало.

— Так, товаришу майоре, я знаю, дякую!

— Дивись, що ми зробили для нашого наймолодшого бійця!

Чоловік витягнув з кишені медальйон з красивим написом «ГраФ» і сказав:

— Дозволиш, друже?

Собака слухняно підійшов до командира та присів. Капітан одягнув медальйон.

— Ось тепер ти — справжній солдат. Носи з честю.

Граф лизнув руку військового, ніби дякуючи за подарунок.

Розділ III

Відкрились двері бібліотеки. Хлопчики почули знайомі голоси. Це були старшокласники Юрко та Сашко, які ображали менших діток. Їхній візит не обіцяв нічого доброго.

— Ага, хто це в нас тут? Читаєте? Ну-ну!

Підлітки почали буцати та кидати книжки в дітлахів. Гострим різком палітурки зачепило Сергійкові скроню. Хлопчик заплакав.

— О, нюня у нас росте. Дай пиріг! Ти наївся уже! Я з'їм!

Розбишака забрав смаколики у хлопчиків, смикнув ковдрочку, плюнув на підлогу і вибіг геть з бібліотеки.

— Не плач, Сергійку, ось ми виростемо і зможемо себе захистити. Ми їм покажемо! — відчайдушно вигукнув Олег.

Ранок суботи. Уроків сьогодні немає. Як завжди, малі діти будуть переглядати мультфільми, та в Сергія інші плани. Поснідавши манною кашею з грудочками, яку хлопчик просто ненавидів, взяв хлібця та заховану вчорашню котлетку, вдягнув синю куртку, шапочку, тихесенько прокрався повз вихователів і вийшов у двір.

Малюк замружився від яскравого сонячного світла. Сергійко шмигнув повз вікна і пішов до старого занедбаного корпусу. Тут пахнуло цвіллю.

— Гей, шерстяний, ти де? Цю-цю! Іди-но до мене!

Почувся тріск сухих гілок, і до хлопчика вийшов він — найкращий друг на світі. Хоч він і був чотирилапий, та малий любив його понад усе.

Собака замахав хвостом. Хлопчєня присіло і з-за пазухи витягнуло згорток.

— На, поїж. Ти, напевно, голодний. А що це в тебе?..

На шиї собаки Сергій побачив солдатський жетон з викарбуваними буквами «ГраФ».

— Ого, це тебе так звати? Граф? Ти — військовий пес? Нічого собі...

Собака, немов погоджуючись, лизнув руку хлопця.

— Ти знову тут? Сергійко, ми вже в кожен куток заглянули, а тебе нема. Знову ти з цим волоцюгою! Ану марш звідси! Пішов геть! Ось викличу службу, і присплять тебе, кудлате чудовисько. Іди в корпус, юначе!

Це була Ольга Йосипівна — сувора, проте справедлива директорка. Її всі побоювались, бо як гляне з-під окулярів, то аж серце холоне.

Хлопчик побіг назад до сиротинця дивитися мультики з іншими дітками. Важливу місію — нагодувати чотирилапого друга, як він вважав, на сьогодні виконано.

Розділ IV

Діти прокинулись від страшених вибухів. Гуло так, що, здавалося, вся земля здригалася. Від спалахів у кімнатах ставало видно, як удень. Почалась паніка. Чергові вихователі та вчителі почали евакуацію вихованців.

— Люби, швидше, бігом в укриття! — кричала Ольга Йосипівна. — Рахуємось. Один, два...

— А, е-е-е... Немає Сергія... — сказав розбишака Юра. Юнак хотів-бо й сам повернутися назад, та його зупинили... — Ми вночі його зачинили в туалеті. Ми... Врятуйте його!

— Господи, хлопці, що ви накоїли! Колеги, викликайте військових, ми самі не впораємося! — розпорядилася директорка.

Військова база.

— Увага, рівняйсь, струнко! Сьогодні вночі сепаратистами був обстріляний дитячий будинок «Ластівка». Кількість жертв досі невідома. Ваша задача — відбити наступ та евакуювати дітей. Також слід перевірити дитячий корпус та виявити небезпечні вибухові механізми, знешкодити. Виконувати! — віддав наказ майор. — Товаришу капітане, Ласко, ти поведеш свій підрозділ у дитячий будинок. Решта підуть зі мною. Товариші, нам необхідно захистити малюків. Виконувати, кроком руш!

Дорога була мокрою. Ввечері пройшов дощ. Військова вантажівка дрейфувала на дорозі. Та в мить гахнуло з такою силою, що від вибухової хвилі КраЗ перевернуло на бік. На щастя, ніхто не загинув, та... снаряд потрапив у дитячий будинок. Почалася пожежа.

— Наші дії, товаришу капітане? — запитали солдати.

На мить Ласка запанікувала, та, опанувавши себе, твердо мовила:

— Наші дії змінюються. Спочатку ми ліквідуємо пожежу в другому корпусі. Потім...

Її перебила директорка, яка щойно прибігла і з відчаєм прокричала:

— Шановні військові, слава Богу, там, на другому поверсі дитина... Він зачинений у вбиральні...

Вислухавши, військова віддала наказ:

— Рятувальників ми дочекаємося не встигнемо, тож діємо самі. Всім зрозуміло, що робити? Виконуємо!

Ласка вдягнула протигаз і зайшла в корпус. Підсвічувала шлях ліхтариком, бо коридори були сильно задимлені.

Хлопчик вже не кричав. Військова поповзом минала метр за метром. Ось сходи нагору. Ледь підвелася.

— Сергію? Ти чуєш мене? Сер-гі-ю!

«Мені потрібне чудо. Просто чудо, щоб його знайти і врятувати. Нічого ж не видно...»

— Сергію!

Крізь сон Сергійко почув жалібне скавуління. Чийсь холодний та мокрий ніс штовхав його в шоку. Хлопчик опритомнів.

— Графе, друже, що сталося? Як я тут...

— Сергій!

— Я тут! Тут!

Ласка не могла знайти малого. Раптом до її коліна підійшов собака та потягнув за собою. Вона, не вагаючись ані секунди, піддалася, бо знала, що чотирилапий покаже правильний шлях. І пес привів її прямо до хлопчика. Військова взяла малого на руки, одягла на нього протигаз та мовила:

— Все добре. Тепер усе буде добре, малий!

Дівчина вийшла у задимлений коридор. Видимість була дуже поганою. Та... вже палали двері. Вибратися було неможливо. Пес підійшов до вікна і загавкав. Внизу стояв причіп з дитячими матрацами.

— Стрибаймо!

Ласка почула скрип. На них падала величезна балка. Вона притиснула дитину міцніше і вистрибнула з вікна. Приземлення не було м'яким. Вже підбігли побратими Ласки...

— Де собака? Граф де, кажу?

Пса не було. Із завалів показався майор із собакою на руках.

— Ласко, бачить Бог, я намагався його врятувати... — сказав майор. — Його придавила палаюча балка, травми досить важкі. Дивись, скільки шерсті вигоріло, опіки...

Офіцер обережно поклав вірного друга на підлогу. Наступ уже відбили.

— Він не може померти. Він же мій друг. Врятуй його, ти ж мене врятувала! — прошепотів Сергійко, який тихо підійшов до дівчини.

Ласка глянула на хлопчика, і її серце стислося. Дівчина зрозуміла, що не вона одна так любила цього собаку. І малому буде дуже боляче, адже це — друг.

— Спробуємо? — звернулася вона до Дока (військового лікаря).

— Шансів майже нема. Ти розумієш...

— Дядьку, будь ласка, врятуйте його! — дзвінко прокричав хлопчик.

Доку не вперше оперувати в таких умовах, та тварин він ще не рятував. Однак він не міг покинути чотирилапого, бо собаці багато хто з військових завдячував життям.

Світало. Операція ще тривала. Через деякий час вийшов майор та сказав:

— У нас є надія. Він житиме!

— Ти врятувала і його, і мене. Як тебе звати? — звернувся до військової малий Сергійко.

— Надія. Мене звати Надія.

Дівчина взяла малюка на руки і міцно пригорнула до себе. Сергійко сказав:

— Ти — мій янгол-охоронець. Мій і Графа.

— А можна, я буду не лише янголом? Якщо ти не проти, я стану твоєю мамою.

— А я... батьком! — сказав майор. — Адже я давно кохаю твою нову маму!..

Важко описати почуття, які вирували тоді в серці малого. Сьогодні він мало не помер. Вже прощався з життям. Та... доля вирішила інакше. Замість смерті — життя, повне радості і любові.

Розділ V

Літо. У парку містяни відзначали День міста. Червоний м'ячик закотився за дерево.

— Синку, неси скоріш, бо наш Граф зайнятий — спить. І додай уже свою солодку вату, бо розтане!

— Добре, мамо!

— Надю, тримай! — сказав Олег.

Жінка взяла пляшечку з молоком і посміхнулася, гойдаючи візочок з близнятами. Сергій теж посміхався. Вже рік минув, як у нього з'явилася родина: мама Надія, тато Олег, сестрички і такий улюблений і вірний пес, найкращий у світі друг, його рятівник. У Сергійка була лише надія, а з'явилася родина, і не лише в нього...

Степан Байдачний

(Вінницький транспортний фаховий коледж, I курс)

«Вам потрібна допомога?..»

«Вам потрібна допомога? Вас турбує минуле, або його турбуєте ви? Важко розібратися в собі? Безпідставні викидні спогадів? Вам здається, що один вихід — це залізничні колії? Маячня. Вихід є, і це Ми. Телефонуйте за номером: +38098.....»

Це оголошення висіло на табличці з товстим, грубим шаром пропозицій про винайм квартир, гаражів, погребів; також там були і послуги програміста (а як же без цього!), який допоможе встановити Windows XP. Зареготала, як прочитала про купівлю волосся та гусячого пір'я, про пошук няньки для старої баби та пошук серійного вбивці, котрий втік з тюрми три роки тому. Зірвала шматки нових оголошень з телефонами — колекціоную їх, а самотніми вечорами люблю дзвонити і розмовляти з тими людьми. Дивні персони трапляються, але досить цікаві. Виявилось, що програмісту сімдесят років, а волосся купують, бо в когось фетиш на волоссяні шпалери, а серійного вбивцю знайшли недалеко від міського сміттєзвалища. Одним словом, житіє.

Чи могла б я назвати себе самотньою? Ні. У мене є номери невідомих людей з оголошень, тому почухати язиками завжди є з ким, інколи бачусь з університетською подругою Тамарою. Вона успадкувала «ракушку» на базарі від мами (а та успадкувала від своєї мами) і цілими днями, окрім понеділка (вихідний), продає там жіночу білизну, а для особливих клієнтів — мереживні імпорتنі трусики з США. Планує передати цю «ракушку» своїй доньці, аби та після школи вже мала свій бізнес, стабільну роботу, стояла впевнено на ногах. Турбується про свою дівчинку. Ми з нею різні. Вона завагітніла у шістнадцять від турка, який виявився сутенером і якого вона після однієї-єдиної бурхливої ночі більше не бачила. Не побоялась самотужки виховувати дитину. Я б так не змогла, одразу зробила б аборт, не попередивши ні батька дитини, ні своїх батьків. А ось ця жінка — танк, бетонна стіна, скеля. Тож ми з нею різні. Тамара називає мене втікачкою, бо я завжди йду від людей після того, як вони до мене звикають і приймають у своє життя. Якимось так виходить. Шкідлива звичка. Такі згубні звички мають величезні хронічні наслідки. Реакція мого тіла, мого мозку досить незрозуміла. Після кожного відходу, після кожного «відпускаю» відбувається криза, момент випадку з реальності, емоційні повені й торнадо. Це як кінець світу, але чомусь кінця немає, бо я завжди після цього прокидаюсь і бачу біля себе Тому.

— Соля, тобі потрібна терапія, — Тома ніяк не заспокоїться, не прийме мої щомісячні кризи, які закінчуються у наркодиспансері, — це ненормально.

— Перестань... ну, досить мені щоразу одне й те саме... дай відійду, відпочину, — намагаюся втримати себе від роздратування (горло подерте після двадцятигодинного блювання), хоча, якби не моя подруга, давно б звідси гайнула.

Тома схилила свої молоді, гарні, витончені плечі. Я бачила її такою лише тоді, коли вона була у безвиході, коли не могла щось вирішити або просто була безсила на щось вплинути. Я не витримала, не можу дивитись на неї таку, бо бачу, що зі мною мучиться, не тікає, як я, а навпаки — кожного разу тут залишається, зі мною...

— Добре, я піду, — не відводжу погляд від перфекціоністично білої, паршиво-шпитальної стіни, — але якщо це буде збіговисько інфантильних психів, то, вибачай, я продовжу цю терапію сама.

— Ти й проведеш її сама... — ледь чутно сказала Тамара більше у бік вікна, ніж у мій.

— Повтори, бо не розчула, здивилась у стіну, — сказала я, ніби виправдовуючись.

— Кажу, що ця терапія піде тобі на користь, — трохи нервово, усміхаючись, відповіла Тома.

Далі ми просто мовчали. Що мені їй сказати? Вона за останні п'ять років нічого нового не побачила, навіть не здивувалась, коли я погодилась, бо, певно, подумала, що я жартую. Але я не жартувала. Ніколи не була на подібних сеансах, лише на спіритичних. Вона залишила для мене обід, мої улюблені голубці з величезною кількістю томату, та номер цієї секти для душевнохворих. Я зателефонувала туди ввечері, захотіла кинути слухавку на двадцятому гудку, але на двадцять першому вже хтось заговорив.

— Добрий вечір, центр допомоги залежним, я вас слухаю, — сказав на тому боці лінії доволі приємний чоловічий голос.

— Доброго вечора... хотіла б до вас на сеанс, але я не залежна, — відповідала досить мляво, ніби клялася батькам, що не палила цигарки, а це на мене взагалі не схоже.

— Всі так спочатку говорять, повірте, — сказав, ніби звертаючись до підлітка з синдромом максималізму.

— Та я реально вам кажу, подруга мене сюди направила, сказала, допоможе. Я не наркоманка, просто так іноді виходить... щомісяця сюди... в диспансер, — зовсім уже знервовано відповідаю йому.

— Вірю вам, вірю. Приходьте у суботу о восьмій вечора, вулиця Пушкіна, будинок 49, під'їзд 3, квартира 7, ми на вас чекатимемо, — і знову цей приємний голос, який був на початку розмови.

— Ем... гаразд, подивлюсь на свої плани, чи виходить, — планів, звичайно, в мене не було, нащо я вимахувалась, незрозуміло.

— До зустрічі, — почулося на тому боці, а далі гудки в такт моєму серцебиттю. Я навіть не встигла відповісти їм.

Ця розмова мені видалась дивною. Хоча чому тут дивуватися? Я спілкувалася з психічно хворими самотніми бабцями, які просто хотіли поговорити зі своєю внучкою, а мені було нескладно вдавати її. А тут... якась контора, та ще й дивна, певно, від якоїсь лікарні, бо безкоштовна. Сто відсотків, там або якісь підлітки, що коляться, бо хочуть показати, які вони вже «взрослиє», жадають відчутти кайф від життя та трястись від конвульсій, виділяючи з рота піну, а не слова, або бездомні, яким пофіг що слухати, хоч сповіді монашок, аби не на вулиці сидіти, і щоб батарея під боком. Я ще довго прокручувала в пам'яті цю розмову. Що означає допомога залежним, якщо я не залежна ні від чого? Я не колюся кожного дня, це просто щомісячний міністрес у відповідь на втечу від чергового, який сказав, що «кохає». Тоді тіло потребує очищення. Ось я його вже й маю.

***

— Ти записалась на терапію? — ніби байдуже запитала Тамара, коли я відходила у своїй райській кімнаті від тижневої муки у стерильному диспансері, де навіть санітари виглядали гірше від наркоманів.

— Ох... точно, це ж сьогодні субота... — затулила очі руками, згадавши, що саме сьогодні треба йти туди. — Котра година зараз? — запитую в неї.

— Сьома, — відповідає трохи спантеличена моєю реакцією подруга.

Довелося змушувати себе поспішити, бо живу я на околиці міста, а вулицю, яку назвав чоловік, чула вперше, вагалась, чи вона взагалі існує. Тома, коли почула її назву, вирішила пошукати в Інтернеті, але знайшла там лише музей Пушкіна, але не те, що нам потрібно. Ми викликали таксі. Подруга не поїхала зі мною, бо треба було з малою робити домашнє, але попросила, щоб після цього дійства я зателефонувала. Водій таксі сказав, що вулиця

перейменована на Братів Коріатовичів, тому і Гугл відмовлявся допомагати. Таксист був на вигляд подібний до акули, обличчям та й формою черепа, до того ж лисий, з горбистим носом. До того ж він шепелявив і своїм зміїним голосом намагався розказати і якийсь хітовий анекдот, і про свої вихідні в клубі, де він випив текіли і його рознесло, але я тримала себе в руках і не почала передражнювати його.

Коли ми доїхали, в мене прослизнула думка, що цей таксист спеціально привіз мене сюди, аби згвалтувати. Ліс, поле і один-єдиний десятиповерховий будинок. Хіба не мрія для стартапу серійного вбивці? Але я заспокоїлась, коли ми підїхали до третього підїзду. Водій побажав мені удачі. Тоді я не зрозуміла, для чого, але відповіла усмішкою, на яку лише й вистачило моїх сил. Я одна в цьому районі о восьмій годині біля будинку, який смердить руїною й гуде квартирним багатоголоссям: ляльковим сміхом розважальних програм, дитячим плачем, подружньою сваркою на незрозумілій мові. Мурашник живих та мертвих істот, який чомусь все ще існує на цьому сміттєзвалищі. До речі, таксист сказав, що будинок і справді стоїть на болоті та сміттєзвалищі. Символічно.

Знайшла квартиру № 7, дверні ручки були відірвані, а дзвінок замальований. Легенько відчинила двері, а вони зарипіли сиреною, я аж скривилась від такого звуку й трохи присіла. Мені назустріч одразу вийшов середнього віку чоловік, охайно вбраний, з білосніжною шкірою, черничими очима і чорним волоссям. Хотіла б назвати його циганом, але колір шкіри невідомого руйнував усі мої здогади.

— Доброго вечора, Соломіє, ми на вас чекали, проходите, — знову цей приємний голос, який чомусь не відповідав зовнішності власника, ніби на фон поставлений, а сам чоловік лише рот відкриває.

— Доброго, сподіваюсь, не запізнилась, — розгублено відповіла, адже я не говорила свого імені, а він звідкись його знає...

— Ні, ви вчасно, прошу за мною, — різко розвернувся та попрямував коридором до дверей, які були трохи далі.

Чесно кажучи, я рідко коли боюсь, але... цей коридор пробудив у мені паніку, яка своєю чергою спричинила спазми живота. Ноги не хотіли йти, та ідея тікати не приваблювала, бо ж обіцяла Томі. Коридор чомусь звужувався, може, то шпалери такі. Світло занадто тьмяне, ще й з неоновими вивісками. Чувак цей ніби вічність веде до тієї квартири, а здавалось, що близько. Поки ми йшли, у мене промайнуло стільки думок, що вистачило б на сценарій для трилера.

— Ось, ми на місці, роззувайтесь, знімайте верхній одяг та проходите до зали, — знову цим приємним, але вже лячним голосом відзвітував білосніжний циган.

Я все зробила, як він сказав, але не побачила у шафі та взагалі в гардеробній жодної куртки, пальто, взуття. Ще одна причина для пробудження нав'язливих думок. Зайшла до зали і побачила близько тринадцяти стільців, які були розставлені по колу. Я таке бачила в американських фільмах, там сидять пацієнти та починають нити про життя. На одному з них спиною до мене сидів чоловік, який мене зустрів, і все, більше нікого. Кому розповідати, кого слухати, з ким лікуватися? Певно, чекав, коли і я сяду.

— Я так розумію, що я одна прийшла до вас? — обережно, аби не показати своєї паніки, запитала його.

— Коли почнемо, то, гадаю, інші підтягнуться, — лагідно пояснив чоловік з легкою усмішкою.

Спокійно поправляючи свій комір та дивлячись на мене, він запитав відверто, без «Ви»:

— Ти зателефонувала, тому що тебе щось турбує, так?

— Це заради подруги, я тут не за власним бажанням, — відповідаю теж спокійно, дивлячись у його гіпнотичні очі вже без попереднього напруження, а потім додаю: — Але щомісяця відбувається певний сплеск, який призводить до повної пустки.

— Соломіє, цей сплеск спричинений залежністю? — запитує батьківським тоном, теплим, ніби не хоче злякати, хоче пригорнути та приспати.

— Дивлячись, що ви називаєте залежністю. Наркотики не викликають у мені сплеск, вони його відганяють, тому проводжу свою терапію, — починаю нігтями дерти долоні.

— Залежність може бути різна. Наприклад, залежність від минулого, повне зречення теперішнього і цілковите занурення в той час і ті стосунки, які були колись у твоєму житті. Або необхідність привласнювати людей, а потім кидати їх на диявольській швидкості, аби вони розбилися на смерть. Залежність від гри чужими долями, бо не знаєш, що робити зі своєю.

Дивлячись йому в очі, відчуваю, як зала починає наповнюватися людьми, сміхом, хорошим настроєм, жартами, шумом людських голосів, а також димом від цигарок. Обличчя їхні чомусь розмиті, але чітко бачу, у що вони одягнені, що роблять, як складають руки чи схрещують ноги.

— Я не можу звикнути не думати про неї, — говорить уже знайомий мені голос, але, дідько, не бачу обличчя, — просив, аби не тікала від мене, аби залишилась, аби не боялась, аби просто довірилась, а вона забрала речі й просто пішла. Стільки років минуло, а я все ще живу її запахом на подушці, на якій сушилось її вологе волосся після душу, все ще їм тією виделкою, якою їла вона мої сніданки, все ще ходжу щонеділі на вокзал, де її колись зустрів, з надією побачити знову, — а далі чую чоловічий плач.

Різко встаю зі стільця:

— Влад? Не може бути... — беру його за руку, шукаю натяк на татування, наше з ним татування.

— А моя просто з весілля втекла, не пояснивши нічого, просто взяла келих вина, кинула букет, побігла до таксі й поїхала, — говорив уже хтось інший, але з не менш знайомим голо- сом, — просто на церемонії, коли була її черга говорити «так», я навіть не зміг її наздогнати, а потім знайти, ніби просто розвіялась разом з вітром, — видихає важко.

Повертаюсь на поклик іншого голосу:

— Рома? — хочу взяти в долоні його обличчя, розмазане, заретушоване.

— Мія, так її звали... моя Мія. Ми якось пішли з нею в парк розваг, покататись на кару- селях, поїсти солодкої вати, попкорну, відчути смак дитинства або його легкий присмак. Вона ж як мала дитина була, я і дивувався її дитячості в такому віці, але і милувався цим, цією щирістю, відвертістю. У цьому парку свою Мію я втратив назавжди, загубилася серед людей, не повернулася, але і я не повернувся до себе. Нікого більше не пускаю у своє жит- тя, — ніби продовжуючи цю мінорну ноту, відгукнувся ще один, ще більш теплий, знайомий мені голос...

— Це Стас, мій... єдиний, — підбігаю до нього, опускаюся на коліна, обіймаю його ноги.

— Моя залежність, моя єдина залежність — це дивакувате дівча, яке зривало номери телефонів з кожного оголошення. З кожного. Кишені були забиті ними після кожної нашої прогулянки. Я їй якось сказав, що мені з нею добре і я її кохаю, вона дуже зраділа моїм сло- вам, почала пищати, стрибати, висіла на моїй шії і зацілувала до синців, а на ранок зникла, і вже кілька років як зник і я, — чую стримувані сльози, які чоловік, однак, не може зупинити.

Підбігаю на поклик іншої важливої для мене людини.

— Павлушо... будь ласка, не треба, я не хотіла, — плачу і водночас чую голоси інших людей, отих моїх сплесків. Важко дихати.

— Я сказав, що не відпущу, а вона відпустила, — Дмитро...

— Припиніть, чуєте, припиніть! — кричу, але той крик ніби нечутний.

— Я відкрився, як нікому, а вона зранку зникла, — Матвій...

— Досить! — затуляю очі руками, ноги — під себе.

— А мені пообіцяла сина, сказала, що вагітна, і зникла... — Андрій...

— Досить! Досить! Досить! — стискаю свої долоні настільки, що від нігтів тече кров.

Хочу вийти із цієї зали, встаю, але раптом світло, мов прожектор, падає на психолога чи мага, який привів мене сюди:

— Розкажи тепер ти, в чому твоя залежність, Соломіє, — його усмішка, як у того kota з казки «Аліса в країні чудес», — не хочеш зізнатися? — він складає свої руки ключиком і сідає в позу «уважно слухаю».

Раптом я бачу біля себе лише чорні тіні, безликі манекени, які тільки рухаються, щось розповідають, наче є якийсь паралельний світ і там це справжні люди, на справжньому сеансі. Навпроти бачу лише його, який намагається пролізти в мій мозок і ложками зжерти мої сплески, як кавуна. Люди, яких я чула, зацікавили, вони на беззвучному режимі, а вся увага — на головній героїні цієї божевільні. Я хочу подивитись навколо, але і це не вдається, бо все розмите, нечітке, як тло автопортрета. Щось не дає мені просто встати й піти, це вже не обіцянка Томі, це ніби сама необхідність пропустити все крізь себе. Хай і помру ось тут, зараз, але залежність відпускати і не відпускати водночас — це немов бомба сповільненої дії, саморобна бомба:

— Моя залежність — бути залежністю для когось, в'їстися у чийсь плоть і відкласти там лялечки, розмножуватися кожною клітинкою, кожною бактерією, кожним вітаміном. Бути фразами в книжці, римами у віршах, діями у їхній роботі. Хочу по-зміїному стискати їхні серця і давити доти, доки на мить не застигнуть, а потім відпускати. Дозволити думати, що їхня, а потім зняти тонку вуаль і крикнути: «Нічия!» Встелити собою їхнє життя, бути жалобною хустиною, бути пліснявою їхнього розуму, пам'яті, тіла, — на одному подиху, з неймовірною легкістю, без жалю, без сорому, ніби сповіддю, ніби медом розлила усе перед тінями, перед цим чолов'ягою, перед собою... — я йду, але вони приходять, ці люди повертаються і кричать у моїх снах, аби я прийшла і вбила їх, бо вони не можуть так, не хочуть так... — розкаюючись, вела я далі.

— Ти хотіла б позбутися цієї залежності? — запитує ледь чутно він.

— Я хотіла б позбутися... себе, — ніби не я, а за мене хтось промовив цю фразу, мов уста самі розтулились, а легені самі набрали повітря, аби це сказати.

Невже я втопилась сама від себе, зреклася себе? Все зупинилось. Немов світ припинив свій рух, а час зник, лише темрява, а потім спалах. Я сиджу, як і сиділа до цього на своєму стільці, але посеред сміттєзвалища, де ліс, поле і я, лише мертва.

Анастасія Нікурова

(*Стецьківський заклад загальної середньої освіти I–III ступенів
Сумської міської ради, 11 клас*)

Солов'їха

Вона завжди прокидається вдосвіта. Тільки починає розвиднятися, а пташиний хор уже виводить на різні голоси свої нехитрі пісеньки. Так гарно й дружно пташки співають лише на світанку. Одразу душа повниться якимось невимовним світлом і радістю. У такі хвилини згадується все хороше, що тільки траплялося в її житті.

Солов'їха одягається й виходить на подвір'я, босоніж ступає по росянистому моріжку. Вона прямує до річки, що ховається в ранковому тумані. Заходить у воду, а з-під ніг врізнобіч стрибають сполохані зелені жабки. Вода тепла-тепла. Жінка вмивається і якусь мить стоїть непорушно. Одна-однісінька у всьому світі... Гіркота та смуток охоплюють душу. Дарма. Вона вдома, на своїй землі. Ось тихо хлюпоче річка, поспішаючи на зустріч із Дніпром. За річкою — болото, а далі, скільки сягає око, — ліс та ліс. На пагорбку над річкою стоїть її хата, де народилася й виросла, а за хатою — знову ліс. Устиг вирости там, де зовсім недавно була сільська вулиця, вирувало життя. Тепер тут теж життя, але інше — без людей. Життя незайманої природи. А вона, Солов'їха, мов свідок. Дивися, мовляв, бабо, а потім іншим розкажи, як уміє земля відроджуватися, загоювати рани без людського втручання.

Зі сходу поміж гіллям верболозу пробиваються несміливі промені сонця. Уже час повертатися до господи. На городі все виблискує в росі. Цьогоріч дуже гарна городина, бо в травні йшли рясні дощі. Картопля починає цвісти, кукурудза стоїть стіною, неначе варта. А гарбузи й кабачки розкинули велике листя, закривши землю. Добрий буде врожай. Цього року розкопала меншу ділянку, бо вже сила не та — спливає за водою разом із роками. Колись і в лісництві працювала, і вдома велике господарство тримала, і до лісу по гриби та ягоди встигала збігати. У лісі вона відпочивала душею, набиралася життєвої снаги. У будь-яку пору він мав, вабив неповторною красою.

На подвір'ї на неї вже чекає чорногуз. Побачивши господиню, він закинув голову назад, задер догори дзьоба й радісно заклекотав. Підбрала його восени на болоті зі зламанним крилом. Не зміг полетіти у вирій. Він лише сумно кричав, коли згряя кружляла над подвір'ям, прощаючись із родичами.

Солов'їха тоді заплакала. Уперше за багато років. Так сумно стало, і вона відчула себе пораненою птахою, яку покинула рідна згряя.

Буслик перезимував із бабою в хаті. Усе ж жива душа, є до кого слово мовити. А навесні, коли повернулися з вирію птахи, не покинув свою рятівницю. Зніметься в повітря і, якимось дивно розмахуючи скаліченим крилом, летить на болото до своїх. А ввечері повертається додому, наче відчуваючи свій обов'язок перед людиною. У хліві обізвалася коза-годувальниця Білка. А біля кози тулиться невелике дике козеня. Напровесні знайшла біля причілка, мабуть, вовки полювали на косуль, і воно, бідненьке, залишилося без матері. Добре, що кізка доїлася, так і випоїла безпорадне звірятко. Нагодувавши свою худібку, увійшла до хати. На стіні навпроти вікон — фотографії. Дивляться родичі допитливо, неначе хочуть усе знати про її життя-буття. Часто розмовляє з ними, переповідаючи всі події дня. У центрі — портрет її Івана, оповитий вишиваним рушником з червоними трояндами та лілеями. Вишивала ще в дівочтві, готуючись до весілля.

Солов'їхою Уляна стала відтоді, як одружилася з Іваном. Його прозивали люди Солов'єм, бо дуже гарно співав. За той талант, мабуть, і полюбила. Шкода, що рано пішов із життя чоловік. Гарною людиною був, мав руки роботящі, лагідну вдачу, а ще ліс дуже любив. Працював лісником, столярував. Будь-яке діло робив із пісню її Соловей. Як трапилося лихо, пожежа в Чорнобилі, не зміг пережити Іван. Серце не витримало, бо дуже страждав через понівечену землю. До Чорнобиля рукою подати. Піднявшись на пагорб, можна побачити удалині будівлі електростанції.

Жителів села згодом переселили в безпечне місце, подалі від зони. А слово яке неприємне, неначе засуджені вони за якісь невідомі гріхи. Чим вони завинили перед Богом, що він так їх покарав? Мабуть, несправедно жили, багато грішили. А найбільший гріх — не змогли вберегти рідну землю, занастили її «мирним атомом». Привезли їх на нове місце вночі. Розселили по будинках. Усе нове, пахне фарбою, навіть меблі розставлені чиймись дбайливими руками. Іван уже спочивав на кладовищі, тому в будинок поселили її саму.

Спала чи не спала, а вранці вийшла на подвір'я і руками сплеснула. Це було так, наче рибу викинули на сушу. Двома рівними рядами обабіч дороги стояли нові будиночки, зовсім однакові, а навкруги лише поля, навіть поглядом зачепитися ні за що. Навколо рівно, як на долоні, ніде й деревця не видно. Хіба тут можна жити? Так-сяк добула до вечора, переночувала, а на ранок занесла ключі від будинку сусідам та й гайнула додому.

Їх тепер називають самоселами. У сусідньому селі живуть двоє: Петро Гуменюк та Одарка Іваненчиха. Іноді взимку Петро на лижах приходить відвідати, дізнатися, чи жива. А що їй станеться? Скільки відміряно, стільки й проживе. У теплу пору веселіше: то туристи заблукають, погомонять із бабою, то мисливці заїдуть випадково, то лісник зайде довідатися, чи все гаразд. А ще часто волонтери приїздять. Слово кумедне вигадали — «волонтери», мабуть, від слова «волочити». Такі торби з харчами бабі приволочать, що годі й підняти. Дякує добрим людям Солов'їха, Богу молиться за їхнє здоров'я.

А ще призвичаїлася співати. Довгими зимовими вечорами, коли стає зовсім самотньо, заводить баба «Цвіте терен...», а потім «Ой чий то кінь стоїть...», «Розпрягайте, хлопці, коней...» та інших веселих. Ллється пісня хатою, виганяючи з кутків журбу. Навесні та влітку веселіше. Ліс лікує її зболену душу, надихає на життя. Поклавши окраєць хліба та пляшку води в кошик, вийшла з хати. Причинила двері й поставила палицю навскіс — немає нікого вдома. Нещодавно пройшов рясний дощ, мабуть, гриби вже наростили...

Анастасія Яценко

(Комунальна установа «Пологівський колегіум № 1»
Пологівської міської ради, 11 клас)

Незнищенна мелодія серця

Листя помалу опадало. Крони дерев гули від вітру, а птахи з подивом пурхали в повітрі. Оверко обережно перебирав простирадло, поки голова знову не запаморочилася. День добігав кінця. Зараз діти поспішали додому, а хтось не спішив розлучатися зі шкільними друзями, ганяв у сутінках знайомою вулицею. Але не хлопчик, чиє життя минало у білій палаті лікарні. Його дні полічені, йому залишилося зовсім недовго. Однак Оверко долає страх. За одинадцять років його груди щеміли лише тоді, коли плакали батьки. І лише пернаті у вікні приносили йому радість. Маленькі горобці звикли до хлопчика й були постійними гостями в кімнаті, де так нудотно пахло ліками.

Крилаті голуби здавалися вільними, їхні крила переливалися барвами небокраю, а в польоті вони обганяли вітер. Оверко прикрив важкі повіки, і довгі вії каштанового кольору ледве здригнулися. Перед очима постав новий світ: кажани, холодний вітер і багато-багато каменів.

Оверко сіпнувся від раптового шуму. Його губи проковтнули слова, а страх туманом заслав очі. Він швидко ковзнув за один із каменів, тим самим налякавши іншого незнайомця.

Оверко був сміливим і розумним, але ж і йому знайомий був страх. Підвівшись, хлопчик гордовито розправив плечі, оглянув камінь, за яким ховався. І побачив чоловіка.

— Хто ти? — запитав хлопець.

Незнайомиць підняв круглі чорні очі. Оверко подивився на нього з подивом, а трохи згодом озирнувся. Писклявий голос пронизав вуха хлопця, але тут же став чистим і наполегливим.

— Мене звать... Страх, — заїкаючись, прошепотів незнайомиць.

— Оверко, — спокійно сказав хлопець.

Їхній діалог був подібний до ваг. Страх постійно озирався і закривав голову, лише іноді спідлоба виглядали знайомі Оверку риси обличчя. Вони потоваришували досить-таки швидко. Коли питання «Чому ти тут один?» було поставлене, Страх посмутнів.

— Я... Шукаю своїх друзів... Тобто твоїх. У тебе їх не було, але ти їх знаєш...

— Де вони?

— Заблукали, — Страх винувато опустил голову.

— Тоді давай знайдемо їх, — Оверко посміхнувся і простягнув руку. Через кілька хвилин вони долали бар'єри і кордони світів. Страх знав дорогу, і часом вона була настільки жакливою, що Оверко відмовлявся проходити нею.

Вони крокували пильно і не залишали жодного сліду на піску. Небо було іскристим і грізним, суворим і таким страшним. Червоні хмари плавно пливли, а сонця немов не існувало.

Коли час відбив північ, вони були біля входу у величезний сад; троянди темно-червоного кольору вели їх лабіринтом. Згодом вони знайшли Любов. Це була низенька стара, яка пахла медом і млинцями. Оверко оглянув її з подивом. «Вона схожа на лісову мавку», — пронеслось у голові.

— Любове! — вигукнув Страх.

Вони злилися в довгих обіймах. Оверко сумно подивився на приятелів, а Любов голосно вимовила:

— Оверко! Кохання непідвладне, непідкупне й вільне! Воно знаходить свободу лише тоді, коли коріння відчаю згниє!

Каштанове волосся парубка здіймалося на вітрі ще деякий час. Трохи подумавши, він узяв нових знайомих під руки і заглибився у пишний сад червоних троянд.

Час спливав. Нові друзі розповідали Оверкові про незвідані почуття, які хлопчик не встиг пережити за одинадцять років життя. Юнак із захопленням вслухався у слова нових знайомих. Смуток на його обличчі випарувався.

— Віра! — прошепотіла Любов, дивлячись на хмари.

Страх залишився на землі, коли Любов розправила величезні крила попелястого відтінку. Стара підхопила Оверка і одним помахом злетіла високо-високо в небо. Подих вітру змушував хлопчика закривати очі, але спокуса краси була сильнішою. Коли Оверко розплющив очі, то застиг: рожеві, білі та навіть подекуди зелені хмари кружляли навколо нього з такою швидкістю, що встежити за ними було важко. Вдалині, окреслюючи межу Землі і Космосу, вставали міражі. Великі забуті вежі, над якими пурхали жайворонки й кружляли галки. Над цим гаєм рідкого туману була одна хмаринка, яка світилася яскравим вогнем. Віра. Підлетівши трохи ближче, вони побачили сплячих Віру та Надію. Навколо лежала безліч книг, листів, олівців. Обидві завжди були поруч і навіть зараз, коли всі загубилися, вони змогли знайти одна одну та злетіти. Вони були немов сестри — близькі, як ніхто інший. Надія була одягнена у білу довгу сукню, а її волосся ставало коротшим з кожним подихом. Оверко дивився на цих двох і розумів: з кожним подихом його Віра і Надія стають меншими.

Раптово дівчата прокинулися. Тримаючись за руки, Віра відкрила праве крило, а Надія — ліве. У кожній з них не вистачало одного крильця, але це не зупиняло їх.

— Це Оверко, — сказала Любов.

— Ми знаємо. Нас у твоєму житті немає, але... Надія і Віра живі навіть до найгіршого кінця. Коли очевидне стає дійсністю, про нас забувають, — прошепотіла тихо Віра.

— Кожен день минає однаково, але ми ті, хто додає барв, — продовжила Надія.

— Ти хочеш знайти Щастя? — співучим голосом запитала Любов.

— Так! — прокричав Оверко.

Аж тут до товариства знову приєднався Страх і привітав дівчат міцними обіймами. Поки всі жваво розмовляли, Оверко оглянув світ навколо себе: зелені дерева, гілки, вкриті мохом, родюча земля. Хлопчик не встиг отямитися, як навколо нього зібралися яскраві квіти маків. Повітря було чистим, а навколо тихо і спокійно. Завдяки Любові, Надії та Вірі юнак побачив світ таким, яким він є. Без втручання Страху.

Оверко помітив величезні двері з міцної сталі.

— За цими дверима Щастя, адже так?

Всі почуття схвально кивали головами. Оверко оглянув свої руки і, важко вдихнувши, рушив до дверей. Охорона пропускала його, неначе він був довгоочікуваним гостем. Впевненість поступово танула під натиском страху... Утім, тільки-но перед ним з'явилося Щастя, в очах Оверка замерехтіли вогні. Він поглянув на маленьку новонароджену дитину — і його руки затремтіли. Але щойно він наблизився... Відчай зупинив його.

Величезна, мов скеля, людина із задоволенням дивилася на хлопчика. Її очі металися від Щастя до Оверка і знову до дитини. Дитя стало кричати і плакати. Оверко насилу стримав потік сліз. Двері були відчинені, але плач дитини не дозволяв йому втекти. Він насилу ухилився від ударів велетня, а щоразу, коли намагався підбігти до дитини, шлях йому заступала грізна постать Відчаю. Нарешті Відчай схопив захеканого хлопчиська. У ту мить Оверко віддався всім почуттям, яких зазнав. Він згадав Любов, Надію і Віру. І зрозумів, що навіть Страх буває хоробрим. І наступної миті Відчай почав меншати й меншати... Тоді

Оверко усвідомив просту істину: маленьке і тендітне Щастя набагато сильніше, ніж огидний монстр. І коли те, що пригнічувало його в житті весь цей час, зникло, Оверко відчув легкість. У його душі більше не було страху або невпевненості.

Він узяв дитину на руки, а охоронці вишикувалися в одну лінію. За порогом Оверко побачив своїх нових друзів. Надія вимовила:

— Я вірю в тебе.

— Не бійся, — продовжила Віра.

Страх підійшов трохи ближче, змушуючи юнака нахилитися.

— Ти неодмінно будеш щасливим.

Всі подивилися на малятко в руках Оверка. Любов обійняла, але нічого не сказала...

Оверко заплющив очі, а відкрив їх уже в іншому місці.

Була глибока ніч, руці щось заважало. Він ледь скривився, підвів голову. Мама лежала поруч із ним, схилившись на його плече і міцно тримаючи руку сина.

Зненацька щось змусило хлопчика підвести очі. У вікні блимало рівно п'ять зірочок. Оверко посміхнувся і прошепотів слова подяки. Адже друзі, які навчили його усього того, що він не розумів у житті, завжди будуть поруч. Через декілька хвилин Оверко, який пізнав щастя, зробив останній подих. Його очі були прикуті до вікна, у якому все ще мерехтіло п'ять вічних вогників.

Поліна Хаджинова

(Запорізький приватний навчально-виховний комплекс «РЕАЛ», 10 клас)

Останній виступ

Сцена 1

Танець усіх артистів цирку.

Після вистави.

Директор: Мені треба з тобою поговорити.

Дресирувальник: Щось не так із виступом?

Директор: З виступом якраз усе гаразд, просто це був твій останній виступ.

Дресирувальник: Це якийсь жарт?

Директор: Сьогодні прийшов лист із наказом про заборону посади дресирувальника...

Мені шкода.

Дресирувальник: Я не розумію, ти мене звільняєш?

Директор мовчить.

Дресирувальник: Прошу тебе, дай мені можливість виступити останній раз.

Директор: Я не...

Дресирувальник: Останній виступ... благаю!

Директор: До початку дії закону залишається два місяці, тому це буде твій останній виступ, можеш підготувати щось особливе, якщо встигнеш.

Людина з листівками: Увага! Увага! Цирк-шапіто представляє вам неймовірну програму: повітряні гімнасти, жонглери, клоуни та неперевершений дресирувальник, для якого цей виступ буде останнім. Він запланував неймовірний номер, у якому хоче засунути голову в пащу лева. Тільки у нас! Голова дресирувальника в пащі дикого африканського звіра... короля джунглів... безжалісного хижака! Тільки в нашому цирку ви відчуєте, як адреналін буде зашкалювати, а шкіра вкриється мурахами! Тільки у нас!!! Не пропустіть! Останній виступ...

Мама: Останній виступ? Треба буде обов'язково завітати. Оце так справи — засунути голову в пащу лева...

Дівчинка: Куди завітати?

Мама: До цирку. Це таке місце, де відбуваються неймовірні речі. З дитинства там не була... і привід є. Не кожного дня зможеш побачити, як дресирувальник приборкує дику тварину. (Сама до себе) Голову в пащу лева...

Дівчинка: Цирк... там, напевно, весело...

Сцена 2

Дресирувальник: Давай через кільце? Ну ти чого, ти ж це все робив, змінилося лише те, що воно палає? Розумію, це значні зміни, але уяви, в якому захваті буде глядач, якщо ти стрибнеш через палаюче кільце. Ми змусимо їх відкрити рота від подиву! Заборонити нам виступати! Ти тільки подумай... Вони кажуть, що я знущаюся над тобою, що це тільки батіг змушує тебе працювати! Доведи, що це не так! Доведи, що ти мій друг... Вони мусять побачити це... Хай навіть це наш останній виступ!

Лев дивиться з подивом.

Дресирувальник: І що мені робити? До виступу місяць, а новий номер не готовий. Останній номер! Нам потрібно поставити крапку, жирну крапку, щоб діти, які будуть на виступі, розповідали своїм дітям, а ті — своїм дітям.

Дивиться на лева, а потім сідає поруч з ним.

Дресирувальник: Для тебе це стрес, але ти не розумієш, як для мене це важливо (*посміхається*)... То стрибнеш?

Лев відвертається.

Повітряна гімнастка: Ти б його ще поцілував. Як ти взагалі з таким характером став дресирувальником?

Дресирувальник: З тваринами треба робити все повільно, без поспіху...

Повітряна гімнастка: Ммм... ну-ну, хочеться подивитись, яку крапку поставить сам Ібрагімов, а зараз звільни площу, моя черга. (*Роздратовано*) Де моє кільце? (*Дивиться на нього*) Чи ти змусиш мене теж крутитися у вогняному колі? Тоді врахуй, що поки ніхто не зумів приборкати жінку... жоден дресирувальник... Чи все-таки великий Ібрагімов спробує?

Двоє помічників відводять лева.

Дресирувальник: Що ти маєш на увазі?

Приходять танцівники.

Повітряна гімнастка: Нічого, я не дресирувальник, тому не можу вчити тебе, це було б якось дивно. (*Дресирувальник хоче щось сказати, але його перебивають.*) (*До танцівників*) Всі по місцях! Мені цікаво, хто-небудь спустить мені кільце чи ні? Чи я повинна позичити його у лева? (*Спускають кільце.*) О! Нарешті! І, слава Богу, не горить... Так, Ібрагімов? Почали!

Танець. Дресирувальник плутається під ногами у танцівників і закохано дивиться на гімнастку.

Гімнастка (показує руками хреста, музика замовкає): У самого не виходить, то й іншим заважаєш?!

Дресирувальник: Ні, я просто не туди пішов...

Гімнастка: Знаєш, я все-таки скажу. У тебе не так багато часу, все, що ти запланував, не виходить, лев тебе не слухає.

Дресирувальник: Все не так...

Гімнастка: Хотів мене послухати, то не перебивай. І все б нічого, але це твій останній виступ, чи ти хочеш поставити крапку блискучим провалом? Я не твариноненависниця, але ж тобі треба бути більш жорстким, якщо ти хочеш зробити хоч щось. На відміну від тебе у мене є і буде робота. (*До танцівників*) Почали!

Танець. Дресирувальник іде.

Сцена 3

Тиждень до виступу.

Клоун: Ти бачила? Що з ним сталося? Як він почав поводитися з левом! Я не здивований, бо це сталося після вашої розмови.

Повітряна гімнастка (клоуну): Ти занадто сентиментальний.

Клоун: А ти занадто черства.

Повітряна гімнастка: А як інакше? Чи ти думаєш, що для того, аби висіти під куполом цирку на одній руці, треба бути м'якою?

Клоун: Це якесь безумство!

Повітряна гімнастка: Він завжди був таким! Просто приховував це.

Клоун: Все одно він став занадто жорстоким.

Повітряна гімнастка: Жорстоким? Так, він завжди був усередині звіром, схожим на лева, інакше йому й голову в пащу не треба було б засовувати... Він би і так на дві частини розкусив... Страх і жорстокість дають владу і силу! У цирку не можна бути інакшим! А як думаєш, не жорстоко відправляти дитину в циркову школу? П'ята ранку, ти стоїш біля верстата, волосся стягнуте в тугу гульку. Не дай Боже, у тебе буде провалений апломб. Погляд Горгони наздожене тебе, ще й ціпка отримаєш, якщо помилишся.

Клоун: Так, у нас теж була своя Горгона. Досі пам'ятаю, як там «антре ля се з переходом через шосе в ферме».

Повітряна гімнастка: Вівсянка, варені яйця... Їси мінімум удвічі менше, ніж нормальна людина. Я забула, що таке шоколад, як коза, їм тільки зелень. І кожного дня на ваги. Найстрашніший ритуал.

Клоун: Я думав, що повітряні гімнасти харчуються повітрям.

Повітряна гімнастка: Майже... Чи це не жорстоко?

Клоун: Але це був твій вибір...

Вбігає директор.

Директор: Досить, я знімаю виступ! Ніякого лева!

Клоун: Що сталося?.. (ходить навколо).

Директор: Лев накинувся на дресирувальника!

Повітряна гімнастка: І відкусив голову до вистави?

Вбігає Дресирувальник.

Дресирувальник: Нічого страшного не сталося, я сам винен, але на виступі він буде кошеним.

Повітряна гімнастка: Це цікаво, уявляєте, як зал буде тремтіти від напруги. Це дурниці — забороняти його виступ!

Клоун: Буде скандал!

Директор: Як же ви мені всі... Добре. Я забороняю цей номер! Тільки відкушеної голови під час останнього виступу мені бракувало.

Повітряна гімнастка: Не вам, а йому.

Директор: Ніякої пащі! (Йде.)

Дресирувальник: Вистава тільки починається... Ти побачиш, хто справжній господар арени, звір чи людина!

Повітряна гімнастка: А якщо людина — теж звір?

Клоун: У що перетворили цирк... Все не так... Все неправильно...

Сцена 4

Мама: Люба, проходи швидше, зараз почнеться другий акт. (Сідають на місця.)

Жінка: Не дочекаюся другого акту, я наче перенеслася на п'ятнадцять років назад. Цей запах солодкої вати, ммм... Ти слухаєш?

Чоловік: Так.

Жінка: Як завжди. Ми можемо провести вихідні разом?

Чоловік (сонно): Так.

Жінка: Хоч коли-небудь ти звернеш на мене увагу? Швидше лев відкусить голову, ніж ти відірвешся від телефону.

Малюк починає плакати.

Мама малюка: Ну-ну-ну! Ніхто не буде нічого відкушувати.

Чоловік (сонно, ніби прокидаючись зі сну): Уже почалось?

Жінка: Ні.

Чоловік засинає.

Жінка: Заспокойте свою дитину!

Блогер: Усім привіт, дорогі підписники! Сьогодні ми знаходимося в цирку, де сам Ібрагімов приструнить небезпечного звіра. Буде багато крові...

Малюк плаче.

Блогер: Увесь кадр зіпсував.

Чоловік (сонно): Уже почалось?

Жінка: Ні.

Чоловік знову засинає.

Зчиняється гамір.

Дівчинка: Тваринам добре тут?

Мамина увага спрямована на телефон.

Жінка: Та заспокойте свою дитину!

Мама малюка: Що ви маєте проти моєї дитини?!

Блогер: Бійка! Бійка в цирку! Молода мама зчиняє сварку та погрожує...

Мама малюка: Що ви верзете?

Чоловік (сонно): Уже початок?

Усі: Ні!

Зчиняється гамір.

Дівчинка йде й проходить за куліси. Бачить Лева, лякається, але Лев ніяк не реагує.

Лев: Що є свобода? За все життя замислився над цим лише зараз. Але ці думки раніше не мали сенсу, що ж змінилось?

Дівчинка (підходить до лева): А мама казала, що тварини не розмовляють, знаєш, ти страшний.

Лев (ніби не чує її): Цікаво, як це — бігти настільки далеко, як тільки зможеш? Відчувати, як тебе несе повітря, що тільки ти можеш керувати своєю долею?

Дівчинка: Ти можеш бігти, куди захочеш, тільки не можна забігати за зелений паркан, тому що мама буде сваритися.

Лев: Чому я не втечу? Хоча іноді мені здається, якщо я все-таки відчую свободу, то не зможу її прийняти.

Дівчинка: Насправді іноді мені так хочеться подивитися за паркан. І коли я стану дорослою, то обов'язково подивлюся, що ж там.

Лев: Мені сказали, що свобода п'янить, чи готовий я бути настільки п'яним?

Дівчинка: П'янить? Це як?

Лев: Поганий? Невгамовний? Бездушний? Ні, він не такий, просто загрався в лиходія, що ж... я теж хочу пограти.

Дівчинка: Він? Це хто?

Сцена 5

Дресирувальник: Що ти тут робиш?

Дівчинка: Розмовляю з тваринкою, він такий сумний, хоче в щось погратися... А що значить «п'янить»?

З'являється помічниця.

Дресирувальник: Відведи її до зали.

Помічниця: Де твоя мама? (*До дресирувальника*) Якщо хочеш, можеш пройти до...

Дресирувальник: Ні, дякую.

Пауза.

Дівчинка і помічниця йдуть.

Дресировальник: Ну що, готовий?

Лев відвертається.

Дресировальник: Готовий чи ні?!

Лев реве.

Дресировальник: Захотів показати зубки? Правильно! Нехай вони бачать лютого, хижого звіра, який через хвилину перетвориться на слухняне кошеня. Тільки я знаю, що ти насправді боязкий шматок м'яса. Вони будуть аплодувати мені, не тобі. Цей виступ буде останньою крапкою в цьому романі.

Лев: Останньою крапкою для кого?

Дресировальник: Як я зважився на таке?! Засунути голову в пащу звіра! Та я божевільний! Страх, викликати страх, змусити боятись — ось головна таємниця! (*У дресировальника з'являється усвідомлений страх в очах.*) Ні... ні... цього не може бути... (*Неначе виголошуючи монолог*) Краплі капають зі стелі. У квартирі настільки тихо, що ти чуєш цокання годинника. Повертається ключ у замковій щілині, мама просить тебе піти до своєї кімнати. А далі дзвін розбитого посуду. (*Пауза.*) Тиша... У горлі пересохло, ти розриваєшся між спрагою і страхом, але все-таки бажання перемагає. Тихо, дуже тихо, але зрадливий паркет скрипить так невчасно. А далі... Коли згадую це, коліна тремтять сильніше, ніж у самого лева. Страх! Ось, що змушує і людину, і тварину підкорюватись... Неначе я став таким, як він. (*Хапаючись руками за голову*) Ні, ні, ні, ні! Це зовсім інше, я не отримую від цього задоволення.

Лев: Ти точно в цьому впевнений?

Помічниця: Перепрошую, перепрошую.

Дресировальник (приходить до т'ям): Що?

Помічниця: Виступ почнеться за дві хвилини.

Дресировальник (посміхається): Ну що ж, цей виступ точно буде останнім.

Хтось із зали: Починається, починається!

Танець.

Дресировальник (кладає голову в пащу лева, потім говорить): Як ви гадаєте, чим закінчиться цей атракціон?

Всі охають.

Світло згасло, і ніхто не знає, чи відкусив лев голову.

Дівчинка: Мама?

Мама: Так.

Дівчинка: Цирк — це весело?

Мама: Дивлячись, з якої куліси подивитися.

Дівчинка: І все ж таки, що означає «свобода п'янить»?

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
------------------------	---

ПОЕЗІЯ

Поліна Пушкіна	7
Ірина Стасюк	8

ПРОЗА

Марина Кухтик	15
Поліна Лівшиць	21
Вікторія Тютюн	27
Ярослава Нікуліна	33

ДРАМАТУРГІЯ

Дар'я Даценко	39
Поліна Пушкіна	50

ПЕРЕМОЖЦІ КОНКУРСУ «БЕРЕЗНЕВІ МІСТЕРІЇ» 2020 РОКУ

Віктор Ткачов	59
Дарина Балан	60
Дар'я Фоменко	62
Марта Різоль	65
Надія Романенко	67
Вікторія Француз	68
Дмитро Луценко	72
Микола Барабаш	80
Віталія Бондаренко	90
Альона Лежавська	94
Максим Мариніч	97
Юлія Редько	103

ПЕРЕМОЖЦІ КОНКУРСУ «БЕРЕЗНЕВІ МІСТЕРІЇ» 2021 РОКУ

Софія Захаренко	107
Ріта Стасюк	108
Леонід Стащук	109
Марія Зубкевич	110
Марія Смага	111
Михайло Смірнов	112
Дар'я Ремез	113
Світлана Кошарна	125
Степан Байдачний	130
Анастасія Нікурова	135
Анастасія Ященко	137
Поліна Хаджинова	140

Художнє видання

СОНЯЧНЕ ПРОМІННЯ

Студентський альманах
Київського університету імені Бориса Грінченка

За зміст публікацій відповідають автори

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М. М. Прядко*
Відповідальна за випуск *А. М. Даниленко*

Над виданням працювали *Н. І. Гетьман, Т. В. Нестерова, О. Д. Ткаченко*

Підписано до друку 00.00.2021 р. Формат 60x84/8.
Ум. друк. арк. 0,00. Наклад 00 пр. Зам. № 0–00.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в Інтернеті без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.